Mikes International

Magyar szellemi fórum

Hungarian Periodical for Art, Literature and Science

Alapítási év / Founded: 2001.

Internet: www.federatio.org/mikes_int.html

Email: mikes_int@federatio.org

P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Holland

XV. évfolyam, 4. szám **Volume XV., Issue 4.**

2015. október – december / October – December 2015

ISSN 1570-0070

Kiadó
'Stichting MIKES INTERNATIONAL' alapítvány, Hága, Hollandia.
Bankszámla / Nemzetközi átutalás
BIC: INGBNL2A
IBAN: NL83 INGB 0006 4028 54
Cégbejegyzés: Stichtingenregister: S 41158447 Kamer van Koophandel en Fabrieken Den Haag

Terjesztés
A lap a következő Internet-címről tölthető le: **http://www.federatio.org/mikes_per.html**
Aki az email-levelezési listánkon kíván szerepelni, a következő címen iratkozhat fel:

mikes_int-subscribe@yahoogroups.com

A kiadó nem rendelkezik anyagi forrásokkal. Többek áldozatos munkájából és adományaiból tartja fenn magát. Adományokat szívesen fogadunk.

Cím
A szerkesztőség, illetve a kiadó elérhető a következő címeken:
Email: mikes_int@federatio.org
Levelezési cím: P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Hollandia

Minden cikkért szerzője felel.

Publisher
Foundation 'Stichting MIKES INTERNATIONAL', established in The Hague, Holland.
Account / International transfer
BIC: INGBNL2A
IBAN: NL83 INGB 0006 4028 54
Registered: Stichtingenregister: S 41158447 Kamer van Koophandel en Fabrieken Den Haag

Distribution
The periodical can be downloaded from the following Internet-address: **http://www.federatio.org/mikes_per.html**
If you wish to subscribe to the email mailing list, you can do it by sending an email to the following address:

mikes_int-subscribe@yahoogroups.com

The publisher has no financial sources. It is supported by many in the form of voluntary work and gifts. We kindly appreciate your gifts.

Address
The Editors and the Publisher can be contacted at the following addresses:
Email: mikes_int@federatio.org
Postal address: P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Holland

Individual authors are responsible for facts included and views expressed in their articles.

ISSN 1570-0070

© Mikes International, 2001-2015, All Rights Reserved

TARTALOM CONTENTS

Kedves Olvasó! 4

Dear Reader, ... 5

Szerzőink / Our authors 6

Szerkesztőség / Editorial Board 9

BESZÉDEK 10

Sepsiszéki Nagy Balázs: A köztünk élő Orbán Balázs 10
SEPSISZÉKI NAGY, Balázs: Balázs Orbán Is Still Living Among Us 15

Tóth Miklós: A magyarság jövője 16
TÓTH, Miklós: The Future of Hungarians 19

PHILOSOPHIA PERENNIS 20

Virovecz Katalin: Polányi Mihály morális inverzió fogalma és kapcsolata a francia felvilágosodással 20
VIROVECZ, Katalin: The Concept of Moral Inversion and Its Relationship to the French Enligthenment Based on Mihály Polányi´s Work 26

EZOTÉRIA 27

Dobos Csanád: Homérosz: Odüsszeia — Napút elemzése 27
DOBOS, Csanád: The Esoteric Meaning of Homer´s Odyssey 55

NYELVÉSZET 56

Delibeli József: Rovásfeliratos gyűrűk 56
DELIBELI, József: Two Rings with Runic Inscriptions 63

TÖRTÉNELEM 64

Bencze Mihály: Kőműves Kelemen hun eredete 64
BENCZE, Mihály: The Hun Origin of Kelemen Kőműves 67

NÉPMŰVÉSZET 68

László Péter Sándor: Kerülén mentén´ 68
LÁSZLÓ, Péter Sándor: A Tale 70

IRODALOM 71

Bencze Mihály: Sándor József az Alecsandri, Eminescu, és Mureşanu versek első fordítója 71

Kukucska Ferenc: Katis mama 75

Kukucska Ferenc: Hűségpróba 79

Kukucska Ferenc: Sára és Marci 82

Mester Györgyi: Elbeszélések 85

Valek Tünde: Versek 95

KÖNYVISMERTETŐ 107

Obrusánszky Borbála: A mongol világbirodalom és a kereszténység 107
OBRUSÁNSZKY, Borbála: The Mongol Empire and Christendom 108

© Copyright Mikes International 2001-2015

Kedves Olvasó!

Megjelent a *Journal of Eurasian Studies* VII. évfolyam (2015.) 3. száma. A tartalom:

- FARKAS, Flórián: Dear Reader
- HISTORY
  - REZA, Mohammad Habib & BANDYOPADHYAY, Soumyen & MOWLA, Azizul: Traces of Buddhist Architecture in Gupta and post-Gupta Bengal: Evidence from Inscriptions and Literature
- SOCIOLOGY
  - HORVÁTH, Izabella: Confucius and Laozi at a Formal Chinese Dinner Party
- RELIGIOUS HISTORY
  - MIRABILE, Françoise: Les Juifs d´Istanbul
- TRAVELOGUE
  - MIRABILE, Paul: Enquête sur les Peuples Naxi dans le Sud-Ouest de la Chine

A folyóirat a következő címen érhető el: **http://www.federatio.org/joes.html**

Farkas Flórián, főszerkesztő

Hága, 2015. október 15.

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

Dear Reader,

The 3rd issue of the seventh volume (2015) of the *Journal of Eurasian Studies* was recently published. The content:

- FARKAS, Flórián: Dear Reader
- HISTORY
  - REZA, Mohammad Habib & BANDYOPADHYAY, Soumyen & MOWLA, Azizul: Traces of Buddhist Architecture in Gupta and post-Gupta Bengal: Evidence from Inscriptions and Literature
- SOCIOLOGY
  - HORVÁTH, Izabella: Confucius and Laozi at a Formal Chinese Dinner Party
- RELIGIOUS HISTORY
  - MIRABILE, Françoise: Les Juifs d´Istanbul
- TRAVELOGUE
  - MIRABILE, Paul: Enquête sur les Peuples Naxi dans le Sud-Ouest de la Chine

The periodical can be accessed at: **http://www.federatio.org/joes.html**

Flórián Farkas, editor-in-chief

The Hague, October 15, 2015

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

Szerzőink / Our authors

BENCZE, Mihály

Matematikus, tanár, költő. Négyfalun született 1954-ben. A kolozsvári Babeş-Bolyai Egyetemen, a Matematika Karon szerzett 1978-ban diplomát. Azóta középiskolákban matematikát tanít, jelenleg Brassóban az Áprily Lajos Gimnáziumban. Emellett a következő területeken fejt ki tevékenységet: tevékenyen részt vett a brassói magyar középiskola rendszer megalapításában; alapítója az Erdélyi Magyar Matematikai Verseny-nek; alapítója a *Wildt József Nemzetközi Matematikai Verseny*-nek; diákjai számára mentorkény működik, akik folyóiratokat szerkesztenek; az OCTOGON MATHEMATICAL MAGAZINE nemzetközi matematikai szaklap főszerkesztője; a *Fulgur* (1993) nevű kiadó alapítója, amely magyar könyvek kiadására összpontosít. Számos könyv (verseskötetek és matematika), valamint több száz matematikai szakcikk szerzője.

Mathematician, teacher, poet. Born in Négyfalu in Transylvania in 1954. Graduated from the Babeş-Bolyai University, Kolozsvár/Cluj/Klausenburg (Transylvania), Faculty of Mathematics in 1978. Since his graduation he is teaching mathematics in high schools, currently in the Áprily Lajos High-School in Brassó/Braşov/Kronstadt (Transylvania). Next to teaching his activities cover the following fields: he was involved in the establishment of a Hungarian high-school system in Brassó/Braşov/Kronstadt; founded the Hungarian Mathematics Competition in Transylvania; founded the *József Wildt International Mathematical Competition*; mentor of students who create student periodicals; editor-in-chief of the international mathematical journal OCTOGON MATHEMATICAL MAGAZINE; founder of the publishing house *Fulgur* (1993), which specializes in publishing Hungarian books. He is author of several books including poetry and mathematics and several hundreds mathematical papers

DELIBELI, József

Építőmérnök. 1944-ben Szigetváron született, helyben végezte az általános iskolát és humán szakon a gimnáziumot. 1969-ben kapott mérnöki diplomát a Budapesti Műszaki Egyetem építőmérnöki karának út-vasút szakán. MÁV ösztöndíjasként Pécsen a Pályafenntartásnál kezdett, de rövid idő után, mélyépítési irányító tervezőként a Bm-i Tanács Tervező Vállalatánál dolgozott. 1974-ben a kivitelezői pályára váltott, átköltözött Kaposvárra. 1989 közepéig a Somogy megyei Állami Építőipari Vállalatnál dolgozott. Később műszaki osztályvezetőként, műszaki főmérnökként, műszaki ig. helyettesként vett részt a vállalat irányításában, annak a megszűntéig. Ezt követően egy országos hatáskörű Kft.-t vezetett könnyűbeton szabadalmukat hasznosítva. 1996-ban neves külföldi építőanyag gyártókra építve, egy kereskedelmi Kft.-t vezetett 2013-ig.
A magyar rovásírással 25 éve, először hobbiként, majd a hozzáférhető szakforrások révén már elkötelezett magán kutatóként foglalkozik. 15 internetes, két nyomtatott publikációja van, ezek a középkori székely, az avarkori magyar rovásfeliratokról íródtak. Jelenleg a kelet-európai és belső-ázsiai magyar nyelvű feliratokat kutatja.

Civil engineer. He was born in 1944 in Szigetvár, Hungary. Graduated in 1969 at the Technical University of Budapest. Up until 2013 he was with several companies, first in technical jobs, later in several senior management positions.
Mr. Delibeli is researching Hungarian rune inscriptions for 25 years. This passion began as a hobby, which during the years evolved into making him a dedicated private researcher. He has 15 Internet publications and two volumes published on paper. Currently he is working on Eastern-European and Central-Asian Hungarian inscriptions.

DOBOS, Csanád

45 éves, közgazdász. 2007-ben a Himalájában átélt halál közeli élménye után kezdtek az ókori görög drámákra vonatkozó gondolatok megfogalmazódni benne, melyeket csak évekkel később rendezett írásba. 2014 óta a www.naput.hupont.hu honlapján olvashatók az aktuális gondolatai a művészet és a csillagos ég kapcsolatáról.

Economist.After he had faced death in the Himalayas in 2007, he started to analyze the ancient Greek dramas. He has started to publish his thoughts in 2014 on the www.naput.hupont.hu homepage.

FARKAS, Flórián

Okleveles villamosmérnök; MBA. IT és menedzsment konzultáns. 1992. óta Hollandiában él.

Electric engineer; MBA. IT and management consultant. Living in the Netherlands since 1992.

© Copyright Mikes International 2001-2015

KUKUCSKA, Ferenc

1953-ban született Kiskőrösön. Már korai gyermekkorában megragadta az irodalom. Sokáig csak az íróasztala fiókjának írta újabb és újabb novelláit, hosszabb-rövidebb írásait. Az áttörés néhány éve történt, Krúdy születésének 125. évfordulóján. Azóta vidéki lapokban, művészeti folyóiratban jelentek meg írásai. Kedveli a férfi-nő kapcsolatokat, a velük járó konfliktusokkal, a pergő, dinamikus párbeszédeket. Ír krimit, és csattanós történeteket, ezeket rövidebb, gyorsan fogyasztható formátumban. Nemrég fejezte be első regényét. Kedvenc írói: Krúdy Gyula és Munkácsi Miklós.

Born in 1953 in Kiskőrös, Hungary. He was enamored of literature from his youth. His early writings landed in the drawer of his desk, neverheless, in 2003 a breakthrough happened. Since then Mr. Kukucska publishes in literary journals. He has recently completed his firt novel.

LÁSZLÓ, Péter Sándor

Genetikus (Szeged SzB.K.I. / International T. C/UNESCO), fő területe sejtgenetika-citogenetika, de rendelkezik diplomával a dendrológia (fakutatás, erdő-állomány, lignosa-kutatás) területén is, illetve humán téren teológiaából és pedagógiából.

Mr. László's main degree is in genetics but he has also degrees in the fields of theology and pedagogy. Next to his main prefession in cell genetics, he is also very much interested in geography.

MESTER, Györgyi

Civil foglalkozását tekintve külkereskedelmi üzletkötő, aki több évtizedet tevékenykedett a közigazgatásban is. Pár évvel ezelőtt, kellemes időtöltés, kikapcsolódás gyanánt kezdett el írogatni nagyon rövid, változatos témájú novellákat, amelyek között van lírai, humoros, megható, misztikus, romantikus, kalandos és krimi jellegű is. 2007. óta számos internetes honlapon - Árkád, Művész-világ, Irodalmi Jelen, Kultúrpart, Tollal, Grafománia, Kaláka, Londoni Gyermek Klub, Leselupe, Detgazeta, Óperencia, stb. - jelennek meg az írásai. Számos antológiába beválogatták, és hazai, valamint határon túli irodalmi folyóiratokban - Zempléni Múzsa, Magyar Műhely, Föveny, Nők lapja magazin, Szitakötő, Opus, Gömörország, Erdélyi Toll, Székelyföld, Osservatorio Letterario, stb. - is helyet kaptak rövid kis írásai. 2008-2011. között, az Ad Librum Kiadó gondozásában, öt, egyenként 50-50 novellát tartalmazó kötete, továbbá egy három folytatásból álló ifjúsági naplóregénye jelent meg a következő címeken: „A legjavából", „Fehéren, feketén", „Tisztítótűz", „Haláli (jó) történetek", „Vízió" és „Zizi naplója".

Ms. Mester is a professional import-export sales representative; she worked for several decades also as a public servant. During the last years she is writing short stories as a hobby. Since 2007 her writings appeared in numerous Internet literary portals. Next to that her writings were selected into anthologies, both in Hungary and abroad. Between 2008 and 2011 the Ad Librum publishing house published several volumes of her short stories, and other works.

OBRUSÁNSZKY, Borbála

Történész-orientalista. 1992-1997 között az ELTE-n történelem-mongol szakon végez, majd 1997 és 1999 között a Mongol Állami Egyetemen végez posztgraduális képzést, és 1999 decemberében megvédi a doktori címét. 2000-2002 között a Pécsi Tudományegyetemen alakuló Ázsia Központ külső szakértője volt, majd a Shambala Tibet Központ mongol programjait szervezte. Közben több tanulmányutat tett Mongóliába és Kínába. 2005-től a Körösi Csoma Sándor Egyetem előadója, oktatott az ELTE Jogi Karán is. Ezen kívül több magyar tudományos egyesület tagja, alapító tagja: Magyar Őstörténeti Munkaközösség, Magyar Történelmi Társulat, László Gyula Történelmi és Kulturális Egyesület. Számos könyv és tanulmány szerzője. A Journal of Eurasian Studies főszerkesztő-helyettese.

Historian, orientalist. She completed her studies at the University Eötvös Loránd in Budapest between 1992 and 1997 in history and Mongol civilization. This is followed by a postgradual study at the Mongol State University, where she is awarded a Ph.D. degree in 1999. Between 2000 and 2002 she is external consultant of the Asia Center at the University of Pécs. Next to that she organizes the Mongol programs of the Shambala Tibet Center. During this period she participated in several expeditions in Mongolia and China. She also lectured at the University Eötvös Loránd in Budapest. Ms. Obrusánszky is member and/or founder of several Hungarian scientific associations and she is author of numerous books and articles. She is deputy editor-in-chief of Journal of Eurasian Studies.

© Copyright Mikes International 2001-2015

SEPSISZÉKI NAGY, Balázs

Sepsiszentgyörgyön született 1969-ben. Elemi és középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte. 1990 és 1995 között a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem néprajz szakos hallgatója volt, tanulmányait kiváló minősítéssel végezte. Diplomaszerzés után hazaköltözött a szülőföldjére. Amerikai magyaroknak, valamint magyarországi alapítványoknak köszönhetően Orbán Balázs után 130 esztendővel, 1995 szeptembere és 2004 júliusa között sikerült bejárnia Székelyföld összes települését. Ez a kutatómunka négy könyvet eredményezett. 2004 októbere és 2007 márciusa között a Kovászna Megyei Művelődési Központ néprajzkutatójaként tevékenykedett. Ezalatt hagyományőrző rendezvényeket, komolyzenei esteket, operagálákat, könyvbemutatókat és fotókiállításokat szervezett, honismereti előadásokat tartott, egy kötetet szerkesztett a megye kastélyairól és kúriáiról, s ötlete meg munkája eredményeként született meg a megye értéktérképe. 2005. szeptembere óta a Debreceni Egyetem néprajzi doktori iskolájának hallgatója. 2000-ben kezdeményezésére alakult meg a JUNIPERUS Környezetvédő és Hagyományőrző Egyesület, melynek fő célkitűzése a környezetvédelemre és honszeretetre való nevelés. Ennek érdekében kiadványokat jelentetnek meg és az Úz-völgyében erdei iskola építésébe kezdtek. Nyaranta környezetvédelmi és néprajzi táborokat szervez.

Born in 1969 in Sepsiszentgyörgy. After concluding his primary and secondary school studies in his native city he completed his studies at the University Eötvös Loránd in Budapest between 1990 and 1995. After that he moved back to his native region where with the support of Hungarians in the US and foundations in Hungary he criss-crossed the whole Székler Land between September 1995 and July 2004, 130 years after the similar historic work of Balázs Orbán. The result of this enterprise is a four-volume large work that describes the state of Székler Land at the turn of the 3rd millennium. Between 2004 and 2007 he was with the County Cultural Center of Kovászna as ethnographer. Since 2005 he is working on his Ph.D. in ethnography at the University of Debrecen. In 2000 he helped founding the JUNIPERIUS Foundation that focuses on the conservation of the natural habitat and cultural heritage. This work is supported by publications and in the valley of Úz a 'forrest school' is under construction. He is organizing each summer ecological and ethnographical summer camps.

TÓTH, Miklós

Jogász, református theológus. 1949 óta Hollandiában él.

Studies: law and reformed theology. Living in the Netherlands since 1949.

VALEK, Tünde

Budapesten született 1959-ben. Tanító, gyógypedagógiai asszisztens, pszichológiai és pszichopedagógiai asszisztens. Hallásproblémái miatt pályamódosításra kényszerült. Jelenleg archivál a Magyar Rádióban (MTVA). Az érdeklődési körébe tartoznak: a versírás mellett a magyar nyelv és a magyarság hagyományai, kultúrája. Kiemelten fontosnak tartja, hogy az emberekben legyen tudásvágy, együtt érző szeretet, hogy képesek legyünk a természet lényeinek és sokszínűségének a fenntartására, tiszteletére és továbbadására a jövő nemzedéknek, hogy élhető jövője legyen az emberiségnek.

She was born in 1959 in Budapest. Ms. Valek is teacher, assistant special needs educationist, assistant of psychology and psycho-pedagogy. She had to change her job because of her hearing problems. Currently she works in the achives of the Hungarian Radio. Her areas of interest are: poetry, Hungarian language and traditions, culture of Hungarian people. There are several important things for her: hunger for knowledge, compassion in order to be able to ptotect nature and its multicoloured life, to honour nature, to give everything possible to future generations in order to have a liveable future.

VIROVECZ, Katalin

A Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskola diákja.

Student of the Doctoral Studies in Literature at the University of Miskolc, Hungary.

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

Szerkesztőség / Editorial Board

Főszerkesztő / Editor-in-Chief

FARKAS, Flórián	Hága, Hollandia	/	The Hague, Holland

Szerkesztők / Editors

KIBÉDI VARGA, Áron	Freiburg i.B., Németország	/	Freiburg i.B., Germany
MURAKEÖZY, Éva Patrícia	Hága, Hollandia	/	The Hague, Holland
TÓTH, Miklós	Hága, Hollandia	/	The Hague, Holland

Titkár / Secretary

CSANÁDY, Ágnes	Hága, Hollandia	/	The Hague, Holland

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

BESZÉDEK

Sepsiszéki Nagy Balázs : A köztünk élő Orbán Balázs

Az Orbán Balázsra való emlékezést, halálának 125. évfordulóján, egy személyes vallomással kezdem. Az 1990-es évek első felében Budapesten voltam egyetemi hallgató. Egy kis albérleti szobában laktam. Íróasztalom fölött, a falon az akkori "hét vezérem" fényképe függött, ugyanis a szülőföldtől évekre elszakadva szükségem volt szellemi/erkölcsi példaképekre. Az én akkori példaképeim, és a diplomaszerzés után hazavezető útmutatóim Kőrösi Csoma Sándor, Benkő József, gróf Mikó Imre, Kriza János, Orbán Balázs, Benedek Elek, és Tamási Áron voltak. Azóta sem találtam náluk jobb szellemi vezetőkre. Budapesten az első könyv, amit antikváriumban megvásároltam, *A Székelyföld leírása* volt Orbán Balázstól két kötetben.[1] Ez a könyv hiányzott az otthoni családi könyvtárunkból, ezért amikor felüdülésre és erőgyűjtésre volt szükségem, mindig ezt lapozgattam, és ilyenkor megerősödött bennem az az érzés, hogy székelynek lenni, Székelyföldön élni különleges kegyelem.

Jókai Mór nem véletlenül választotta Orbán Balázs fő művét a hét kedvenc könyve közé. Valószínűleg Jókai az elsők között ismerte fel Orbán munkájának jelentőségét. Ez a legendákat és népregéket is megelevenítő mű ösztönzően hatott nagy írónkra a *Bálványosvár* című regénye megírásakor. Erdélyi helyszínrajzai esetén is gyarkan ihletődik *A Székelyföld leírásá*ból. [2]

Orbán Balázs már életében követendő példát jelentett, és az utána jövő nemzedékeket kutatásra, értékmentésre ösztönzte. Halála után ugyan főként az alakja körüli legnedák őrizték az emlékét, legfontosabb könyvei (A Székelyföld leírása és az Utazás Keleten[3]) ritkán kerültek le a főuri családok és könyvtárak könyvespolcairól. Egy korabeli legenda szerint halálakor az íóasztala kettéhasadt. A halála után nyolc esztendővel megjelent magyar anekdotagyűjtemény is tartalmaz egy róla szóló történetet. E szerint Orbán Balázsnál nem volt buzgóbb tagja a Függetlenségi Pártnak. Téli esőben, vagy nyári hőségben, éjfélkor vagy virradatkor mindig talpon volt, ha Irányi Dániel azt mondta neki, hogy menjen valamelyik választókerületbe korteskedni. Sokszor alvásra is alig szakított időt. Megesett az is, hogy három nap alatt több mint harminc faluban mondott beszédet, egy-egy piacon a rákondított harangot is túlharsogva. Ezeken a helyszíneken általában rögtönzött és általában ugyanazt mondta, csak a számokban tért el. Szerette nagyítani az államadósságot, amelyet a hatalmon lévő kormány teremtett. Egyszer egy kerület különböző falvaiban az új adósságot hol ezer, hol kétezer millióra tette. Ekkor mondta neki Ugron Gábor: - Nem bánom, Balázs, akármilyen számot mondasz is, de állapodjál meg egyben, s mindig azt az egyet mondd.[4]

Az erdélyi magyarság Orbán Balázs munkásságát főként az I. világháború után kialakult kisebbségi helyzetben kezdte igazán értékelni, hasznosítani. Ennek a máig tartó folyamatnak az elindítója egy udvarhelyi esemény volt, amikor a családi kripta összeomlása után koporsóját 1921-ben az anyaföldbe helyezték egykori birtokán, Szejkefürdőn. Ebben az időszakban Bíró Lajos emlékezik rá a *Pásztortűzben*. [5] A Kolozsváron kiadott *Erdélyi Magyar Naptár* 1922. évfolyamában Szentmártoni Kálmán *A legnagyobb székely* címmel teszi közzé írását.[6] Bányai János 1925-ben ugyenezzel a címmel közöl méltatást róla a *Pásztortűzben*. Bányai a következő szavakkal jellemezte: "Az őt megismerő egyszerű székelyt megfogja a fajtáját, földjét szerető nagy szív. A történettudóst a végtelen nagy szorgalom, Erdély, s főként a Székelyföld történelmi adatainak felkutatott sokasága ejti ámulatba, a természetvizsgálót az elismert historikusnak sokoldalú, a természeti viszonyokat, ritkaságokat észrevevő éles szeme, az elkallódásnak indult, s általa megmentett adatok felsorolása lepi meg. Az etnográfusnak még ma is valóságos kincsesbányája, vezérlő kalauza a Székelyföld laírása című munkájának kötete. A politikust a politikában szokatlan elvszerűség, s az akkor még csak csíráját élő demokratizmusa ragadja meg. Nem dobálózott felkapott

[1] Orbán Balázs, 1868-73.
[2] Vita Zsigmond, 1975. 215. o.
[3] Orbán Balázs, 1861.
[4] Tóth Béla, 1997. 256-257. o.
[5] Bíró Lajos, 1921. 113-114. o.
[6] Szentmártoni Kálmán, 1922.

© Copyright Mikes International 2001-2015

jelszavakkal, nem is szegődött végleg zászlója alá, de életének minden mozzanata az igazi demokráciát jellemzi. De valódi főúr is tudott lenni, amikor nem magáról volt szó, hanem fajtájának reprezentálására adódott alkalom. ”[7]

Emléke őrzésének nagyobb lendületet a születése századik évfordulója alkalmából szervezett megemlékezések adtak. Az *Erdélyi Múzeum Egylet* által rendezett ünnepségen Sándor József mondott emlékbeszédet, amelynek záró mondataiban példaként idézte *A Székelyföld leírása* szerzője végrendeletének egy passzusát: "... egész életem küzdelem volt a jóért, az igazért, a haza üdvéért [...], oda kell törekednem, hogy halálomból is némi haszon származzék a szegény magyar hazára, amelynek egész életemben tevékenységemet szentelém [...] Családdal nem lévén megáldva, a magyar – közelebbről a székely – népet tekintem családomnak." [8] Ebben az éveben, 1929-ben Tompa László, a székelység jeles költője verssel (*Alkalmi vers*) tisztelgett Orbán Balázs századik születésnapján, amely nemcsak emlékezés és emlékeztetés, hanem a kisebbségivé vált erdélyi magyarság életérzésének megfogalmazása is:

"S tekintsük: mint élt! Külországot jár,
Hogy benn tanítsa, amit künn tanult!
Majd fénylő múltról szól borús jelennek,
Oh, biztatónk már sokszor volt a múlt!
Holt regéi sok völgyünknek, hegyünknek
Az ő szaván át megelevenülnek.” [9]

A centenáriumi megemlékezők között van a lapokban megjelent írásaival Szentmártoni Kálmán, Sebesi Samu és Bányai János is.[10] Ez alkalomból vetődik fel a marosvécsi helikoni találkozón *A Székelyföld leírása* újbóli kiadásának terve, ami sajnos csak évtizedek múlva vált valóra.

A két világháború közötti időszakban Nyírő József többször is írt Orbán Balázsról. [11] Az 1930-as évek romániai magyar falukutató mozgalmára is hatással volt Orbán Balázs. Ezt a munkát az *Erdélyi Fiatalok*, majd Venczel József és a *Hitel* köré tömörült ifjak vállalták fel. Az 1940-es évek elején az erdélyi magyar társadalomkutató diákok bálványosváraljai táborában alakult meg a jelképes *Orbán Balázs Munkaközösség.*

Halának 50. évfordulóján,1940-ben Tavaszy Sándor két lapban is közöl róla írást.[12] Egyik helyen a következőket írja: „Orbán Balázs emléke nem engedi, hogy bármi tekintetben is nagyzoljunk vele, vagy csináltvirágszerű felsőfokú jelzőkkel illessük őt. Nem világnagyság, de a székelység kis körében olyan erkölcsi nagyság, amelynél fogva az igazi világnagyságokkal egy sorba helyezhető. Erkölcsi nagysága pedig abban áll, hogy a székelység erkölcsi egzisztenciája mögött, mint számára legnagyobb ügy mögött elvész maga is, elvesznek saját egyéni céljai és tervei is, éppoly feltétlenül, mint amily hűséggel és felelősséggel szolgálja azt.”

A II. világháború idején Kelemen Lajos az Erdélyi Múzeumban közli Orbán Balázs egyik levelét. [13] A kommunizmus első évtizedében Erdélyben szüneteltek a magyarság múltját és akkori helyzetét vizsgáló intézményes kutatások, de 1957-ben már lehetett hivatkozni Orbán Balázs példájára. Ekkor jelent meg ifj. Kós Károly *Orbán Balázs, a néprajzkutató* című írása. [14] Az 1960-as évek végétől megsokasodnak az Orbán Balázsról szóló írások. Különös lendület tapasztalható *A Székelyföld leírása* megjelenésének centenáriuma idején. Mikó Imre

[7] Bányai János, 1925. 297. o.
[8] Sándor József, 1929.
[9] Tompa László, 1929. 42. o.
[10] Sebesi Samu, 1928. Uő. 1929., Szentmártoni Kálmán, 1929.
[11] Nyírő József, 1932 és 1933.
[12] Tavaszy Sándor, 1940 a, 1940 b
[13] Kelemen Lajos, 1943. 320-323.
[14] Ifj. Kós Károly, 1957.

© Copyright Mikes International 2001-2015

a Bölöni Farkas Sándorról, majd a Brassai Sámuelről (A bércre esett fa, Az utolsó erdélyi polihisztor) megjelentetett életrajzi regényei után Orbán Balázs életútját elevenítette meg a *Szülőföld szerelmese* című művében, amely csak a szerző halála után 34 évvel jelent meg, 2011-ben. [15] Mikó, egy 1976-ban Domokos Gézának, a Kriterion Könyvkiadó igazgatójának címzett levelében a következőket fogalmazta meg a saját munkájáról: "Abból indultam ki, hogy Orbán Balázst, hazai múltunk egyik legjelentősebb és legszínesebb egyéniségét be kell vinni a köztudatba. […] 1969-től 1974-ig időm és energiám legjavát Orbán Balázs tanulmányozása foglalta le. Írhattam volna róla monográfiát is, de annak aránylag csekély a publicitása. A regényes életrajz formáját választottam – ahogyan Marosi Péter elnevezte--, mivel élete tele van kalandokkal, fordulatokkal, s így a műfaj önként kívánkozik."[16] Ugyancsak a nagy mű első kötete megjelenésének századik évfordulója ösztözte Beke Györgyöt arra, hogy a Barcaságon tegyen barangolást, Fodor Sándor pedig ugyanekkor Csíkban és Udvarhelyen járta be azoknak a helyeknek a nagy részét, ahol Orbán Balázs is megfordult. Így született meg 1969-ben Beke György, Fodor Sándor és Mikó Imre közös kötete, az *Orbán Balázs nyomdokain c*ímmel. [17] Háromszék 20. századi polihoisztorát, *Kónya Ádámot* is valószínűleg Orbán Balázs ösztönözte arra, hogy ne csak szűkebb szakterületével, a földrajzzal foglalkozzon, hanem a műemlékvédelemtől a zenetörténeten át a csillagászatig szinte mindennel, amivel úgy érezte, hogy a közsségét szolgálja. Ő is több helyen emlékezik a nagy elődre. [18]

Nem célom az Orbán Balázsról megjelent írások és munkái újbóli kiadásainak tételes számba vétele, csupán érzékeltetni kívánom azt, hogy legendás alakja mennyire elevenen él ma is. Nagy jelentősséggel bírt erdeti fényképfelvételeinek az előkerülése és az Erdélyi Lajos általi közkinccsé tétele, 1971-ben.[19] Szintén az ő gondozásában jelent meg újabban előkerült fényképekkel kiegészítve az *Orbán Balázs összes fényképe a Székelyföldről* című kötet 1993-ban.[20] Jelentős alkalom volt az emlékezésre és a számvetésre születésének a 150. évfordulója is. Ekkor írt róla Egyed Ákos és Imreh István, majd Ferenczi Géza és Ferenczi István a régészeti kutatásait mérlegelik.[21] A bálványosváraljai kezdeményezést évtizedekkel később feleleventőm Imreh István arról tudósít, hogy a *BolyaiTudományegyetem* munkatervébe iktatta és elkezdte a terepen való tájékozódást egy új székelyföldi monográfia munkálatainak megalapozására.[22]

Végre, 1981-ben nyugaton (Firenze-München) megjelent A Székelyföld leírásának új, Orbán Balázs jegyzeteivel kibővített kiadása, Illyés Elemér gondozásában. Ezt követte egy évvel később a budapesti kiadás Csatári Dániel bevezetőjével és előszavával, majd több magyarországi hasonmás kiadás látott napvilágot. Erdélyben az 1989-es változások után elsőként az Európai Idő Kiadó jelentette meg 26 füzetben. Egy évtizeddel később a sepsiszentgyörgyi Charta Kiadó gondozásában jelent meg két kiegészítő kötet az eredeti hat kötetből négyhez. [23] Orbán Balázs *Sztambultól Szejkéig* című műve eddig három kiadást ért meg. A legutóbbi, bővített kiadást Balázs Ádám rendezte sajtó alá. [24]

2010-ben a Székelyföld Napok keretében, halálának 120. évfordulója tiszteletére könyv- és dokumentumfotó kiállítást szerveztek Barangolás Székelyföldön Orbán Balázs nyomában címmel. Születésének 185. évfordulóján pedig Juhos-Kiss Sándor festőművész a fő művében megjelent metszetek alapján festette meg Székelyföldet.

Orbán Balázs még ma is arra ösztönöz kutatókat, fotográfusokat, filmkészítőket, hogy nyomdokain haladva, rá emlékezve és az ő szellemiségében alkossanak.Az 1990-es években Vári Attila rendező és Nádorfi Lajos neves operatőr együttműködésének eredményeként *Orbán Balázs nyomában* címmel filmsorozat készült Székelyföldről. Vofkori László ugyan nem járt mindegyik székelyföldi településen, de tanítványai segítségével hatalmas

[15] Mikó, 2011.
[16] Kovács Sándor, 2011. 370.
[17] Beke György – Fodor Sándor – Mikó Imre, 1969.
[18] Kónya Ádám, 1974; 1980.
[19] Erdélyi Lajos, 1971.
[20] Erdélyi Lajos, 1993.
[21] Egyed Ákos, 1979.; Imreh István, 1980.; Ferenczi Géza-Ferenczi István, 1980.
[22] Imreh István, 1980.
[23] Orbán Balázs, 2002.; Uő., 2006.
[24] Orbán Balázs, 2009.

© Copyright Mikes International 2001-2015

adatmennyiséget gyűjtött össze a tájegység egészéről, és megjelentette a *Székelyföld útikönyve* című munkáját 1998-ban.[25] Őt emlegették akkoriban a "számítógépes Orbán Balázsként."

Fekete Zsolt fotográfus Orbán Balázs és Veress Ferenc nyomán járta végig Székelyföldet és jelentette meg *Az idő fényképe* című reprezentatív albumát.[26] Nagy esemény volt Székelyudvarhely életében, amikor a város főterén 1995-ben felavatták Orbán Balázs Hunyadi László marosvásárhelyi szobrászművész által készített egészalakos szobrát. Erre az alakomra jelent meg az *Orbán Balázs örökösei* című esszékötet Majla Sándor szerkesztésében. [27] Ugyancsak Udvarhelyen látott napvilágot az Erdélyi Gondolat Kiadó gondozásában az *Orbán Balázs idejében és ma* című kiadvány, amelyben Zsigmond Győző a "legnagyobb székely" szűkebb szülőföldje történeti néphagyományának összehasonlító vizsgálatát végzi el.[28] A napjainkban megjelenő székelyföldi falumonográfiák mindegyike hivatkozik Orbán Balázsra.

A székely köztudatban Orbán Balázs emléke ma is elevenen él. Szellemi/erkölcsi hagyatékát Székelyföldön sokan ismerik és vallják magukénak. Utcanevek, szobrok, iskolák, egyesületek, alapítványok nevei és a tiszteletére alapított díj emlékeztetnek rá, szejkefürdői sírja pedig összmagyar zarándokhellyé vált.

Jómagam szintén Orbán Balázs hatására, az ő gyűjtőmunkája után 130 esztendővel jártam végig Székelyföld összes települését. Előadásom végén röviden erről a munkáról és az Orbán Balázzsal való "találkozásaimról" számolok be.

1995 és 2004 között gyalog, kerékpárral és autóval sikerült bejárnom a történeti Székelyföld valamennyi települését. Erre a munkára Orbán Balázstól kaptam ösztönzést, és amikor időnként elfáradtam, elbizonytalanodtam, akkor mindig erőt tudtam meríteni abból, hogy neki százharminc esztendővel korábban, sokkal nehezebb körülmények között, ez sikerült. Terepre mindig úgy indultam, hogy magammal vittem Orbán Balázs Székelyföld leírásának az Európai Idő Kiadó által megjelentetett, a tájegységre vonatkozó füzetét, valamint az adott településekre vonatkozó, újságokban vagy kisebb kiadványokban megjelent történeti leírásokat. Habár nem az volt a célom, hogy összehasonlítsam az 1860-as évek állapotát a mostanival, mégis egy-egy falu megismerésénél kiindulópontot jelentett Orbán Balázs leírása. A Háromszéket, Csíkszéket, Kászont, a Gyimeseket, Gyergyószéket, Udvarhelyszéket, Marosszéket és Aranyosszéket bemutató négy kötetem a 20. század végi, 21. század eleji székelyföldi állapotokat hivatottt bemutatni, azzal a céllal, hogy általuk hozzájáruljak egy hosszú távú nemzeti megmaradási terv kialkításához, és hozzáértő használatuk révén körvonalazható legyen a székelyföldi jövendő. [29]

Különleges élmény volt Homoródszentmártonban egy olyan erdésztechnikussal beszélgetni, aki a lakásában Orbán Balázs emléksarkot rendezett be. Kutatásaim idején mintha maga Orbán Balázs hozott volna össze Vofkori György székelyudvarhelyi helytörténésszel, hiszen vele Szejkefürdőn, a sírjához vezető legrégebbi, 1818-ból való kapu alatt ismerkedtem meg, és kötöttem barátságot. Ugyanígy különleges érzés volt Nyárádremetén Birtók Kovács Feri bácsinál és Lenke néninél abban az 1847-ben épült, kúriaszerű, tágas házban ebédelni, amelyben gyűjtőútja során Orbán Balázs napokig lakott. Házigazdája, Kováts Imre kalauzolásával innen kiindulva járta be a környéket.

Gyűjtőútjaim, kutatásaim során megtapasztaltam, hogy Orbán Balázs ma is köztünk él. A mindig lázadó, az igazságtalanságot, a jogtiprást nem tűrő és a népszolgálatot minden egyéb elé rendelő szelleme sokunkba beköltözött. Ezért vagyunk, ezért lehetünk még e tájon. Az ő munkája és hagyatéka mindenkor kötelez bennünket. Kötelez a szülőföldön való megmaradásra, a szülőföldre történő hazatérésre, a szülőföldért és a népünkért való cselekvésre.

Fülei-Szántó Lajos sorai hűen fejezik ki azt, hogy Orbán Balázs mennyire köztünk él, bennünk él:

[25] Vofkori László, 1998.
[26] Fekete Zsolt, 2010.
[27] Majla Sándor, 1995.
[28] Zsigmond Győző, 2001.
[29] Sepsiszéki Nagy Balázs, 1998, 2000, 2003, 2006.

© Copyright Mikes International 2001-2015

"Él is az emléked: zengő bérceink közt,
Pásztortüzek mellett felsíró dalokban.
Tulipános bölcsők altató nótáin,
És hol székely szív már utolsót dobban.
Ki néped szeretted, értékét hirdetted,
Annak a szívéből a neved sose vész el,
Ahányszor rád gondol, büszkén emlegeti,
Te voltál az egyik legigazibb székely!"[30]

Irodalom

- BÁNYAI János: *A geográfus Orbán Balázs*. Földrajzi Közlemények 1940. 8-17.
- BÁNYAI János: *A legnagyobb székely*. In: Pásztortűz 1925. 297. o.
- BEKE György – FODOR Sándor – MIKÓ Imre: Orbán Balázs nyomdokain. Bukarest, 1969.
- ORBÁN Balázs: *Utazás Keleten.* Kolozsvár, 1861.
- ORBÁN Balázs*: A Székelyföld leírása , régészeti, természetrajzi s népismei szempontból. I-VI. kötet*, Pest, (1868-73.)
- ORBÁN Balázs: *Háromszék – Kiegészítések a Székelyföld leírásához I*. Sepsiszentgyörgy, 2002.
- ORBÁN Balázs: *Csíkszék, Marosszék, Aranyosszék – Kiegészítések a Székelyföld leírásához II*. Sepsiszentgyörgy, 2006.
- ORBÁN Balázs: Székelyföld képekben. A bevezető tanulmányt írta, a fényképeket másolta Erdélyi Lajos. Sütő András előszavával. Bukarest, 1971.
- ORBÁN Balázs: *Sztambultól Szejkéig*. Válogatta, sajtó alá rendezte, az előszót írta, a jegyzeteket és a bibliográfiát készítette Balázs Ádám. Kolzsvár, 2009.
- ERDÉLYI Lajos: *Az ördög kelepcéje*. In: Orbán Balázs: Székelyföld képekben. A bevezető tanulmányt írta, a fényképeket másolta Erdélyi Lajos. Sütő András előszavával. Bukarest, 1971. 7-48.
- ERDÉLYI Lajos: *Orbán Balázs összes fényképei*. Budapest, 1993.
- EGYED Ákos: *Keressük Orbán Balázs titkait*. A Hét 1979/15.
- IMREH István: *Orbán Balázs példázata*. Utunk 1980/5.
- FERENCZI Géza--FERENCZI István: *Járatlan ösvényeken, úttörő szenvedéllyel*. *Orbán Balázs régészeti kutatásai*. A Hét, 1980/6.
- FEKETe Zsolt: *Az idő fényképe*. Orbán Balázs és Veress Ferenc nyomán. Budapest, 2010.
- MAJLA Sándor (szerk.): Orbán Balázs örökösei. Székelyudvarhely, 1995.
- FÜLEI-SZÁNTÓ Lajos: *Orbán Balázs*. In: Ki volt Orbán Balázs? Emlékezés a legnagyobb székelyre születésének 100-ik évfordulóján. Székelyudvarhley, 1929. 30. o.

[30] Fülei-Szántó Lajos, 1929. 30. o.

© Copyright Mikes International 2001-2015

- Ifj. KÓS Károly: Orbán Balázs, a néprajzkutató. In: Kelemen Lajos Emlékkönyv. Kolozsvár, 1957.
- IMREH István: Orbán Balázs példázata. Utunk 1980/5.
- KELEMEN LAJOS: *Orbán Balázs levele A Székelyföld leírása ügyében*. Erdélyi Múzeum 1943. 320-323.
- KÓNYA Ádám: *A geográfus Orbán Balázs*. A Hét, 1974.41. o.
- KÓNYA Ádám: *Orbán Balázs népszerűsége*. Ifjúmunkás 1980/5.
- KOVÁCS Sándor*: Néhány szó Mikó Imréről és könyvéről*. In: Mikó Imre: A szülőföld szerelmese. Orbán Balázs életének regénye. Kolozsvár, 2011. 367-374.
- MIKÓ Imre: A szülőföld szerelmese. Orbán Balázs életének regénye. Kolozsvár, 2011.
- NYÍRŐ József*: Orbán Balázs síremléke*. Pásztortűz 1932. 192.
- NYÍRŐ József: *Orbán Balázs szülőfalujában*. Keleti Újság 1933. szeptember 15. TAVASZY Sándor: *Orbán Balázs*. Erdélyi Helikon 1940a 357-371
- VOFKORI László: *Székelyföld útikönyve*. Budapest, 1998.
- SEBESI Samu: *Báró Orbán Balázs*. Erdélyi Magyar Naptár. Kolozsvár, 1928.
- SEBESI Samu: *Ki volt Orbán Balázs*? Székelyudvarhely 1929.
- SÁNDOR József: *Báró Orbán Balázs élete és működése*. Klny. a Székely Nemzeti Múzeum Emlékkönyvéből. Sepsiszentgyörgy 1929.
- SEPSISZÉKI NAGY Balázs: Székelyföld falvai a huszadik század végén I-IV. Budapest, 1998, 2000, 2003, 2006.
- SZENTMÁRTONI Kálmán: *A legnagyobb székely*. Erdélyi Magyar Naptár. Kolozsvár, 1922.
- SZENTMÁRTONI Kálmán: *Orbán Balázs emlékezete*. Pásztortűz 1929. II. 10.
- NYÍRŐ József: *Orbán Balázs*. Keleti Újság 1932. máj. 26-27.
- TAVASZY Sándor*: Orbán Balázs*. Pásztortűz 1940b 242-243.
- TOMPA László: *Alkalmi vers*. In: Ki volt Orbán Balázs? Emlékezés a legnagyobb székelyre születésének 100-ik évfordulóján. Székelyudvarhely, 1929. 42.o.
- TÓTH Béla: A magyar anekdotakincs (Válogatás). Válogatta és szerkesztette: Szalay Károly. Debrecen, 1997.
- VITA Zsigmond: Jókai Erdélyben. Bukarest, 1975. 251. o.
- ZSIGMOND Győző: Orbán Balázs idejében és ma. Székelyudvarhely, 2001.

SEPSISZÉKI NAGY, Balázs: Balázs Orbán Is Still Living Among Us

Commemorative speech held to remember the great personality and legacy of the famous Hungarian ethnographer Balázs Orbán.

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

Tóth Miklós : A magyarság jövője

Kedves Barátaim!

Ha az ember bölcsője Magyarországon ringott, ha keresztülment a második világháborún, ha azután magyar jogi és református theológiai képzéssel Hollandiába kerül, ott theológiát s jogot tanult, ott felépítette a maga életét s ott magyar és holland kultúrális és tásadalmi munkát végez a 20. század második felében s beleépül mind a holland mind a magyar (menekült) társadalomba, nem lehetséges, hogy ne gondolkozzék el magyar nemzete sorsán, jövendő útján. Emlékszem, 1949-ben Amszterdamban reggel ébredve úgy éreztem, mintha egy hatalmas kéz áthelyezett volna engem Budapestről a holland fővárosba, hogy onnét szemléljem a világot. Elkezdtem a világ egyik legjobb kilátótornyából, Hollandiából körülnézni, nem pedig Magyarországról, amihez hozzászoktam. Azután tovább 'emelkedtem' madártávlati szemléletemben s a földgömb kategóriájában kezdtem gondolkodni, amiben segített az is, hogy az ENNIA biztosítótársaság (az Aegon előfutára) igazgatójaként éveken át az egész földgömbre vonatkozó vállalati politikát kellett terveznem és megvalósítanom. Ennek keretében, de egyébként is, ismételten nagyon tehetséges magyarokba botlottam a világ különböző pontjain, akik a maguk munkájában kiválóan helytálltak. Tanulhattam hollandok és más népek évszázados nemzetközi tájékozódásából, mégpedig a mindennapok üzleti élete és különböző társadalmi szervezetek realitásán keresztül.

Most 90 évesen vissza és előre tekintve engedjétek meg, hogy néhány gondolatot tegyek le az asztalra nem azzal a pretenciával, hogy feltaláltam a puskaport, de azzal a szándékkal, hogy elgondolkozzunk a magyarság jövőjéről nemcsak Magyarországon, nemcsak a Kárpátmedencében, nemcsak Nyugat-Európában, hanem az egész világon. Mert nekünk ma ezekben a dimenziókban kell gondolkodnunk magunkról. Az igazi valóság a jövendő.

Ellentétben sokakkal én a magyarságnak a 19. század második felétől különböző hullámokban történő kiáramlását a nagyvilágba mint kikerülhetetlen de pozitív jelenséget ítélem meg (még nem is szólva arról, hogy soha senki sem beszél azokról a magyarokról, akik visszatérnek Magyarországra, Erdélybe s a Felvidékre). Csupán ugyanazt tesszük, amit minden más nép tett és tesz, t.i. kivándorolni oda, ahol jobb megélhetési lehetőségek adódnak. Miért csak az angoloknak, a németeknek, az olaszoknak, a spanyoloknak vagy a lengyeleknek lehetne ezt tenniük s miért ne a magyaroknak? Nem értek tehát egyet József Attila hangzatos szavával, hogy 'kitántorgott Amerikába egy millió magyar'. Miért 'tántorogtunk' volna ki mi s miért nem mások? A kivándorolt magyarok megteremtették a maguk magyar világát egy nem magyarok által dominált világban. A mi hibánk inkább az volt, hogy nem építettünk ki egy olyan *ideológiát*, amely *a magyarság* mai szóval *'globális' térnyerése szellemi alapjait* megadta volna. Mi úgy gondolkodtunk, ahogy a Szózat mondja: 'A nagy világon ekívül nincsen számodra hely, áldjon, vagy verjen sors keze, itt élned s halnod kell'. Cs. Szabó László mondta ki egy a BBC-ben elmondott beszédében a Hollandiai Mikes Kelemen Kör 'Nyugati Magyar Irodalom' című Tanulmányi Napjainak a kapcsán a tabutörő szavakat: 'A nagyvilágon elkívül *is* van számodra hely'. A mi létünk itt Nyugat-Európában, de Ausztráliában, Dél-Amerikában, Észak-Amerikában, szerte az egész világon a bizonyítéka annak, hogy Cs. Szabó László szavai a valóságnak megfelelnek, tehát igazak.

A mi hazánk a Kárpátmedence és a földgömb. Ehhez azonban szükséges, hogy a hazánk a fejünkben és a szívünkben legyen és összetartsunk. Ehhez nekünk, nyugat-európai magyaroknak kell a gondolati tartalmat nyujtanunk. Mi ugyanis itt élünk földrajzi közelségben a Kárpátmedencéhez, de más országok polgáraiként, tehát egy nemzetileg kettős életmagatartásban. Ez napjainkban nagyonis ismert életforma. Ennek a kettősségnek le kell vonnunk a stratégiai következményeit. Mi azonban nem vagyunk itt tömegesen megjelenő törökök, marokkóiak sem ide jó fizetséggel menekülő szíriai és szudáni izlám "menekültek", hanem csak individuálisan mozgó és működő magyarok, akiknek mindent a fejükben kell hordozniuk és a maguk és utódaik jövőjét individuálisan és közösségileg hosszú történelmi távon kell szemlélniük és megteremtenünk. Ha ezt tesszük, felfogjuk talán, hogy ez a mi létérdekünk. Magyarnak lenni és maradni: érdek. Egy külön kapcsolatteremtési csatorna. Magyarnak lenni és maradni nem védekezés, hanem előrelépő támadás, extra lehetőségek felhasználása a magunk érdekében. A

© Copyright Mikes International 2001-2015

‘Magyar Szellemi Haza’ a mi életterünk. Bárhol a világon. Így kell (át)értelmeznünk a Szózat szavait. Másszóval a Diaspora a mi életterünk, az egyetemes magyarság élettere.

Ehhez azonban szükséges, hogy stratégiai összetartozástudatunk legyen, hogy tudjunk és akarjunk egymásra számítani. Ennek az alapja a közös értéktudat, a közös szellemi származástudat. Nyomatékosan használom a szellemi származástudat szót, mert ez nem egyenlő a biológiai származástudattal. Ez a történelemben fejeződik ki. Bennünket magyarokat a közös történelmi tudat köt össze. Kik azok a történelmi személyek, akikben önmagunkra ismerünk? Most felsorolok néhány nevet, amely sorozat nem tart igényt kizárólagosságra. Árpád apánk, az árpádházi szentek, a Hunyadiak, Zrinyi Miklós, Bocskai István, Bethlen Gábor, II. Rákóczi Ferenc, Széchenyi István, Berzsenyi Dániel, Petőfi Sándor, Arany János, Deák Ferenc, a két Tisza, Ady Endre. Ehhez sokat lehet hozzátenni, de ebből keveset lehet elvenni. Ebből a listából egy tiszta, hősi, lovagias, idealisztikus de egyben realisztikus arc tűnik szemünk elé. Például Nagy Imrét szerintem az igazolta 1956-ban a magyarság előtt, hogy annak a szellemi ősönképnek az elemeit mutatta fel, amely ezekben a személyekben is láthatóvá vált. Ő nem kért magának kegyelmet. Ezzel is igazolta önmagát és nemzetét a történelem színe előtt. A fentiekhez szeretnék hozzáfűzni még egy kérdést: hová megyünk? Merre kívánunk menni? A válaszom erre: olyan helyzetbe, amelyben magyarok az egész világon vezető emberi szolgáló szerepet töltenek be az emberiségnek azon részében, ahova őket Isten állította s egyben szolgálni amagyarságnak is. Ez a történelmi stratégiai célmeghatározás hosszú távú stratégiát jelent. Mire van ez alapozva? Arra a tényre, hogy mi magyarok gyakran tehetséges emberek vagyunk. Ezt be is bizonyítottuk a világ minden táján. Alig van olyan egyetem, ahol nem lenne magyar tanerő és/vagy magyar diák. A gazdasági életben jelen vannak a magyarok minden nívón. A művészet különböző területein ugyanez az eset. Mi a labdát egymásnak tudjuk adni. Csak akarni kell. Mi miközben mindenütt jelen vagyunk, nem használjuk ki ezt mások ellen. Mi nem jelentünk veszélyt mások számára. Ugyanakkor mi egy olyan nép vagyunk, amely az ideáljaiból és az ideáljaiért él. Ezek az ideálok általános emberi és nem szűk nemzeti ideálok. Tudom, hogy mások ezt kétségbe próbálják vonni, mégis ez az igazság. A mi szabadságharcaink általános emberi szabadságharcok voltak, nem szűkkeblű nacionalisztikus felkelések, nem mások ellen, hanem az egyetemes szabadságért. A magyar Aranybulla az Európai Kontinens első, a világ második ‘Magna Cartája’. A Magyar Szent Korona országaiban mindenki megőrizte a maga nemzeti identitását. 1845-ig a hivatalos nyelv a latin volt azzal az eredménnyel, hogy a Kárpátmedencében a magyar mint anyanyelv aránya korlátolt lett. Ha a magyart tettük volna meg a középkorban vagy azután hivatalos nyelvnek, akkor ma az egész Kárpátmedence magyarul beszélne. Mi egy kis Európai Uniót tartottunk fenn, melyet a Szent Korona Tan eszmei és a Kárpátok hegylánca földrajzi egészben tartott egybe. Ezt tettük elvi, mondhatnám idealisztikus alkotmányjogi alapokon s ennek az árát fizettük meg Trianonban, mert a 19. század nacionalizmusai ezt a megközelítést félretolták. Egy szerb költőnő mondta nekem egyszer: ‘Miklós, most mondok neked valamit, amit soha senki neked nem mond meg s amit Te soha tőlem mégegyszer nem hallassz. Titeket magyarokat minden körülöttetek élő nép bámul és irígyel, mert nektek van egy olyan ragyogásotok, amely nekünk nincs és sose lesz. Ismétlem, ezt soha senki nem fogja neked bevallani s te ezt tőlem soha többé nem fogod hallani.’ Ezt azonban mindig magunkban hordjuk. Nem csak mi, hanem a gyermekeink, a unokáink és az ükunokáink is. Ennek része az, amit egy holland impresszárió nekem ezzel a szóval jelölt meg: ‘a magyar báj’. Ha van ebben biológiai hagyaték, akkor ez az. Bennünket nem érdekel, hogy a másik embernek mi a vallása és mi a nemzetisége. Az a fontos számunkra, hogy milyen ember. Így vagyunk mi magától értetődően a született közvetítők ember és ember között és vezetők bárhol a világon. Úgy gondoljátok, hogy túlzok? Kétségtelenül. Nem mindenki felel meg ennek a képnek. Mindenki tudja azonban, hogy alapjában véve a kép igaz s másokról ilyen általános képet festeni nehezebb mint rólunk.

Tehát a cél a magyarok aktív jelenléte szerte a világon mindenütt, az élet minden síkján. Ennek a gondolatnak benne kell lennie minden magyar fejében. Nem csupán az a feladatunk, hogy ‘megtartsuk magyarságunkat’, hanem az, hogy mindenütt jelen legyünk a világban s a labdát egymásnak adjuk tisztességes, emberi módon az egész emberiség és egyben a magunk jólfelfogott érdekében és javára. Hogy történhetik ez meg a diaszporában? Mindenekelőtt úgy, hogy nyelveket tanulunk s tudatosan beleépülünk más népek kultúrvilágába e kultúrvilágok általános emberi értékű kifejlesztésére s a magunké meggazdagítására. Miközben ezt tesszük, tudatában vagyunk annak, hogy magyarok vagyunk, mert a magyarság egyik alapjellege éppen ez az ‘általános emberi értékűség’. Aki ezt teszi, az új lehetőségeket teremt, nem ‘a magyarságát adja fel’, de rajta az a kötelesség nyugszik, hogy ne adja fel magyarságát. Tehát jelen kell lennünk azon országok életében, amelyekben élünk. A gazdasági, a kultúrális és

© Copyright Mikes International 2001-2015

az egyházi és a politikai életben. Egymást oda be kell vinnünk. Ezt nem kell szégyenleni, hanem büszkének kell lennünk arra, hogy mi erre képesek vagyunk. Erre tesz bennünket képessé a mi bennünket szenvedéseink tisztítótüzében megtisztító, más kultúrvilágokra mindíg nyílt történelmünk.

De általában tanulni, tanulni, tanulni! Résztvenned annak az országnak a kultúrális, gazdasági, társadalmi, politikai életében, amelyben élsz mint azon ország állampolgára és társadalmának s kultúrájának részese, aki abban is ki akar tűnni. Mint magyarnak mindíg a szellemi élvonalban kell igyekezned helyet foglalni.

Ki kell építenünk közösségeinket a világ minden sarkában, azokat egymással összekötni s ehhez megteremteni az anyagi alapokat s ezért áldozatot hozni. Nem Magyarországtól kell a támogatást várni, hanem nekünk kell a jövendőben, kívülről, Magyarországot támogatnunk, hiszen az az ország annyira ki van rabolva. Nem megy ez most? Akkor mennie kell a jövőben!

Milyen stratégiai vonalat kell követnünk? Mindenekelőtt tíz körömmel belekapaszkodni Magyarországba s azt nem engedni el. Megőrizni azt szellemi bázisunknak minden tekintetben. Aztán ott befekteni pénzünket. Magyarország a magyaroké! De csak akkor, ha abba pénzt teszünk. Közép-Európa felfejlődik. Közép-Európa pedig mindenekelőtt Magyarország, de mint összetartozó egység: a Visegrádi államok. Reméljük, hogy Szlovákia és Csehország magyar-ellenességüket lassanként le tudják vetkőzni s megértik, hogy történelmünk leckéje az, hogy együtt dolgozzunk. Románia ebből a képből kilóg s mindig ki is fog lógni. Ott a magyarság mindig egy keleti irányú blokkal áll szemben: az orthodox román egyházzal, amely a valóságban Románia tényleges központi politikai hatalmi szervezete. Hasonló az eset Szerbiában is. Mi azonban összekötő erő lehetünk a románok és a szerbek számára is Európával, s a valóságban azok is vagyunk. Általában mi ezer éve megszoktuk, hogy a szomszédnépek fejével is gondolkozzunk. Ezt mégjobban kell tennünk a jövendőben.

Tekintettel arra, hogy a magyarságot a diaszporában az egyházak tartják meg, a magyar államnak meg kell teremtenie a diaszporában működő egyházak támogatását, hogy főállásban tevékenykedő lelkészek gondoskodhassanak a magyar csoportokról. Ehhez a theológiai oktatásnak is hozzá kell járulnia. A lelkészek természetes társadalmi összekötő erőforrások. Nekik is rendelkezniük kell azzal a 'kettős' hozzáállással, amelyről fentebb szóltam (azaz mind a magyar mind az illető ország társadalmi és kultúrvilágában való részvétellel). Ideális lesz, ha amerikai és ausztráliai születésű és neveltségű lelkészek is szolgálnak magyarok között mind a diaszpora-területeken mind Magyarországon mind pedig az utódállamokban. Az egyházak állami támogatásának Magyarországon általában fenn kell maradnia, sőt ki kell bővülnie. Ez fontos egyetemes nemzeti, sőt általános emberi érdek, mert az egyház egy erkölcsi test, amely létével az erkölcsi rendet sugározza ki. Itt meg kell jegyezni, hogy a keresztyénség általános emberi értékmértékkel mérve túlszárnyalhatatlan lévén az az egyetemes aktív szeretet vallása. Mindenkinek van szükségképpen vallása. A vallás a sors reflexe, életuraló jelképek rendszere. A szeretet - az aktív tevékeny szeretet, nem a szánalom! -, az ember kifejlésének, tehát az általa létrehozott értékeknek a teremtő ereje. Ez a keresztyénség mint életteremtő értékvilág központi eleme.

Tudnunk kell, hogy egy-egy nép gondolkodásbeli egység. Egy francia Descartes deduktív racionális módján gondolkodik, egy angol Locke induktív módján gyakolatilag, egy német Kant analitikus és Hegel mindent egészbe rendszerező módján. Nos nekünk is megvan ez a tipikusan magyar filozófiai gondolkodásrendszerünk a Kolozsvári Filozófiai Iskolában, Böhm Károly, Bartók György, Ravasz László, Kibédi Varga Sándor gondolkodásában. Egy univerzális, tényszerü, rendszeres filozófia, amely nem vész el a részletekben, de a lényegest megtartja. Magyar mert rendszeres, tényszerű és kiegyensúlyozott mint a Szent Korona Tana, amely minden tagjának megadja az őt megillető méltó helyet. Ezt nekünk ismernünk kell. Ezáltal ismerjük meg önmagunkat s helyezzük el magunkat a világ népei között. A Mikes International honlapján mindez megtalálható.

Be kell magunkat állítani arra, hogy a nemzet nem csak nyelvében él. A nemzet közös érték- és önértéktudatban, közös történelem- és küldetéstudatában él. Szükség van arra, hogy a világ minden nyelvén, amelyben magyarok vagy magyarok leszármazottai vagy azokhoz magukat tartozónak tudó emberek élnek, rendelkezésre álljon egy magyar szövegtár, amelyből fel lehet olvasni a gyermekeknek este az ágyban magyarul vagy angolul vagy norvégul. Ezekben a szövegekben a nemes, tiszta magyar keresztyén mentalitásnak világosan jelen kell lennie. Mondhatnám: egy Magyar Biblia. Mert ezek vagyunk mi. Ezt nagyon fontos követelménynek, tehát feladatnak tartom a jövendőre. E szövegekben benne kell lennie a tiszta, szent szellemvilágért mindig harcra és azért magát

© Copyright Mikes International 2001-2015

bátran feláldozni kész magyar történelmi tudatnak. Közülünk sokan a magyar Szabadságharcnak köszönhetik 'nyugati' létüket. A magyarság a szabadság népe.

A legfontosabb mindennek összegezéseként az, hogy nekünk tudatosan előre kell mennünk a világban abban a meggyőződésben, hogy a miénk a jövendő. Fontos, hogy a maximumot követeljük met önmagunktól minden területen. Ha magyar vagy, mindíg duplán kell túlteljesítened a normát. Ahol vagy, ott vezető funkciót tölts be annak tudatában, hogy arra képes vagy, mert áttekinted a terepet, felül tudsz emelkedni az apró részleteken s előítélet nélkül tudsz embereket az őket megillető helyen alkalmazni. Mi katonanép voltunk s annak hasznát húzhatjuk a mindennapi életben is.

Sokmindent mondtam itt, amivel sokan nyilván nem értenek egyet. Öntelt, buta magyarkodásnak lehet ezt nevezni. Nos, úgy is beszélhettem volna, hogy ezeket a gondolatokat nem hívom ki. Igenám, de az elmult 70 év alatt annyira kiirtották szántszándékkal a magyarokból az önbecsülést, az önértéktudatot, hogy úgy gondoltam, egy más hozzáállással is lehet a magyar jövendőre tekinteni. *Nőjjön ki csendesen de valóságosan a diaszporából egy 'magyar hálózat' az egész világon, mindenütt*. Jelenleg tele van a világ 'Az új Világrend' amerikai stratégiai gondolatával! Ennek az eredménye többek közt a jelenlegi 'menekült'-áradat, ezt tudnunk kell. Nekem attól borsódzik a hátam, de nekünk magyaroknak mindenre készen kell lennünk. Nekünk mindenhová be kell furkóznunk, mindenütt aktívnak kell lennünk, mindenütt egymásnak kell tudnunk adni a labdát de mindíg az egyetemes erkölcsi értékek, a szellem mértékei szerint, a szellem egyetemes világa építése céljából. A realitás szüntelen figyelembentartásával. Ha nem ezt tesszük, akkor fantaszták vagyunk. A keresztyénség ezt úgy nevezi: Az Isten Országa Építése. A hagyomány szerint Szent István felajánlotta Magyarországot a Boldogasszonynak, azaz a magyarság feladatát az egyetemes szent szellemi értékek megvalósításában határozta meg. Ebben az értelemben mondom: Magyarnak lenni küldetés!

Frankfurt, 2015. szeptember 12.

TÓTH, Miklós: The Future of Hungarians

Speech held in Frankfurt am Main on September 12, 2015 in which the author presented his thoughts regarding the future of Hungarians, now spread over all of the globe.

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

PHILOSOPHIA PERENNIS

Virovecz Katalin :

Polányi Mihály morális inverzió fogalma és kapcsolata a francia felvilágosodással

Jelen írás a *morális inverzió* fogalmáról szól. E fogalom jelentése minden, csak éppenséggel nem magától értetődő. Egyrészt egy olyasfajta jelenségről beszélhetünk, amely egészében véve meghatározza Polányi Mihály társadalomfelfogását, másrészt viszont összefüggésben áll tudományfilozófiájának sajátosságaival. A *morális inverzió* jelenségét a francia forradalom, illetve a felvilágosodás racionalista törekvéseiből vezeti le. Először ezt a folyamatot igyekszem bemutatni. Ezt követően viszont a Polányi által javasolt megoldásokat vázolom fel, mely egyben a tudományfilozófiájához való kapcsolódást is jelenti.

Polányi Mihálynak az a véleménye, hogy a 18. században egy olyasfajta filozófiai felfordulás jelentkezett a francia felvilágosodás eredményeként az európai kontinensen, amely meggyengítette a vallásos tekintélyeket – különösképpen a katolikus egyház befolyását –, s melynek hitvallása a radikális szkepticizmus lett, továbbá az erőteljes racionalizmust hirdette. A francia felvilágosodás követői „az emberiség felszabadulását ígérték minden társadalmi baj alól”.1 Ennek a filozófiai káosznak a következménye, hogy „filozófiailag hitelüket vesztették az emberi viselkedés egyetemes normái, s különböző pótlékokkal próbálták helyettesíteni őket.”2 Mindezekből kiindulva alapozza meg Polányi a *morális inverzió* kategóriáját. Ennek két formáját különíti el: (1) személyes formája a radikális individualizmus útját igazgatja, a (2) társadalmi formája pedig a totalitárius rendszerek kibontakozásához enged teret.

Polányi az előbbit a nihilista jelzővel illeti. Olyan embernek nevezi, aki megpróbál hit, kötelezettségek vagy feltételek nélkül élni. Voltaképpen ez a nihilizmus egyéni szakasza, amelybe először az ember belép. Az ilyen emberekből kimúltak az erkölcsi ideálok fenntartásának tradicionális formái, s ehelyett morális szenvedélyeik azokba a megrekedt medrekbe terelődtek, amelyeket az ember és a társadalom mechanikus értelmezése nyitva hagyott számukra – hangsúlyozza Polányi. Ez az egyik folyamata a *morális inverziónak*.

Az ennek a hatása alatt álló ember nemcsak a morális célokat hagyja maga mögött, hanem tulajdonképpen ennek a helyére engedi érvényesülni a filozófiailag anyagias célokat. Tetteiben ez úgy nyilvánul meg, hogy korlátozza hazátlan morális szenvedélyeit, hogy azok csupán a célok tisztán materiális keretei között jussanak

1 Polányi Mihály, „A következetlenség veszélyei”, in: *Polányi Mihály filozófiai írásai. II.* Ford. Újlaki Gabriella, Atlantisz, Budapest, 1992. 51.
2 Polányi, 1992. II. 56.

© Copyright Mikes International 2001-2015

érvényre. Ez a folyamat valójában itt nem áll meg, mivel innen „[…] a nihilista a szélsőséges individualizmusból megtér egy erőszakos és korlátolt politikai hitvallás harcosává”.3

Polányi szerint azok a morális szenvedélyek, amelyek korunk romboló totális forradalmaihoz és totális háborúihoz vezettek, nem vallási, hanem erkölcsi természetűek voltak. A szóban forgó erkölcs viszont fordított volt, s az emberről alkotott naturalisztikus szemlélet folytán a kíméletlen és nyílt erőszakban mutatkozott meg. Valójában olyan állapotról van szó, „[…] melyben az emelkedett erkölcsi célok csupán rejtetten munkálnak a nyíltan vállalt embertelenség mögött”.4 Ezt nevezi a *modern nihilista fanatizmus struktúrájának*.

Az a meghatározás, amely a *morális inverzió* mindkét változatára érvényes és egyben közös bennük, az nem más, mint: „a hagyományos erkölcsi ideálok iránti mély megvetés”.5 E jelenségnek a következménye az, hogy egyrészt lerombolták az erkölcsi elvekbe és a liberális eszmékbe vetett hitet, másrészt pedig az erőszak lett az egyedüli racionális politikai tett.6

Polányi kritikusan tekintett a radikális szkepticizmusra, amely a francia felvilágosodás eredményeként alakult ki. Tulajdonképpen végigkísérte filozófusi pályáját a szkepticizmussal való polémia. Mindezt még inkább bonyolítja az a tény, hogy a katolikus hitre tért Polányi a descartes-i szkepticizmust a hit és a keresztény tradíciók ellenségeként fogta fel. A Descartes-kritika tárgyát az *Értekezés a módszerről* képezte, amelyben a francia gondolkodó megalkotta azt a féle módszeres szkepticizmust, amely megnyitotta az utat ahhoz a tudáshoz, amely csakis a tiszta értelmen alapul. Polányi interpretálásában ez a következőt jelenti: „a kétely módszere az objektivizmus logikailag szükségszerű következménye”.7 Ez azon a hipotézisen alapszik, hogy a hit kiirtása után marad egy kétségbevonhatatlan tudásmennyiség, amelyet egészében véve meghatároznak az objektív axiómák. Ezen elgondolást és ezt a módszert figyelembe véve lehet megelőzni a tévedést, továbbá megállapítani az igazságot. Polányi nem ért egyet azzal a bizonyos meggyőződéssel, amely tulajdonképpen azt állítja, hogy a kétely igazsághoz, a hit, a bizonyíthatatlan hiedelmek sötétséghez vezetnének. Továbbá nem fogadja el a felvilágosodás valláskritikáját, hiszen a racionalizmus a vallásos hittel szemben fejtette ki szkepszisét.

Az uralkodó racionalista felfogást bírálja továbbá a – mértéktelen szkepticizmus mellett – tudományos objektivitás elve miatt. Tulajdonképpen ezen a ponton kapcsolódhatunk Polányi tudományfilozófiájához – amint ezt a dolgozatom elején már jeleztem –, ugyanis mindezen pontok ellenében fogalmazza meg saját gondolkodói felfogását.

Egy úgynevezett filozófiai paradigmaváltást visz véghez, amely nem egyszerűen elutasítja azt a hagyományt, amelynek alapköveit Descartes és Kant rakta le, hanem úgy véli, hogy egy új szellemi korszakba léptünk, a poszt-kritikai korszakba, melyben a liberalizmus tudatosítja saját, hitre épülő alapjait. Polányi a következőt írja ezzel kapcsolatban főművében, a *Személyes tudásban*: „»Hiszem, hogy a dolog minden kockázata

3 Polányi, 1992. II. 62.
4 Polányi, 1992. II. 89.
5 Polányi Mihály, „Tudomány és ember”, in: *Polanyiana* 7 (1–2). Ford. N Tóth Zsuzsa, 1998b. 105.
6 Polányi, 1998b. 105.
7 Polányi Mihály, *Személyes tudás. Úton egy posztkritikai filozófiához. II.* Ford. Papp Mária, Atlantisz, Budapest, 1994. 46.

© Copyright Mikes International 2001-2015

ellenére az a kötelességem, hogy keressem az igazságot, és közöljem eredményeimet.« Ez a bizalmi programomat összegező mondat egy olyan alaphitet fejez ki, amit elfogadok. […] amennyiben intellektuális felelősségem legteljesebb megértését mint saját személyes hitemet fejezem ki, annyiban biztos lehetek abban, hogy eleget tettem az önkritika végső követelményeinek; hogy valójában kötelességem megfogalmazni és felelősségteljesen fenntartani ilyen személyes hiteket, jóllehet tudatában vagyok annak, hogy egy ilyen igénynek nem lehet más igazolása, mint az, hogy azokban a terminusokban van kifejezve, amelyeket elfogad. Logikailag nem más egész érvelésem, mint ennek a körnek az alapos bejárása; rendszeres előrehaladás, hogy megtanítsam magamat saját hiteim fenntartására."8

Nem haszontalan megemlíteni, hogy Polányi egy szélesebb ívű filozófiai programot indított el, melynek a tudományos kutatás és a tudományos tudás csak az egyik területe volt.9 A tudomány elemzése Polányinál a poszt-kritikai álláspont kifejtését, szilárd alappillérét képezi. Ezt kétséget kizáróan mutatja a *Személyes tudás* szerkezete is. A jelenlegi téma tehát a tudományos kutatás területének elemzését kívánja meg. Ennek a kifejtését célozom meg a következőkben. Ehhez mérten tárgyalom tudományfilozófiájának legfontosabb terminusait is.

Ha egyáltalán lehet archimedesi pontja a *Személyes tudásnak*, akkor az meggyőződésem szerint az alábbi problematikában lokalizálható: *nincsen tudás hit nélkül*, vagy pontosabban kifejezve, *minden tudás alapfeltétele a hit, valamilyen előzetes elkötelezettség*. Ez a tézis valójában szöges ellentétben áll azzal az objektivista állásponttal, mely a tudást világosan elhatárolja a hittől. Polányi Szent Ágoston tételéből indul ki, amely azt vallja, hogy: „amíg nem hiszünk, nem tudhatunk".10 Eszerint a hit mindig és mindenkor megelőzi a tudást. E tétel követése „[…] a poszt-kritikai filozófia szembefordulását jelenti a kételkedés, a totális ész elsődlegességével szemben, s e szembefordulás lényege nem az ész, a ráció elvetése, hanem az abszolút értelemben vett tudás lehetetlenségének felismerése. Az ágostoni tétel arra szolgál, hogy a hitnek, a meggyőződésnek, a tradíciónak a tudományban játszott szerepét hangsúlyozza […]".11

Ezen belül is ez elsősorban a *tudományok művelésében*, közelebbről a *tudományos kutatásban* érvényesül. Úgy véli, hogy azok a hipotézisek, amelyeket a tudósok a tapasztalatok alapján állítanak fel, legyenek az empirikus igazolási módszerek akár verifikálók vagy éppen falszifikálók, nem dönthetik el egy tudományos kijelentés igazságát. Eszerint ha sikerül véghezvinnünk egy megfigyelést, melynek segítségével ellenőrizünk egy tudományos állítást, s ha végeredményként az állításnak ellentmondó eredményt kapunk, akkor joggal feltételezhetjük azt a tényt, hogy hibázunk. A tudományos kutatás szabályai semmit sem mondanak saját alkalmazásukról, tehát ez

8 Polányi, 1994. II. 93.
9 További témakörökkel foglalkozott még a személyes és a hallgatólagos tudás elméletének megerősítésén és kiterjesztésén kívül: (1) a kanti filozófiával való közvetlen polémia, (2) az emergencia problémája a *Személyes tudás* című műhöz kapcsolódva, (3) a redukcionizmus elleni küzdelem. Itt „[…] mindama irányzatok elleni küzdelemről van szó, melyek túlhangsúlyozták az oksági magyarázatot, és a természeti vagy társadalmi valóság valamely alrendszerére vezették vissza a többi, minőségileg más vagy magasabb rendű alrendszert." Ehhez lásd részletesebben Szívós Mihály, *A személyes és a hallgatólagos tudás elmélete.* Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest, 2005. 46., 117.
10 Újlaki Gabriella, „A hallgatólagos és az explicit tudás. Polányi Mihály poszt-kritikai filozófiája.", in: *Polányi Mihály filozófiai írásai. II.*, Vál. Nagy Endre; Újlaki Gabriella, Atlantisz, Budapest, 1992. 318.
11 Újlaki, 1992. II. 318.

© Copyright Mikes International 2001-2015

teljesen a tudós megítélésétől függ, mindig maga választja meg azt a szabályt, amelyre a konkrét esetben szüksége van. Például a golfjátékos is kiválasztja magának a következő ütéséhez alkalmas ütőt. Minden egyes szabály applikálása tulajdonképpen egy interpretálás alkalmazása. Tehát minden esetben megnyilvánul a személyes elem az értelmezésben. Ez a tudós legfőbb feladata. Először rá kell lelnie a megfelelő problémára, feltevéseket kell kidolgoznia, továbbá fel kell ismernie a problémamegoldáshoz irányadó felfedezést.12

A felfedezés aktusa mindig egy probléma magányos megsejtésével veszi kezdetét, itt-ott előbukkanó részletekkel, amelyek mindig valami rejtetthez vezető nyomoknak, jeleknek tűnnek. Egy még ismeretlen, egyelőre megfejthetetlen összetartozó egész töredékeinek érzését keltik. Ennek a bizonyos, tulajdonképpen valamire utaló szemléletmódnak személyes megszállottsággá kell válnia. Ugyanis az a probléma, amely nem foglalkoztat, nem emészt eléggé bennünket, tulajdonképpen nem is nevezhető problémának, hiszen nincs benne mozgatóerő, inspiráció. Ez a megszállottság olyasvalamiről szól, amelyet nem tudunk megmagyarázni, tartalma definiálhatatlan, s egyben szigorúan személyes. A tudós kutatását alaphitei, hipotézisei vagy intuíciói ösztönzik és irányítják.13 Amiről itt szó van az nem más, mint a *hallgatólagos tudás* fogalma.

Ismeretelméletében a kutató alaphitei, meggyőződései a hallgatólagos tudásban gyökereznek. A hallgatólagos tudás olyan szavakban nem kifejthető tudást jelent, mint amilyenek a készségek, a tudni hogyan, az előzetes tapasztalatunkba és tudásunkba beépült elképzeléseink, sejtéseink valamint intuícióink. Valójában többet tudunk annál, mint amennyit képesek vagyunk elmondani. A hallgatólagos tudás fogalmát, az explicit, a formalizálható és szavakkal kifejthető racionális tudás ellenében − Újlaki Gabriella megfogalmazása szerint −, annak mintegy komplementereként vezeti be.14

Továbbá minden egyes tudományos kísérletre igaz az, hogy a személyes döntésen múlik, hiszen mi magunk tulajdonítunk jelentőséget az egyes megfigyeléseknek, illetve eredményeknek. A tudós dönti el végleg, hogy mit is akceptál igaznak. Tetteink személyes ítéletek, melyeket felelősen hozunk azzal a szándékkal, hogy kapcsolatba kerüljünk egy külső valósággal. A probléma meglátását, személyes megszállottsággá válását, s végül a felfedezéshez irányadó merész lépést a kezdetétől a végéig afféle külső elhatározás iránti kötelesség érzése hatja át. Hogyan is történik ez tulajdonképpen? Polányi szerint ez a *személyes tudás* fogalmán keresztül valósul meg.

Itt fontos leszögezni, hogy a személyes tudás nem a tudás szubjektivitását jelenti, hanem a tudás univerzális érvényességéről szól. Polányi azt hangsúlyozza, hogy a megismerő alany a tudást konstituáló nélkülözhetetlen elemként jelenik meg a megismerésben, de a tudás mégsem szubjektív. Hogyan lehetséges az, hogy az objektivitással ellentétben a tudáselmélete mégsem szubjektív? Olyan tudáskoncepciót konstruál, amely nem zárja ki, hogy a szubjektum és az objektum egyszerre, együtt működhessen, túllép ezek megkülönböztetésén. Nézzük meg, hogyan is valósul meg ez a tudományos kutatásban!

12 Polányi Mihály, Háttér és távlat, in: *Polányi Mihály filozófiai írásai. I.*, Ford. Beck András, Atlantisz, Budapest, 1992. 31.
13 Erről bővebben lásd Polányi Mihály, A hallgatólagos dimenzió, III. fejezet: A kutatók társadalma, in: *Tudomány és ember. Három tanulmány*. Ford. Bánki Dezső, Argumentum, Budapest, 1997. 219−228.
14 Majoros György, „Polányi Mihály etikai és tudományos ítéletalkotásának párhuzamai.”, in: *Polanyiana*, 2007/1−2. (16). 59.

© Copyright Mikes International 2001-2015

A személyes tudás egyik alapeleme az *intellektuális szenvedély* (intellectual passion), amely tulajdonképpen a tudományos megismerés alapvető hajtóereje. Itt fontos hangsúlyozni, hogy a szenvedély nem pszichológiai, hanem filozófiai, ismeretelméleti kategória. Ez radikális szakítást jelent azzal a racionalista felfogással kapcsolatban, miszerint a szenvedély magával ragadja az embert, tévútra vezeti a megismerést és helytelen cselekedetre ösztökél; s ennyiben ez a felfogás a szenvedélyeket az ész kibontakozását gátló tényezőként magyarázza. Polányi ezzel az ész és a szenvedély szembeállításának jogosultságát kérdőjelezi meg, azon túl, hogy feladatául tűzi ki a szenvedély rehabilitálását. Ennek megfelelően az intellektuális szenvedélyben egyesíti az észt és a szenvedélyt, tehát megszünteti ezek szembeállítását és az intellektuális szenvedélyt minden igaz tudás alkotóelemének teszi meg. Az intellektuális szenvedélyben egyszerre érvényesül az aktivitás és a passzivitás, tulajdonképpen úgy, hogy a megismerés során az intellektuális szenvedély mozgat minket, de nem áll az ellenőrzésünk alatt. A megismerőnek a csupán rá jellemző aktivitása minden megismerés alapja, miközben ezt az aktivitást nem ő maga vezérli.15

A személyes tudásnak ez az eleme – az intellektuális szenvedély − azt erősítheti meg bennünk, hogy mégis csak egyfajta szubjektív tudáskoncepcióval van dolgunk. Éppen emiatt, hogy ezt elkerülje, Polányi bevezet egy további fogalmat, amelyet *elkötelezettség*nek (commitment) nevez. Azzal, hogy ez lesz a személyes tudás másik alapeleme az intellektuális szenvedélyek mellett, elkerülhetővé válik az, hogy a személyes tudás merőben szubjektív legyen. Polányi a következőképpen fogalmaz ezzel kapcsolatban: „[…] képes leszek kimutatni, hogy egy olyan filozófia, amelyik elismeri az elkötelezettséget abban az értelemben, amelyben én gondolok rá, a filozófus elkötelezettségének és csak annak tekintheti magát, s így kiküszöbölhető mind a szigorú személytelenség téves igénye, mind önmaga redukciója – önmaga megmutatásában – egy olyan megnyilatkozásra, amely nem bír személytelen státussal.”16

Polányi az elkötelezettséget kétszintű struktúrával alkotja meg. Az első szinten hitek, normák és értékek mellett kötelezzük el magunkat, míg a második szinten a tudás és az igazság keresése mellett. Közelebbről ez azt jelenti, hogy az első szintű elkötelezettségekkel elfogadjuk azt a kultúrát, amelybe belenőttünk, beleértve azt is, hogy mit tekintünk tudásnak, értéknek és normának. A második szinten az elkötelezettség intencionális kapcsolatot jelent az igazsággal, a valósággal.17

Minden igaznak nyilvánított kijelentés univerzális intenciót hordoz. Ez azt jelenti, hogy az állításnak mások számára is igaznak kell lennie, azaz univerzálisan érvényesnek kell minősülnie. Az univerzális intencióval rendelkező vélekedéseinket tartjuk igaz vélekedéseknek és ezeket tekintjük tudásnak.

Polányi az elkötelezettséget a tudományt illetően az alkotó tevékenység nélkülözhetetlen kritériumaként emeli ki. Meggyőződése szerint a kutató hallgatólagos és szenvedélyes hozzájárulását igénylő elköteleződés

15 Margitay Tihamér, „A személyes tudás hermeneutikája. Polányi filozófiájának interpretációja a tudományhermeneutika szempontjából.”, in: *Tudomány megértő módban. Hermeneutika és tudományfilozófia.* Szerk. Schwendtner Tibor−Margitay Tihamér, L’Harmattan, Budapest, 2003. 171−172.
16 Polányi, 1994. II. 94.
17 Margitay, 2003. 168−169.

© Copyright Mikes International 2001-2015

segítségével vezet az út az univerzálisan érvényes személyes megközelítés felé, amely túllép a szubjektív-objektív megkülönböztetésen. Ha mellőzzük az elkötelezettséget, akkor az intellektuális szenvedély szubjektivizmussá fokozódik le. A tudományos felfedezés során a kutató tudóst intellektuális szenvedélyei vezérlik, hatják előre egy rejtett probléma első megsejtésétől annak megoldásáig, vagyis az intellektuális szenvedély nélkül a kutatás menthetetlenül a trivialitások irányába vezetne.18

Ha tovább követjük Polányinak a gondolatmenetét ebben a tekintetben, akkor arra figyelhetünk fel, hogy ezt a problémát ennél egy még magasabb szintre helyezi. A személyes tudás nemcsak a tudomány területén érvényesülhet, hanem a társadalomban is fontos szerepet játszik. Voltaképpen nemcsak arról van szó, hogy a tudás megszerzését egy személyes aktus eredményének tekinti, mi több, inkább arról, hogy Polányi ezt a problémát a tudományos közösség, mint egy „[…] meglévő önszabályozó rendszer leírásának […]”19 a szintjére emeli – hangsúlyozza a *Tudomány, hit és társadalom* című művében.

A morális tartás fontosságából, a kutatásban játszott szerepéből kiindulva foglalkoztatja a kutatók szocializációja. A közösségben megvilágosodott a tudományos utánpótlás szocializációjának dilemmája, s ennek következtében annak a tudásformának a prezenciája, amely csak személyesen adható át. A szocializációs folyamatok morális és tudományos ismeretátadó oldalainak vizsgálata vezeti el őt annak megértéséhez, hogy a személyesen átadott tudásnak milyen kiemelkedő szerepe van.20

Emellett Polányi azt is feltételezte, hogy a kutató kettős nyomás alatt dolgozik. Egyrészt a saját elkötelezettségének, másrészt a tudományos közösség előrevetíthető reakciójának nyomása alatt. Ehhez interiorizált normákat, elvárásokat is feltételezni kellett. E ponton jelenik meg szerinte a kutató morális hallgatólagos tudása.21 A tudományos közösséget erkölcsi hiteink tartják össze, amelyeket a tudósok univerzális igénnyel fogadnak el.

Végső soron elmondhatjuk, hogy Polányi Mihály tudomány-és tudáselméletét etikai mozzanatokkal kívánta megalapozni, amint ezt a Carl Rogers- szel folytatott párbeszédében is hangsúlyozta: „»Mindenütt értékítéletekkel van dolgunk – mindenütt jelen vannak, még az egzakt tudományokban is.«”22 Ezen túl nyomatékosítja, hogy: „az erkölcsi ítéletek, értékelések rokonságban állnak az intellektuális értékelésekkel. […] az erkölcsös ember ugyanúgy, mint a művész és a tudós, azért küzd, hogy megfeleljen saját normáinak, amelyeknek univerzális érvényességet tulajdonít.”23 Mindezen morális értékek elvesztése, kimúlása, kiirtása a francia felvilágosodás eszméi elterjedésének tudható be. A radikális szkepticizmus és az erőteljes racionalizmus aláásta erkölcsi hiteinket, nihilizmus vezetett.

18 Majoros, 2007. 53.
19 Szívós, 2005. 104.
20 Szívós, 2005. 104.
21 Szívós, 2005. 111–112.
22 Majoros, 2007. 59.
23 Polányi, 1994. I. 363.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Végezetül összefoglalva az eddigieket, azt láthatjuk, hogy ugyanaz a szkeptikus racionalizmus kritika jelenik meg Polányi Mihály erkölcs felfogásában és a tudományos megismerés folyamatáról vallott nézeteiben. Az előbbinél a morális inverzió mint az erkölcsi értékekre irányuló túlzott kritika és ugyanakkor erőszakos morális szenvedélyek érvényesülése, míg az utóbbinál a tudományos megismerés személytelenné, hit nélkülivé, elkötelezettség-és értékmentessé tétele mutatkozik meg.

A morális inverzió kategóriájával próbálja megmagyarázni a huszadik század két totalitárius rendszerét és az ezzel járó embertelenséget. Történelem magyarázata érdekes, az erkölcs síkján találónak is mondható, azonban valószínűleg részlegesnek bizonyul.

VIROVECZ, Katalin: The Concept of Moral Inversion and Its Relationship to the French Enligthenment Based on Mihály Polányi´s Work

In this writing the author first presents the concept of moral inversion, then dwelves into the social aspects of it based on Mihály Polányi´s work.

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

EZOTÉRIA

Dobos Csanád : Homérosz: Odüsszeia — Napút elemzése

A vízöntő-paradoxon lehetséges hatásainak esettanulmánya

1. Bevezető – A Vízöntő paradoxon képi megjelenítése, Odüsszeia fő eseményszálai

Az eposz témáját sokan sokféle módon próbálták már eddig is meghatározni: A hazatalálás eposza, a hitvesi hűség himnusza, apa-fiú egymásért való küzdelem jelképe. De a Napút elemzés adhat egy sokkal összetettebb, érdekesebb jelentést is e műnek, mely egy szóban megfogalmazható: VÍZÖNTŐ-PARADOXON. Ez, melyet többek között Pap Gábor művelődés történész is rendszeresen megemlít az előadásaiban. De mi is ez?

A vízöntő-paradoxon fő lényegét, Pap Gábor gondolatai alapján pár mondatban össze lehet foglalni:

- A precessziós, 26 000 éves menetben nincs önálló Vízöntő világkorszak. A Vízöntő időszak ráhullámzik a szomszédos Halak és Bak precessziós jegyekre, ezzel időanomáliát hoz létre. Ez a vízöntői időhiány által keletkezett időcsúszás végül az Oroszlán világkorszakban rendeződik.

- Továbbá a precessziós Vízöntő időszak helyén időszakadék tátong, mely által az IDŐ, mint fogalom elveszti az értelmét.

Az eposz 100 napokban mért története 40 napos JELENre és 60 napos MÚLTra oszlik. A 40 napos „JELEN” két nagyobb egységre bontható: Az első 6 nap Odüsszeusz fiának, Telemakhosznak Spártába távozásáról szól. Az azt követő 34 nap eseménye viszont már Odüsszeuszról, aki Kalüpszó szigetén tutajra szál, hogy hazatérve beteljesítse a bosszúját.

A „MÚLT” 60 napja további 20,20,5 és 15 napos részekből áll. A négy felsorolt, napokban mért időtartamot -négy különleges- hónapokban és év(ek)ben mért időszak különíti el egymástól. Odüsszeusz 60 napos múltbeli utazása Kalüpszó szigetén zárul, ahol 7 évet tölt el örök fiatalságban, de mély bánattal a szívében. És itt kapcsolódik össze a múlt és a jelen eseménye.

2. Odüsszeia jelenének Napút elemzése

Ahogy az Iliásznál a cselekmény napjainak múlása adta a Napút vándorlás sebességét, úgy az Odüsszeia Napút szerkezetére is ez érvényes.

Az első hat nap eseménye

Nap	Ének	Esemény
1. nap	1.	Posszeidon nincs otthon. Az istenek döntése: Odüsszeuszt haza kell engedni. Athéné Telemakhoszhoz, míg Hermész Kalüpszóhoz indul. Odüsszeusz házában Penelopé halotti leplet sző.
2. nap	2.	Itakaiak gyűlése. Telemakhosz fürge hajót kér 20 társsal. Athéné Telemakhosz alakjában legénységet toboroz a hajóra.
3. nap	3.	Telemakhosz a lónevelő Nesztor házába ér.

© Copyright Mikes International 2001-2015

4. nap		Telemakhoszt megfürdeti a legifjabb Nesztór lány. Gyors paripákat szekérbe fogva Dioklész házába érnek.
5. nap	4.	Jó gabonát termő sík földre kerülnek, majd Meneláosz házához érnek, ahol éppen lakomát tartanak. Ezzel végett ér Telemakhosz útja.
6. nap		Miközben Meneláosz házában vendégeskedik Telemakhosz, addig Odüsszeusz házában a kérők gyilkos tervet szőnek ellene. Penelopé sírása.
	5.	Zeusz újbóli utasítása, hogy Odüszeuszt el kell engedni biztonságban. Hermész elküldése Kapülpszóhoz (újra?).

Az első 6 nap eseményéből, ami rögtön feltűnik: Az istenek kétszer döntöttek Odüsszeusz hazatértéről.

1. ének – 1. nap

„Így szólt erre az istennő, a bagolyszemü Pallasz:...
***küldjük el** akkor az Argoszölő **Hermészt**, a vezérlőt Ógügié szigetére, hogy **ott kijelentse** azonnalannak a szépfonatú **nimfának**: biztos a döntés, tűrőlelkü **Odüsszeusz már haza kell hogy eredjen.** S én Ithakába megyek tüstént, hogy az ő fiusarját jobban fölrázzam... Aztán **elküldöm Spártába,** Pülosz fövenyére" 1*

5. ének – 6. nap

*"Hermész, hisz te amúgyis mindenben követünk vagy, mondd meg a szépfonatú nimfának: biztos a döntés, tűrőlelkü Odüsszeusz már haza kell hogy eredjen és isten ne kisérje, halandó földilakó se, ám sokeresztékes **tutajon bajlódva bolyongjon és huszadik nap** a sűrü-rögű Szkheriába elérjen, **phaiákok földjére**.*

- A gyorslábú Hermésznek miért kellett 6 napot várnia? Miért nem indult el már akkor, amikor Athéné elrepült Telemakhoszhoz?

- Miért pont Spártába kell Telemakhosznak elindulnia azonnal?

- Miért Telemakhosz a fiú neve?

- Miért pont a lélekvesztő tutajjal kell Odüsszeusznak tovább indulnia?

- Miért csak 20 nap áll rendelkezésére?

Két rövid idézet és rögtön egy csomó kérdést vet fel. **Hermész tényleg 6 napot várt az indulással?** Vagy talán az első és a 6. nap ugyanaz a nap? Meglepő kérdés, de a vízöntő paradoxon ismeretében ez mégis jogos.

A szomszédos Halak és Bak világkorszakokra ráhullámzó Vízöntő világkorszak lényegében „megduplázza" önmagát, mely a duplázódás a Vízöntő dekádjait is érinti. A "nyitott könyv" ábrán ezért tükröződik tengelyesen a vízöntői ráhullámzás a dekádjaival együtt. Az eredeti három dekádnyi idő helyett immár 6 dekádnyi időt fed le a szétáramló Vízöntő világkorszak, mely egyben megfeleltethető Telemakhosz 6 napi utazásának is.

Ahogy a „nyitott könyvlapok" dekádjai egymásra hullámoznak, úgy az eposz indulásánál a napok eseményei is ismétlődnek. Ezért Telemakhosz számára kétnaponként duplázódva jelentkeznek az események.

1. és a 2. nap: Telemakhosz az első két nap reggelén még Ithakában tartózkodik, ekkor Athéné két különböző, de mégis hasonló alakban jelenik meg - Mentész („Mentő Ész"), majd másnap Mentor („Mentő Őr") alakjában.

1 Homérosz: Odüsszeia – Devecseri Gábor fordítása

© Copyright Mikes International 2001-2015

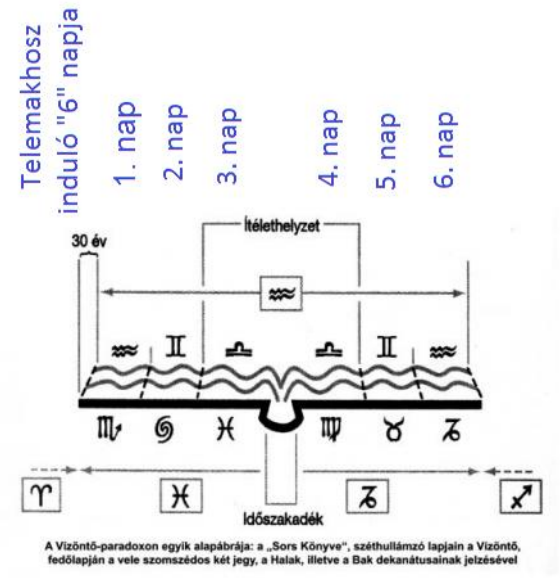

A Vízöntő-paradoxon egyik alapábrája: a „Sors Könyve", széthullámzó lapjain a Vízöntő, fedőlapján a vele szomszédos két jegy, a Halak, illetve a Bak dekanátusainak jelzésével

2. és a 3. nap: Mindkét nap Athéné már csak Mentor alakját veszi fel. Kétnapos tengeri utazás veszi kezdetét.

3. és a 4. nap: Két napban a lovak hangsúlyos szerepe: Lónevelő Nesztór háza, lovaglás.

4. és a 5. nap: Két napig a lovak szekérbe fogása a meghatározó.

5. és a 6. nap: Két nap vendégeskedés Meneláosz házában.

És még egy páros-nap, amely a legfontosabb:

6. és a 1. nap: Hírek, események Odüsszeusz háza tájáról, az akháj kérők cselekedetei. Penelopé kétszeri megjelenése az eposzban, aki az első nap leplet sző majd a 6. nap csak keservesen sír bánatában (mindkettő erős vízöntői szimbólum). Hasonlóan az Istenek kétszeri döntése Odüsszeuszról és Hermész kétszeri útnak indulása szintén e két nap sajátossága.

Azaz az időszakadékból kiáramló hullámok vízöntő dekádja az első és a hatodik dekád fölött (a nyitott könyv mindkét szélénél) azonos időt eredményez- a vízöntő világkorszak azonos vízöntői dekádjait! A vízöntő paradoxonnak megfelelően az eposz kezdetekor az események egymásba mosódnak, nincsenek tisztán elkülönült dekád időszakok, mint ahogy elkülönült napok sem. Ezért ismétli magát szinte minden esemény kétszeresen az eltelt napok alatt. És hasonló ismétlődés tapasztalható az első és a hatodik nap is. Ez a két nap is egy újabb párost alkot, annak ellenére, hogy a hagyományos lineáris időgondolkodásban nincsenek egymást mellett.

Miért pont Spártába kell Telemakhosznak elindulni? Csak az eposz ismerete nem segít ennek megértésében, szükség van ehhez a görög mitológiában jártasságra is.

A cselekmény szempontjából mindegy merre indul Telemakhosz, hiszen mindent megtudhatna az apjáról Athénétől. De Athéné nem árul el semmit Telemakhosznak, hanem csak indulásra bátorítja. Jelen esetben nem a szerzett tudás a fontos, hanem az aktív cselekedet, ezért kell Telemakhosznak azonnal elindulnia.

De miért Spártába? Mi az, amit csak ott találhat meg? Az biztos, hogy nem Meneláosz a kulcs ennek megértésében, hanem inkább a felesége, a szépséges Heléna, aki miatt a trójai háború is kirobbant. Heléna édes- (vagy inkább nevelő) apja Tündarosz, akinek a beszélő neve szintén jó kiindulási támpont lehet számunkra. A görög férfineveknél meglévő –osz névvégződést elhagyva a név jelentése rögtön előtűnik: Tündar- Tündér, mely a sumér ISTEN szóval van kapcsolatban. A görög mitológia egyik érdekessége épp Tündaroszhoz és fiaihoz (Szép Heléna bátyjaihoz) Kasztorhoz és Polluxhoz kapcsolódik. A hiú Zeusz hogy tűrhette meg más halandó magzatát abban az anyaméhben, ahol éppen a saját gyermeke is fejlődött? (Hiszen a híres ikerpár közül csak Kasztor származott Tündarosz királytól, a másik Zeusz sarja volt) Hogy lehet, hogy Zeusz nemcsak megtűrte a fia ikertestvérét, hanem még az örök élettel is megajándékozta őt a halála után-akár a saját sarját? Ez nagyon nem jellemző Zeuszra! Talán mert épp a származása alapján volt méltó Kasztor erre a Zeuszi kegyre? Talán mert a híres ikerpár mindkét tagja isteni, sőt főisteni leszármazott volt, csak éppen két különböző isten apától és két különböző korból - a sumér-szkíta és a görög kultúrából?

De miért is fontos Telemakhosznak Spártába érkeznie? Miért fontos számára Kasztor és Pollux „közelsége"? Mert ők az önmagukat a testvéreikért is feláldozó testvérpár névadói, kik az IKREK csillagkép két fő csillagaként az Égi kaput uralják. Annak az Égi Kapunak, ahol a Napút metszi a Tejutat, azaz ahol az univerzális téridő síkból át lehet lépni a földi síkba. (Lásd a korábbi szám Antigoné és az Iliász Napút elemzéseit). Telemakhosznak ide kell mennie, hogy megnyissa a téridő dimenziót, hogy az apja ki tudjon szabadulni Kalüpszó – mindent „elfedő, beborító" mély időtlenségéből.

© Copyright Mikes International 2001-2015

„a nagyszívű Odüszeusz ... a víz partján ült és sírt, mint azelőtt is,
könnyel, sóhajjal, siralommal tépve a lelkét. Könnyhullajtva a meddő tengert nézte csak egyre.

Telemakhosznak szintén "beszélő neve" van, ami ezt igazolja: Τηλέμαχος – „Távol Harcoló”. És épp az ő távoli harca nyitja meg Odüsszeusz számára a menekülésének lehetőségét. Harcol az apja hazaérkezése érdekében egy másik idősíkban, egy másik távoli dimenzióban.

A tutaj, mint lélekvesztő vízi jármű miért annyira fontos Zeusznak? Miért csak azon hagyhatja el Odüsszeusz Kalüpszó szigetét?

Rajta tehát, dönts nagy szálfákat, vedd a szekercét s készíts véle tutajt, magasan padlózd fel a széles alkotmányt, hogy a ködbeveszők vizen át tovahordjon...

Így szólt; s megdermedt a sokattűrt fényes Odüsszeusz, és őt megszólítva, ilyen szárnyas szavakat szólt:
"Más a te szándokod, istennő, nem az én hazatértem, hogyha tutajjal akarsz elereszteni tengeri útra, szörnyü, keserves mélyvizen át, mit a fürge, arányos gálya se szel hamar át, szökdelve az isteni szélben.
Óhajod ellen ugyan bizony én a tutajra se lépek, istennő; ha te nem téssz nékem szörnyü nagy esküt, hogy nem tervezel ellenem újabb rettenetes bajt."

A görög σχεδια - „tutaj” és a σχεδόν – „majdnem” szavak meglepő formai hasonlóságot mutatnak. Odüsszeusznak is meg kell küzdenie, hogy kijusson az időszakadékból, és még így sem lehet biztos a sikerében.

Zeusz miért csak húsz napot ad Odüsszeusznak? Ennek megválaszolása érdekében érdemes továbbnézni a napi események menetét, hiszen meglepően sűrűn fordul benne elő a húszas szám: 20 legényt kér Telemakhosz az indulásához az eposz elején és 20 farönköt vág ki Odüsszeusz a tutajához (fa/fő), továbbá 20 nap alatt kell elérni Odüsszeusznak a Phaiákok szigetére.

"Ő meg vágta a fát, sebesen végezte a munkát. Húsz törzset vágott ki, s a fejszével lefaragta"

"S hogy negyedik nap jött, már készen is állt az egész mű; s őt ötödön szigetéről már tovaküldte Kalüpszó, megfürdette, s adott azután rá illatos öltönyt. Két tömlőt helyezett a tutajba az isteni úrnő:
egy nagyot édesvízzel, a párját éjszinű borral,

A 4. napra kész a tutaj, de Kalüpszó csak az 5. nap bocsátja el Odüsszeuszt a szigetéről, azaz az indulás időpontjáról nem Odüsszeusz döntött! Itt érdemes egy gondolatnyi kitérőt tenni: Hogyan is néz ki Kalüpszó, mit lát Hermész, amikor megpillantja?

„Hermész. Végre midőn odaért már arra a messzi szigetre, ott a sötétlila tengerből a mezőre

Kilépett és ment, mígnem a nagy barlanghoz elért, hol a nimfa élt, az a szépfonatú;

s őt otthon lelte lakában. Tűzhelye nagy lánggal lobogott, és szerte szigetjén
cédrusok és hasadó tujafák jóillata szállott, míg égtek; s bent szép hangján danolászva a nimfa
járt a szövőszéknél és szőtt, vesszője arany volt. Kétoldalt viruló erdő állt sűrün a barlang"

A népmesékből ismert boszorkány ábrázolás. Nem véletlen, hogy Kalüpszó csak az ötödik nap engedi tova Odüsszeuszt, ezzel is megnehezítve a sorsát, hisz így már nem tudja tartani a zeuszi határidőt. Ha Odüsszeusz a 4. nap hagyta volna el Kalüpszó szigeté, amikor a tutaja már készen állt, akkor békében elérte volna a phaiák partokat. De nem indulhatott időben és ennek a késedelemnek nagy ára volt:

Tíz és hét napon át siklott tutajával az áron, ám azután föltűntek a phaiák nép szigetének
árnyas csúcsai, hogy közelükbe került a tutajjal: mint füge lombja merült föl e föld a köd-ülte vizen fönt.

Ekkor az aithiopoktól jött s meglátta Poszeidón őt,... fellegeket gyűjtött, feldúlta a tengert…

© Copyright Mikes International 2001-2015

egy nagy hullám érte fölülről, szörnyü sebes, s a tutajt tovapenderitette az árban…

Kadmosz lánya, a széplábú Ínó odanézett, ... Ez könyörült meg a kínban hányódó Odüszeuszon; mint a madár bukkant föl azonnal a tengeri habból, és sokeresztékes tutajára fölülve ekép szólt: "... vesd le ruháidat itt, tutajod meg bízd a szelekre, hordják el; s igyekezz hazatérni, csak úsz a kezeddel phaiák földre, ahol sorsod, hogy megmeneküljél.

Vedd csak ez isteni fátylat, a melled alá kifeszítve kössed föl, s nem kell félned kíntól, se haláltól. És miután kezeiddel a szárazföldet eléred, vesd le magadról újra, s a borszinü vízbe hajítsd be, messzire, és közben fordítsad másfele arcod."

Az isteni fátyol, a tipikus vízöntői attribútum, mely betakar, láthatatlanná tesz - ez menti meg Odüsszeusz életét. Az isteni kegyelem tárgya (jelen esetben az Inó fátyla) - mely a vízből érkezik s melyet (a használat után) majd a vízbe kell visszahajítani. (Ismerős motívum az Excalibur, Arthur király csodakardja történetéből, mely isteni ajándék szintén a víz tündérétől származik és hozzá kell majd visszajutatni). Az Excalibur történetben is szintén fontos szerepet játszó szikla (a Bak jegy attribútuma) és a víz (a Halak jegy jelképe) ilyen szoros kapcsolata évezredek óta a HALAK – BAK kapcsolatra utal. Továbbá ha az időmenetben is „zavar" támad, akkor ez már egyértelműen a vízöntő-paradoxon jelenlétét jelzi. És az idő-anomália szintén megtalálható mind az Arthur legendában, mind pedig az Odüsszeiában is. Arthur mondakörben Merlin (kis sólyom2) varázsló személyéhez kapcsolódik az időzavar, ki az időben fordított menetben él, kinek az élete a jövőből indul és a múlt felé tart. Az Odüsszeia esetében pedig majd a részletes Napút elemzés tárja fel e időanomália többszörös jelenlétét, mely egyben az eposz Napút szerkesztésének egyik kulcs eleme is.

Odüsszeia Napút járása

Ennyi bevezető után ideje az eltelt napokhoz rendelni az egyes zodiákus jegyeket és nyomon követni az esetleges idő anomália újabb megjelenési formáit az eposz Napút járásában:

Elfogadva, hogy Telemakhosz első hat napja kapcsolatban van a vízöntő paradoxonnal, akkor a kérdés már csak annyi: a kisévi, vagy a nagyévi menetrend szerint halad-e az Odüsszeusz története. A fanyüvés, a favágás a BAK jegyre (és egyben a kecske pusztító tulajdonságára) utal. A bárka, a tutaj a MÉRLEG kapcsolatot egyértelműsíti. Kalüpszó boszorkány karaktere is tisztázott már, amihez a SZŰZ jegy illik. Posszeidon olümposzi trónja a HALAK jegyhez kapcsolódik3, és az általa támasztott vihar, a vízöntő paradoxon megnyilvánulása is egyben. Az Isteni fátyol, mint az isteni kegyelem eszköze szintén a HALAK világkorszak sajátossága (hiszen Jézus, mint a legnagyobb isteni kegy is a Halak világkorszak legelején érkezett közénk).

Sokszor az eposz eltelt napjainak pontos nyomon követése csak a zodiákus jegyek figyelembe vételével lehetséges, hiszen néhol a homéroszi sorok többféle módon is értelmezhetőek. Ami egyértelmű az eposz sorai alapján: A 4. napra (Mérleg jegy) már kész a tutaj, 5. nap (a Szűz jegyben) küldi tova Kalüpszó Odüsszeuszt (azaz adja meg neki az engedélyt a távozásra!).

Odüsszeusz tehát az 5. napban indul el és 17 napon keresztül békésen siklik a tengeren, azaz a Szűz jegyből másfél precessziós évkört megtéve érkezik a Kos jegybe. Ekkor még minden békés számára, de az „ám ezután" következő nap,(a Halak jegyben) Posszeidon felfedezi Odüsszeuszt és pusztító vihart támaszt ellene. Ne feledjük el, Posszeidon égi, olümposzi trónja a Halak jegyhez kapcsolódik, ezért is csak itt és ekkor van lehetősége Posszeidonnak a bosszúra.

Nap	Ének	NAPÚT	Esemény
1.	5.	BAK	Odüsszeusz fejszét ragad, 20 fatörzset kivágva tutajt készít.
4.		MÉRLEG	Készen áll a mű, a tutaj.
5.		SZŰZ	Ötödik nap elküldi Kalüpszó a szigetéről.
			17 nap békés siklás a vizeken, Phaiákok békés szigete tűnik fel.

2 http://dictzone.com/english-hungarian-dictionary/merlin
3 Manilius: Astronomica

© Copyright Mikes International 2001-2015

22.		HALAK	„Ám ezután” Posszeidon észreveszi Odüsszeuszt és vihart támaszt. A széplábú Inó varázsfátyollal menti meg Odüsszeusz életét.

Elfogadva a Vízöntő-paradoxon azon tételét, hogy precesszióban nincs önálló Vízöntő időszak, úgy a Posszeidon kétnapi vihara alkalmával a eltelt napok "átugorják" az egyébként önállóan nem létező Vízöntő jegyet! Így a 23. napi vihar második napja már a Vízöntő jegy helyett (inkább) a Bak jegyhez kapcsolódik. Azaz a kétnapi tengeri hánykódás a Halak-Vízöntő jegyek helyett a Halak-Bak jegyeket érinti. Egyfajta időtorzulás lép fel az eposz napút rendszerében.

A továbbiakban a Napút besorolásnál kétfajta állatövi jegypáros látható majd, a vízöntő-paradoxon által előidézett állatövi jegyeltolódásnak megfelelően: ZÖLD NAGYBETŰKKEL a vízöntő-paradoxont (és az ezzel járó időtorzulást) figyelembe vevő Napút menet, s alatta zárójelben, kisbetűkkel az eredeti (a vízöntő-paradoxont figyelembe nem vevő) precessziós menetnek megfelelő állatövi besorolás szerepel majd.

22-23		HALAK, BAK (halak, vízöntő)	Két napi hánykódás viharos tengeren.
24.		NYILAS (bak)	Harmadik napra elül a vihar, a hullámok elsimulnak, ennek ellenére mégis Odüsszeusz majdnem a sziklákon zúzza szét csontjait. Végül egy folyamtorkolatnál partot ér.
25.	6.	SKORPIÓ (nyilas)	Phaiákok szigetén Athéné Nauszikát küldi Odüsszeusz segítségére,
	7.		aki elvezeti a királyi szüleihez.
26.	8.	MÉRLEG (skorpió)	Phaiákok gyűlése, Odüsszeusz a 9-12. énekben elmeséli a kalandjait.
27.	13.	SZŰZ (mérleg)	Odüsszeusz türelmetlenül várja a napnyugtát, hogy phaiákok hajóval hazavigyék. Szőnyeget és lepedőt terítenek a hajó tatján Odüsszeusznak, aki azonnal mély álomba zuhan.
28.		OROSZLÁN (szűz)	Odüsszeusz hazaérkezése. Kincseivel együtt kiteszik a még mindig alvó Odüsszeuszt a partra. Posszeidon a hazatérő phaiák hajót szigetté változtatja bosszúból. Odüsszeusz a földön csúszva, a sokvizű tenger mellett szüntelenül zokog. Athéné ifjú alapjában az isteni kondáshoz irányítja Odüsszeuszt.
	14.	(oroszlán)	Odüsszeusz az isteni kondásnál. Az Isteni kondás első próbája.

De nézzük meg részletesebben az eseményeket: Posszeidon viharában mintha vízöntő-paradoxon (tenger-szikla közti) ide-oda hullámzása nyilvánulna meg, ahol Odüsszeusz számára újra a megmaradás a tét.

“a nagy hullám kövecses partfokra sodorta. S ekkor a bőre lejön, szétzúzza a szirten a csontját…
lódult s kétkézzel sebesen megfogta a sziklát, nyögve tapadt meg azon, míg átment rajta a hullám.
Így menekült meg tőle; de jött az visszafelé is, megcsapta s bevetette megint jó messze a vízbe.”

És itt kezdődik a bizonytalanság a Napút beazonosításban. Van-e önálló Vízöntő jegy, vagy pedig nincsen? Melyik állatövi besorolás érvényes az egyes napokra: a nagybetűs, vagy pedig az alatta lévő zárójeles kisbetűs?

A kétnapi tengeri hánykódás a HALAK-BAK jegyekhez, vagy pedig a Halak-Vízöntő pároshoz társítható? Ezt nehéz egyértelműen eldönteni. Talán mindkettőhöz? Igen, egyszerre mindkettőhöz, innentől párhuzamos jegyhatás veszi kezdetét.

© Copyright Mikes International 2001-2015

A folyó torkolata, a tejúti Égi Folyam torkolata és a **NYILAS** jegy kapcsolata adja magát, elég csak felnézni csillagos égre, hiszen a Nyilas csillagképnél nyílik ketté a tejút, barlangformát alkotva. A veszélyes sziklák már a tipikus földi jegyre, a **Bak** jegyre utalhatnak.

Majd amidőn úszván egy szépvizü tiszta folyamnak
torkolatához elért, ezt látta a legkitünőbbnek,
mert széltől védett volt s nem volt szikla sem arra;
áramlást érzett, s e fohászt mondotta szivében:

A közelgő lakodalom a soron következő Mérleg jegyet idézi meg, így a 25. nap ezért a megelőző **SKORPIÓ** jegyhez kötődik. Ezt támasztja alá a szemérem takarása (hiszen a skorpió állatövi jegy helye emberi mikro zodiákusban a nemi szervekhez kapcsolódik, ahogy az agresszivitás megnyilvánulásának lehetősége is, hiszen a Mars bolygó a Skorpió jegyben otthon van). Ezzel szemben a királyi szülők mégis inkább a **Nyilas** jegyhez köthetőek.

a

az

"Nauszikaá, mért szült az anyád íly lusta leánynak? Elhanyagolva hever tündöklő drága ruhád mind, és közeleg lakodalmad, azon szép tiszta ruhát kell öltened és adnod majd, kik hazavisznek, azoknak: ...

Szólt, s a sürűből már bújt is ki a bajnok Odüsszeusz, ágat tört le erős markával a rengeteg erdőn, lombosat, ezzel testét fedte, takarta szemérmét...
így kívánt Odüszeusz szépfürtü szüzek seregébe törni ruhátlanul is, mivel ennyire bajba szorongott...

Ekkor kélt Odüszeusz város fele útnak; Athéné nagy ködöt öntött rá, kedvelve szivében Odüsszeuszt: dölyfös phaiákok közül egy, ha elébe vetődik, szóval meg ne sebezze, ne is faggassa, ki légyen.

A 26. nap a gyűlés napja, a mérlegelés időpontja, melyhez a MÉRLEG jegy illik.

A 27. nap már a SZŰZ jegyhez köthető. Odüsszeusz a „halálhoz igen közelálló álomba” merülése utalás a Szűz-Halak haláltengelyre is. Ellenben a „napnyugta” időpontja a napéjegyenlőségre, a Mérleg jegyre is vonatkozhat. Azaz folyamatos a kettősség a zodiákus jegyeket illetően.

Szemhéjára pedig mély álom hullt neki ekkor, mézizü, nemriadó, a halálhoz igen közelálló.

28. nap, az OROSZLÁN jegyben érkezik haza Odüsszeusz, ezért is fontosak a vele együtt kitett kincsek hangsúlyozása. A Napnak, mint az asztrológiai „kis ajándékozónak” a kincseivel együtt kell megjelennie. Azonban a phaiák hajó sziklává változtatása, mégis a Szűz jegyet idézi meg. (A Nyilas tulajdonságú phaiákokat a Szűz-Halak Haláltengely mentén lehet leghatékonyabban gyengíteni.)

földön csúszva a sokzsivajú tenger vize mellett, s szűntelenül zokogott. Jött most közelébe Athéné, ifju alakjában

Fent az égen az Oroszlán csillagkép, alul a föld alatt a Vízöntő. Földön csúszva a Vízöntői jegynek kell erősebben érvényesülni, ezért is zokog a földön csúszó Odüsszeusz szüntelen.

Azt akarom, hogy a phaiákok szépmívü hajóját, míg a kiséretről hazasiklik a ködszinü áron, szétzúzhassam, hogy haza már sose hordjanak eztán embert; s városukat hegylánccal körbekerítsem."

© Copyright Mikes International 2001-2015

Erre a fellegtorlaszoló Zeusz válaszul így szólt: "Kedvesem, úgy látom lelkemben a leghelyesebbnek, hogy mikor azt a hajót mind nézik a városi népek, éppen amint közeleg, változtasd part közelében sziklává, de alakját hagyd meg; a földilakók mind bámulják; hegylánccal ekép zárd körbe a várost."

A 28. nap másik érdekessége, hogy Posszeidonnak engedélyt kell kérnie Zeusztól a phaiákok megbüntetéséhez, de miért? Mert az Oroszlán jegyben Zeusz trónol, nem pedig Posszeidon. Ez rendben is van, de Zeusz mégis miért ad engedélyt Posszeidon bosszújához, mikor ő parancsolta Kalüpszónak Odüsszeusz elengedését, melyben a phaiákoknak is fontos szerep szánt? A válasz a 20 napban rejlik. Zeusz terve és védelme 20 napra szólt, de Odüsszeusz késett, ezért Posszeidon (a Halak jegyben) felfedezte és vihart támaszthatott ellene. Sőt nemcsak Odüsszeuszt büntethette meg, hanem még a phaiák hajó sziklává varázsolására is engedélyt kapott.

„Logikai hibák" az eposzban

Eddig már néhány „logikai hibát" tisztáztunk. Hermész kétszeri indulását Kalüpszóhoz, Telemakhosz „indokolatlan" tovaküldését Spártába. Szó volt Zeusz 20 napos védelméről és a 20 rönk fából készült tutaj szerepéről is. Ami már eddig is elmondható, hogy a „logikai hibáknak" és az apró részleteknek nagyon is fontos szerepe van az eposzban! Ideje megemlíteni egy újabb, még látványosabb "logikai hibát".
Az eposz nagyon pontosan nyomon követi a napok múlását. Minden egyes új napot Homérosz legalább ennyivel jelez: *„És hogy a rózsásujjú Hajnal kélt ki a ködből".* És mégis a 28. napnál (a 14. énekben) látszólag összekuszálódnak a napok. Az előző, 13. ének utolsó soraiban Athéné öreg aszott koldussá változtatja Odüsszeuszt, majd elindul hazahívni Telemakhoszt Spártából.

„pálcával Athéné. Szép bőrét hajlékony tagjain összeaszalta,
szőke haját elorozta fejéről, teste köré meg élemedett öregember bőrét húzta egészen,
és megtörte, mely oly gyönyörű volt, két szeme fényét; más rossz rongyot adott rá ekkor s összeszakadt csúf inget, foszladozó, rút füst-befutotta ruhákat;...Végre, tanácsuk után, szétváltak; s ***ment el Athéné isteni Spárta felé, hazahívni fiát Odüszeusznak.****"*

És ugyanezt teszi a 15. ének indító soraiban is újra:

S most tágtáncterü Spárta felé sietett el Athéné, hőslelkű Odüsz eusz ragyogó sarjának idézni már az eszébe, hogy induljon haza*, otthona várja. Télemakhoszt s Nesztór ragyogó sarját a hatalmas nagy Meneláosz tornácán szunnyadva találta.*

Ahogy Hermésznek sem tartott napokig Kalüpszóhoz elrepülni, úgy Athénének sem Spártába eljutni Telemakhoszhoz. Mégis mi tartott eddig Athénének? Semmi. Ugyanott tart az idő a 15. ének legelején, mint a 13. ének legvégén! De akkor mit keres a 14. ének közöttük? Mi történik ebben az énekben, miért kell így „lebegtetve" szerepeltetni az eposzban az Isteni Kondás első próbáját? Mert a vízöntő jegyben keletkezett idő-paradoxont az Oroszlán jegyben kell feloldani. Azaz a vízöntői időhiányt az Oroszlán jegyben kell idő többlettel kipótolni.

De vizsgáljuk meg röviden az Isteni Kondás próbatételeit: Odüsszeusz két alkalommal próbálja ki az Isteni Kondás emberségét. Először koldus alakban kéri el az egyetlen meleg ruháját a kondástól, majd másodszor, azt méri fel, hogy milyen könnyen engedi el őt a kondás, a számára oly veszélyes városba. A két próba nem egy napon történik, amit az eposz cselekménye pontosan jelez is. Az első próba után az isteni kondás elhagyja a házat, elmegy lepihenni az ólhoz, azaz egy eltérő nappal folytatódik csak az isteni kondás körüli események láncolata.

A 14. ének vége tartalmazza az Isteni kondás, Eumaiosz első tesztelését:

Jött fenyegetve a holdtalan éj, szakadott szakadatlan Zeusz zivatarja…
S köztük szólt Odüszeusz és megpróbálta a kondást, hogy köpenyét átadja-e néki, levetve, vagy egy más társat buzdit-e erre, hiszen volt gondja reá, nagy …
Szólt; fölkelt; s heverőt helyezett közelébe a tűznek, s rá juhok és kecskék irháját dobta azonnal.
Arra feküdt Odüszeusz: Eumaiosz ráboritotta roppant, sűrü subáját, mely ott volt, hogy a kondás húzza magára, ha faggyal a rettenetes vihar ébred.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Így hát ott szunnyadt Odüszeusz; körülötte a többi ifjú férfi aludt; de a kondásnak sose tetszett,
disznóktól távol, maga is hogy köztük aludjék.
Ment s fölövezte a fegyvereit;… S ment lepihenni az ólhoz,

A 15. énekben zajlik másodszor isteni kondás megmérettetése. És itt is egy nagyon szokatlan „vágás" hívja fel a figyelmet:

„Onnan előre haladt a hajó szirtes szigetek közt, s Télemakhosz töprengett: megmenekűl-e vagy elvész.

S kunyhó mélyén ők, Odüszeusz meg az isteni kondás ettek; s mellettük vacsoráztak a többi kanászok. Majd miután elverték végül az éhet, a szomjat, megszólalt Odüszeusz, hogy megpróbálja a kondást vajjon kedveli-é őt és ott tartja magánál még a tanyán, vagy küldi-e már városba sietve:"

Telemakhosz történetének utolsó mondatát, töprengését teljesen más gondolatsor, történet követi, az isteni kondás második próbája. Ez nagyon nem illik ide! Telemakhosz tűnődése után nincs semmi átvezető mondat, se időpont jelzés, semmi az égvilágon - ezért az olvasó úgy érzi, hogy egy lap kiesett a könyvből. Teljesen szokatlan ez az ugrás az eposzban.

Szinte érezhető a „hamis tér, hamis idő" jelenléte mindkét próba alkalmával, de hogy lehet az, hogy senki sem gondolkodik el ezeken a furcsaságokon? Mert a „próbák" nem csak az isteni kondás megmérettetésére szolgálnak, hanem az olvasóéra is: észreveszi-e ezt a szokatlanságot az eposz olvasója, el mer-e gondolkodni rajta vagy fel sem tűnik neki, esetleg csak logikai hibának minősíti mindezeket.

E szokatlanságok megértéséhez, Odüsszeusz és Telemakhosz idejének párhuzamba állítása szükséges.

A kiinduló pont Athéné indulása, hiszen az istennőnek ugyanazon a napon kellett megérkeznie Spártába, mint amikor elhagyta Odüsszeuszt (28. nap). Odüsszeusz Athéné távozását követően rögtön az isteni kondáshoz sietett, majd még aznap este lezajlott az isteni kondás első próbája is. Telemakhosz másnap reggel indult el Spártából (29. nap), és két napon keresztül utazott. Az utazása második napján szállt hajóra (30. nap). Ezen az estén tűnődött a megmenekülésén és az esetleges vesztén is. Mivel nincs külön időpont jelzés semmilyen formában, így bizton állíthatjuk, hogy ugyanekkor zajlott az Isteni Kondás második próbája is.

Az apa-fia találkozás és a helyreállt időrend

A 31. napi az apa-fia találkozás már egyértelműen követhető az eposz időrendjében.

Nap	Ének	Odüsszeusz Napútja		Telemakhosz Napútja	Telemakhosz
28.	13.	OROSZLÁN	Odüsszeusz öreg koldussá változik. Athéné Spártába indul.		
	15.			VÍZÖNTŐ	Telemakhoszt aludva találja Athéné Spártában.
28.	14.	OROSZLÁN	Isteni Kondás első próbája, majd a kondás kimegy aludni az ólhoz.		

© Copyright Mikes International 2001-2015

29.	15.			HALAK	Telemakhosz eli ndul haza Spártából, az éjszakát Dioklésznél tölti.
30.	15.			KOS	Telemakhosz másnap a hajón, a Nap lebukását követően már azon tűnődik *"megmenekül-e vagy elvész"*.
		IKREK	*„S kunyhó mélyén ők, Odüsszeusz meg az isteni kondás ettek; s mellettük vacsoráztak a többi kanászok..”*		
			Isteni Kondás 2. próbája		
31.	16.			BIKA	Telemakhosz Ithaka partjainál bevonja a vitorlát és az isteni kondáshoz siet.
		BIKA	Odüsszeusz és az Isteni Kondás a kunyhó mélyén reggelit készít mikor Telemakhosz megérkezik.		

Összenézve a napok és az énekek sorrendjét, látható, hogy a 14. ének nem a „helyén” tartózkodik. **Miért van szükség a 14. ének „lebegtetésére”? – Mert ez a 14. ének hozza helyre a párhuzamos állatövi jegyhatást, mely a 22. napi posszeidoni viharral indult. A Vízöntő-paradoxon eredményeként fellépő időanomália ekkor áll helyre (a hiányzó önálló Vízöntő jegy itt pótlódik) a duplán megjelenő Oroszlán jegyben. Ekkor áll helyre az idő!**

A 31. nap további eseménye (16. ének)

Kunyhó mélyén ők, Odüszeusz meg az isteni kondás reggelijük készítették, hajnalban, a lángon, és minden bojtárt elküldtek a falka nyomában. Ekkor jött haza Télemakhosz; hizelegve fogadták és nem ugattak a hangos ebek...

Átengedte helyét neki nyomban az apja, Odüsszeusz; csakhogy Télemakhosz nem hagyta....

Szólt, és hozzáért aranyos pálcával Athéné. És legelőször tiszta palástot adott s vele inget melle köré, s fiatallá tette megint, daliássá. Arca megint megtelt, megbarnult újra a bőre, álla körül kékesfeketén csillant a szakálla

Nap	**Ének**	**Odüsszeusz napútja**	**Telemakhosz napútja**

© Copyright Mikes International 2001-2015

31.	16.	BIKA	Apa-fia találkozás a kondásnál.	BIKA	
			Visszafiatalítja Athéné Odüsszeuszt.		Telemakhosz ráismer az apjára.
32.	17.	KOS		IKREK	
	18.		Koldus ökölharc.		Hazaérkezés Penelopéhoz.
	19.		Beszélgetése Penelopéval.		
			Lábmosása.		
	20.		Virrasztása.		
33.		HALAK		RÁK	
	21.		Íjverseny.		A bosszú ideje.
	22.		A kérők megölése.		
	23.		Penelopé felismeri a férjét, együtt hálnak.		
34.	24.	VÍZÖNTŐ	Odüsszeusz az apja házához indul.	OROSZLÁN	Telemakhosz Odüsszeusszal együtt a nagyapjához indul.
			A kérők lelkének megszólítása.		
			Békekötés a kérők családtagjaival.		

A 31. napban a Napút pályán kisévi irányba haladó Telemakhosz (a kördiagramon kék nyíllal jelezve) és a nagyévi irányban haladó Odüsszeusz pályája (piros nyíl a zodiákus ábra közepén) a Bika jegyben találkozik. Abban a Bika jegyben, melynek a keleti megfelelője a Disznó. Ezért is fontos, hogy éppen az Isteni Kondásnál, a disznópásztornál találkozik az apa és a fia egymással. Ez nem véletlen egybeesés!

Ezt követően a Napútjuk különválik, de mivel együtt, egy helyen, egy célért küzdenek, ezért a továbbiakban időnként kölcsönösen „használhatják” egymás Napút jegyeit is.

32. nap az ökölharc (Mars harciassága) és a virrasztás időpontja (mely a feltámadást is megelőzi). Ezek együtt megidézik a Kos jegyet. Telemakhosz hazaérkezése az Ikrek jegyhez kapcsolódik, talán azért is, mert az eposz elején Spártába indulásával spirituálisan éppen az Ikrek csillagkép Égi Kapuját nyitotta meg.

© Copyright Mikes International 2001-2015

33. nap a Nagy Fordulat a műben. Penelopé és Odüsszeusz egymásra talál, együtt hálnak, közel 20 év után újra együtt a család (RÁK jegy). Bár az íjverseny mind a Nyilas, mind a Mérleg jegyhez kapcsolódhat, mégis a kérők megölésével beteljesített a bosszú, a Halak-Halál jegyhez kapcsolódik leginkább. (Bár nem vagyok különösebb híve a szójátékoknak, azonban az együtt „hálnak-halnak", a Rák-Halak jegykapcsolat, azért elgondolkoztató.)

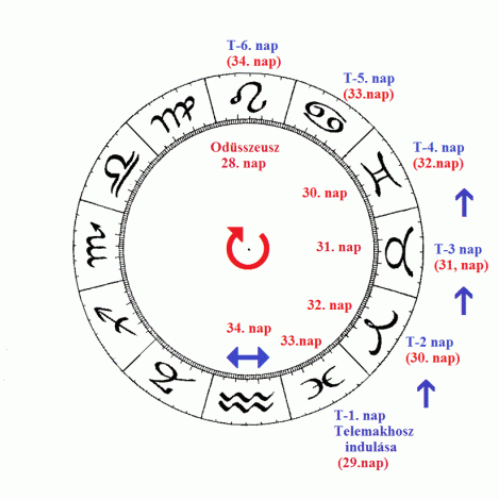

34. nap az eposz utolsó napja. Telemakhosz az Oroszlán jegybe, Odüsszeusz a Vízöntő jegybe érkezik. A precessziós maximum és minimum jegyekbe, ami nagyon is igazodik a vízöntő paradoxon tanulmány logikájához, hiszen a vízöntő-paradoxon csak a precessziós időrendben érvényesül.

A Napút elemzés elején már említettem, hogy az Odüsszeia napokban mért ideje 100 nap, mely 40+60 napos jelen és múlt időszakra oszlik. Az eddigiekben Telemakhosz 6 napos Spártába indulását és Odüsszeusz (Kalüpszó szigetének elhagyását követő) 34 napos történését vizsgáltuk a Napút függvényében. Továbbiakban a 60 napos múltat fogjuk alaposabban áttanulmányozni.

3. Odüsszeia múltjának Napút elemzése

A múlt első 20 napja:

Nap	Ének	NAPÚT	Esemény
1.	9.	KOS	Trójából útnak ered, kikón nép földjét feldúlja, népét leöli.
2.		HALAK	Hajnalban csatát vív a fürge hajóknál.
3-4.		HALAK-BAK	Két éjjelen és napon át, a tengeri vihar miatt a parton vesztegelnek.
5.		NYILAS	Harmadik napra megnyugszik a tenger, vízre szállnak, de egy **hatalmas hullám** mégis eltéríti őket.
15.		VÍZÖNTŐ	9 napi hányódás szörnyű viharban. Tizedik napra elérik a **lótuszvirág rágókat**.
16.		BAK	Újabb szigetre érnek, ahol sok hegyi kecskét lakmároznak.
17.		NYILAS	Küklopsszal találkozás.
18.		SKORPIÓ	Küklopsz megvakítása.
19.		MÉRLEG	A kosok hasára kötve kiszabadulásuk a küklopsz barlangjából.
20.		SZŰZ	Küklopsz szigetének elhagyása.
1 hónap	10.	**OROSZLÁN**	Aiolosz szigeten vendégek egy teljes hónapon át. Szél-tömlő ajándék.

Az indulás, a dúlás, az öldöklés a KOS jegyhez illik, ahol a Mars otthon van. Hasonlóan a másnapi csata velejárója a halál (Halak). A 3.-4. napi vihar napút beazonosítása már elgondolkoztató:

Hát a hajókba behúztuk a vásznakat; és a hajókat, félve halálunktól, sebesen húztuk ki a partra.
Ott két éjjelen és napon egyfolytába maradtunk, míg lelkünket a fáradság meg a fájdalom ette.
Ám hogy a harmadikat meghozta a széphaju Hajnal, árbocot állítottunk és fölvontuk a vásznat,
ültünk: szél és kormányos vitték csak a bárkát.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Nehéz eldönteni, hogy ez a két nap vihar mely állatövi jegyeket érinti, hiszen három jegy is szóba jöhet: a Halak, a Vízöntő és a Bak jegy. Az egyetlen támpont a Napút pontosításban a lótuszvirág-rágók szigete. A felejtés, az időtlenség tipikus vízöntői kép, tehát a Vízöntő jegyben kell ide érkezniük, mely a zodiákus körmozgást figyelembe véve a 15. napnak felel meg. Innen kell visszaszámolni 10 napot a „nagy hullám" idejének beazonosításához. A lótuszvirág-rágók szigetére érkezés és a Vízöntő jegy egyezőség csak akkor lehetséges, ha a „nagy hullám" a Nyilas vagy a Skorpió jegyben téríti el őket. (Attól függően, hogy a „nagy hullám" része-e a 9 napi hánykódásnak, vagy sem). A „nagy hullám"-ot megelőző kétnapi vihar a Halak jegyben tör ki. Vajon itt is érvényesül-e a Vízöntő-paradoxon, ahogy Kalüpszó elhagyását követően a Posszeidon viharnál? Az már látszik, hogy az idő megint nehezen beazonosítható. A Halak világkorszakba érkezve „csúszóssá", nehezen megfoghatóvá vált az idő, ahogy ez a halak megfogásánál is tapasztalható. A 3-4. napi vihar a vízöntő-paradoxon esetleges érvényesülésével is számolva csak és a HALAK-BAK vagy a Halak-Vízöntő jegyeket érinheti. Ennek megfelelően az 5. napi „nagy hullám" csak a NYILAS vagy a Bak jegyben téríti el a hajósokat.
A „nagy hullám" kétoldalú (a lótuszvirág rágók és a kétnapos tengeri vihar felöli) megközelítése viszont egyértelműsíti az egyetlen lehetséges helyét az évkörben: ez pedig csak a NYILAS jegy. Tehát a „nagy hullám" egyértelműen a NYILAS jegyhez kapcsolódik. Ez viszont pontosítja a kétnapi vihar évköri helyét is, miszerint ez csak a HALAK-BAK jegypáros lehet. Mindezek alapján bizton kijelenthető, hogy újra érvényesül a vízöntő-paradoxon, valamint hogy a „nagy hullám" nem része a 9 napos tengeri viharnak.
Bár érvényesült a vízöntő-paradoxon, mégsem tapasztalható párhuzamos jegyhatás, idő anomália az eposz ezen részénél. Hogy lehet ez? Nem tapasztalható, mert a 9 napos tengeri hánykódás magába foglalja azt az időszakot is, amelyre érvényes lehet a párhuzamos jegyhatás. Így a 9 napos tengeri hánykódás eredményeként nincs szükség, és nincs lehetőség sem az időanomália a tanulmányozására.
Odüsszeusz Trója elhagyását követő égövi bizonytalanságok tisztázása után - ideje továbbhaladni mind az eposz cselekményében, mint a Nap égi pályáján.

A VÍZÖNTŐ jegy és a lótuszvirág rágók, a felejtés kapcsolata már tisztázott. A hegyi kecskék a BAK jegyhez, míg a barlang a NYILAS jegyhez társul. (Hasonlóan, ahogy az égen is barlang formájában nyílik szét a tejút a Nyilas és a Skorpió jegy között. Bár a barlangot leginkább a Bak jegyhez szokás társítani, mégis a két ágra szétvált fényes tejút közti sötétebb rész joggal idézheti meg a barlangot itt is.) A SKORPIÓ jegyhez a szúrás, a megvakítás illik, hiszen a skorpiónak éppen a szúrása veszélyes. A kosok hasán csüngő és a barlangból kiszabaduló akhájok látványa is jelképes, mintha a feje tetejére fordított bárkában hánykolódnának. A Kos jegy a MÉRLEG jeggyel szemben található, így a szabadulásukat jelentő „bárkán" most fejjel lefelé kell kihajózniuk a barlangból (a szemben lévő állatövi jegy, a Kos erejének felhasználásával). Miközben Odüsszeusz és emberei csüngenek a kosokon, addig felettük a Mérleg jegy, alul, a föld közelében az a Kos jegy érvényesül, ami éppen a szabadulásukat biztosítja.

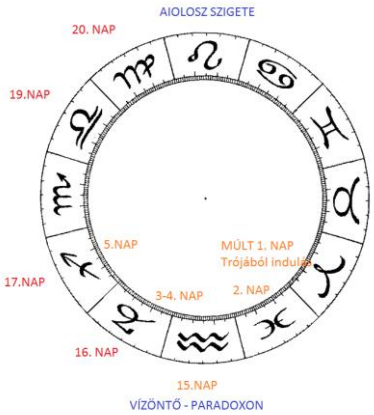

A múlt második 20 napja:

A MÉRLEGben a SZÉL/Vénusz bolygó van otthon (ennek kapcsolatáról az előző tanulmányokban bőven volt szó), ezért a szél-tömlő kibontása csak ott történhet, ahol a Szél (Vénusz) erőben van. A HALAK jegyben szereplő pásztor- szikla- vízhordó lány, újra a Vízöntő-paradoxonra utal, ahol a Halak-Vízöntő-Bak jegyek átmosódnak egymással. E naptól kezdve már megint „csúszós" az idő. A két nap pihenő Kirké szigetén a HALAK-BAK, vagy a Halak-Vízöntő jegyben zajlik?

1.nap	10. ének	RÁK	Továbbindulásuk napja.
10.		MÉRLEG	*„Hosszu kilenc napon át éjt nappá téve hajóztunk, majd tizedik nap földbukkantak az otthoni földek... tömlőt oldoztak, s a szelek mind-mind kirohantak."* Aiolosz szigetére visszaveti őket a SZÉL, de ekkor már nem látják őket szívesen, azonnal tovább kell menniük.
17.		HALAK	*„Mégis hat napon át éjt nappá téve hajóztunk,aztán..."* az

© Copyright Mikes International 2001-2015

		emberevő pásztorok szigetére érnek. Vízhordó lány a város előtt, majd egy „hegycsúcs méretű asszony”, aki egyik társukat lakomára levágta.

Újabb párhuzamos állatövi jegyeltolódás indul el, melyet egymás alatt jelez a táblázat. Zöld nagybetűvel a vízöntő-paradoxonnak megfelelő Napút menetrend, míg zárójelben az eredeti precessziós menetrend szerepel.

17-18. nap	HALAK-BAK (Halak-vízöntő)	Kirké szigete, két nap pihenő
19.	NYILAS (Bak)	Felkúszva a sziklatetőre, egy isten: büszkeagancsú szarvas jelenik meg Odüsszeusznak.
20.	SKORPIÓ (Nyilas)	Gyűlést követően 23-an elindulnak Kirké háza felé. Kirké háza körül oroszlánok és farkasok, melyek az ő bűvös mérgétől váltak állatokká. Kirké, a *„nemenyésző nagy vásznat sző, mely ragyogó, szép és könnyű, amilyen csak az istennők kezeműve.”* Disznóvá változtatja a felderítőket, de egy megmenekül, hírt visz Odüsszeusznak, aki a Hermésztől kapott tejszínű argoszölő virággal közömbösíti Kirké mérgét. Együtthálás, legénysége felszabadítása az átok alól.
1 év	MÉRLEG (Skorpió)	Kirké szigetén, együtthálás. Majd a legénysége unszolására továbbindulás.

A sziklaszirten meglátott szarvas alakú isten, Artemisz a NYILAS jegynek felel meg, kinek az olümposzi trónja is e jegyben található. Viszont a szikla szírt tipikus Bak jelkép. A felderítők disznóvá változtatása a SKORPIÓ-Bika (disznó) tengelyre utal. Ellenben Kirké állatai, a farkas, az oroszlán (a tüzes állatjegyek), valamint Hermész segítsége mégis a Nyilas jegy hatására utal, hiszen Hermész-Merkúr a Nyilas jegyben rejtett erőben található. Úgy tűnik újra párhuzamos állatövi jegybesorolás indult el az eposzban. Megint érvényesül a vízöntő-paradoxon, az idő anomália, de mégis kisebb erővel, mint a Posszeidon viharát követően!

Míg Posszeidonnak a Halak jegyben támasztott viharát követően Ínó isteni fátyla adta a menekülés egyetlen lehetőségét Odüsszeusznak, addig most az emberevő pásztorok szigeténél megzavarodott időmenetnél Hermész tejfehér virágja jelentett isteni kegyelmet Odüsszeusz számára.
Mindkét esetben a Halak jegyben kavarodott meg az idő, vált csúszóssá és mindkét esetben isteni kegyelemre volt szüksége Odüsszeusznak a túléléshez. Míg Ínó isteni fátyla a Halak jegyben, addig Hermész segítsége most a Nyilas jegyben érkezett. Isteni kegyelem mindkét alkalommal, de két különböző állatövi jegyben. Az asztrológiában az isteni ingyen kegyelem csak a Jupiter bolygótól, a „nagy adakozótól” származhat ki a Halak és a Nyilas jegyekben van otthon. És pont e két állatövi jegyben érkezik az ingyen kegyelem mindkétszer Odüsszeusz számára! Ezen érdemes egy kicsit elgondolkodni!

Elfogadva a kiinduló alapfeltevést, hogy az eposz minden részletének fontos szerepe van, nincsenek hibák, „elbóbiskolások” az Odüsszeiában, úgy ebből a különbségből egy fontos következtetés olvasható ki: Ahol a vízöntő-paradoxon hatás nagy erővel érvényesül, ott az isteni segítségnek a Halak jegyben kell érkeznie. Ahol viszont a paradoxon kevésbé vagy szinte alig érvényesül, ott az eredeti precessziós menetrendnek megfelelő Nyilas jegyben lehet „a nagy ajándékra” számítani! És ez az újabb megfogalmazott szabály már meg is határozza, hogy jelen esetben a vízöntő-paradoxon enyhe hatását érdemes alapul venni, hiszen az isteni segítség most a Nyilas jegyből érkezett!

Újabb odüsszeuszi szabályként kimondhatjuk, hogy az isteni ajándék formája utal arra az állatövi jegyre ahonnan érkezik: A fátyol, a köpönyeg, a lepel mind vízöntői szimbólum, míg a tejszínű virág – a tejút virága-világa, a galaxis központjából érkező éltető energiára, és ezen keresztül annak forrás helyére a Nyilas jegyre utal (arra a csillagképre, mely mögött található a galaxisunk központja, az éltető energia forrása). Azonban

© Copyright Mikes International 2001-2015

érdemes eltűnődni a Virgo-Virág és a Fehér-Szüzesség kapcsolatán is, mely esetben a Szűz-Halak haláltengely másik vége, a Szűz jegy jelenik meg az isteni ajándék formájában. 4

Elfogadva, hogy jelen esetben a vízöntő paradoxon enyhén fejti ki hatását így a Kirkénél eltöltött egy év (az édes „együtthálás", a testi gyönyör élvezete) a Skorpió jegyhez köthető.

A múlt következő, harmadik időegysége sokkal rövidebb, csak 5 napot ölel fel, melyben rendeződik az enyhén jelenlévő párhuzamos jegyhatás, időeltolódás is.

1.nap	10.ének	SZŰZ (Mérleg)	Odüsszeusz Kirkétől elbocsátást és útmutatást kér. Kirké az Alvilágba irányítja őket.
2.	11.	OROSZLÁN (Szűz)	Alvilági utazás, majd azt követően visszaindulnak Kirké szigete felé.
3.	12.	OROSZLÁN (Oroszlán)	Visszaérkezés Kirké szigetére. Elhamvasztják a halott társukat, Kirké jövőt mond.
4.		RÁK	Végleg elhagyják Kirké szigetét. Szírének, Bolygó Sziklák majd Héliosz szigete.
5.		IKREK	Barlang - a hajók kikötése. A tündér tánc helye.
1 hónap		**BIKA**	Kényszerű egy hónap várakozás, közben kifogynak az élelemből és a borból.

Ahogy Aiolosz szigetén, úgy most is Odüsszeusz kezdeményezi a távozást. A társak unszolására kénytelen elbocsátást és útmutatást kérni Kirkétől. A SZŰZ jegy, a Halál tengely és az Alvilág kapcsolata egyértelmű. Kirké szigetére visszaérkezés, az ismételt megérkezés utalhat az OROSZLÁN jegy duplázódására is. Itt rendeződik az az időanomália, mely az emberevők szigeténél alakult ki.
Kirké szigetét elhagyva hamar megtörik Odüsszeusz eddig egyenesnek vélt hazaútja. Megint megfordul a szerencséje, ahogy a fény hossza is a RÁK jegyben.

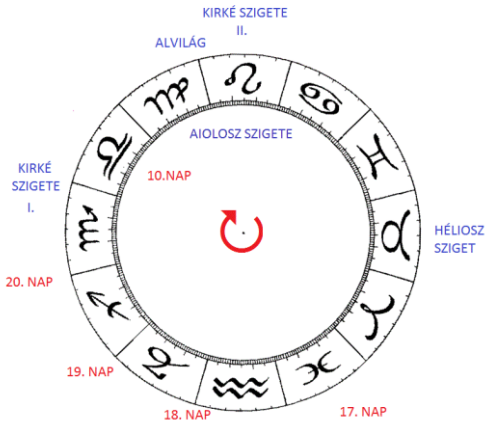

*„A monda szerint Odysszeusz a **szirénák** szigetéhez közeledvén, hogy azok csábos énekét meghallgathassa, de csábuknak ellenállhasson, társai által magát a hajó árbocához köttette, míg társai fülüket viasszal dugták be. A **szirénák** végzete azonban az volt, hogy csak addig élhessenek, míg valaki csábító éneküknek ellentáll.*

*Miután pedig Odysszeusz az említett módon őket kijátszotta, a monda szerint kétségbeesett kiáltásokkal és sírással magukat a tengerbe vetették, ahol **szirtekké** változtak. Feltűnik, hogy szirt szavunk a sziréna szóval azonos szótövű. Miután szirt szavunk különösen a hajózásra veszedelmes, a víz színén álló **sziklákat** jelent, összefüggést itt abban is sejthetünk, hogy a **szirtekké változott szirénák** a hajósokra továbbra is veszedelmet jelentettek, éppúgy, mint azelőtt...A görög vázafestményeken azonban Odysszeusz hajója mellett a tengerpart **szikláin** ülve, olyan **sirenáka**t látunk, amelyek teljesen **sirálytestűek**, s csak fejük szép leányé."5* (Szirén –sziréna –szirt – sirály, ez véletlen hasonlóság? Akkor milyen nyelven is gondolkodik Homérosz?)

4 Winkler Zoltán felvetése
5 Magyar Adorján Kérdések

© Copyright Mikes International 2001-2015

Az IKREK jegyet a Tejút köti össze a Nyilas jeggyel. Köztük van a „Forgó”, a magyar népi nevén a „tündérek tánca” helye, ahonnan a Tejút két irányba ágazik el, és közte a barlang.

*mélyüregű **barlang**ba erősítettük a bárkát, hol **nimfák** gyönyörű gyűléshelye, **tánctere** állott;*
gyűlést rendeztem, majd szóltam köztük eképen:»...hát sose bántsuk a barmokat itt, hogy bajba ne jussunk,

Majd Héliosz barmai, az evés-ivás egyértelműsíti a BIKA csillagképet.

A múlt eseményeiből visszalévő 15 nap már nem sok jóval szolgál Odüsszeusznak.

1.nap	12.ének	KOS	A barmai dézsmálásán felháborodott Héliosz Hádész birodalmába kíván költözni, Zeusz büntetést ígér az elpusztított barmaiért cserébe. *„megmozdultak a bőrök, a nyárson bőgtek a húsok… mint élő barmok izegtek.”*
6.		SKORPIÓ	6 nap lakmározás utolsó napja.
7.		MÉRLEG	Eláll a szél, hajóra szállnak, de Zeusz vihart támaszt és villámjával széttöri a hajót. A szél megfordul és
8.		SZŰZ	visszasodródik Odüsszeusz a Bolygó Sziklákhoz. Függ a fügefán és küzd az életéért.
15.	**7 év**	**VÍZÖNTŐ**	9 nap hánykódás után megérkezik a Kalüpszó birodalmába, a vízöntői időszakadékba! Keserves, könnyekkel teli 7 év.

A KOS jegyben a nyárson mozgó, bőgő húsok, bőrök mintha a feltámadást idéznék!

Adtak az istenek ám tüstént csodajelt, nem is egyet: megmozdultak a bőrök, a nyárson bőgtek a húsok,
sült és nyers darabok, mint élő barmok izegtek.

A KOS jegy, mint napéj-egyenlőség időpontja, a fényben gazdagabb félév kezdete is, amennyiben a Napisten is hajlandó erre. De a barmai elpusztításán felháborodott Héliosz most mást tervez, és ez most az ő ideje. A Kos jegyben a Nap (Héliosz) erőben van, most tudja az akaratát akár Zeuszra is ráerőltetni. Ezért is van ekkora súlya a Napisten mondatának.

Hádészhoz megyek és holtaknak adom csak a fényem.« Válaszul így szólt erre a fellegtorlaszoló Zeusz:
»Éeliosz, te a fényedet add csak az égilakóknak és a halandóknak, kik a termő földeken élnek;
én ragyogó villámmal sujtom majd a hajójuk és darabokra töröm, közepében a borszinü árnak.«…

A MÉRLEG- a mérlegelés és a büntetés ideje.

A SZŰZ jegyben (Haláltengelyen) az életért küzdés, a fügefán függés szintén beszélő kép.

Így sodródtam egész éjjel, s azután korareggel Szküllé szirtjét értem el újra s a szörnyü Kharübdiszt.
Ez meg a sós tengervizet épp szürcsölte magába; én meg, amint a magas fügefáig emelt föl a hullám,
rácsimpaszkodtam s denevérként csüngtem a törzsén. Följebbhágni se tudtam; sem megvetni a lábam:...
Szívósan csüngtem, s vártam, hogy köpje ki újra árbocomat s a gerendát: jöttek elő, örömömre; jó későn

De mit jelent a fügefa és a fügefán függés? Szántai Lajos az előadásaiban említi, hogy a mássalhangzó helyettesítés szabályainak megfelelően a FüGe szó a VéGe kifejezéssel rokon hangtanilag. Azaz a fügével valami bezáródik, végleg lezárul. Ezért is van olyan fontos szerepe a fügének az Újszövetségben, hiszen azt a gyümölcsöt jelképezi melynek már nincs ideje beérni.

Nem hiába beszél Kirké a 12. énekben úgy e helyről, ahonnan még Zeusz sem tud senkit kimenteni.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Rajta magas fügefát láthatsz, sürülombut; alatta szívja magába a szörnyü Kharübdisz az éjszinü tengert. Háromszor kiereszti naponta, de újra beszívja rémesen; arra, mikor szürcsöl, te nehogy közeledjél: mert sohse tudna a Földrázó se kihúzni a bajból. Inkább Szkülla felé igyekezz a hajóddal...

Hogy lehet az, hogy Odüsszeusz mégis képes volt megmenekülni Szküllé szirtjétől? Valójában megmenekült, vagy a visszafordíthatatlan vég első állomására érkezett, ahonnan már nincs visszaút?

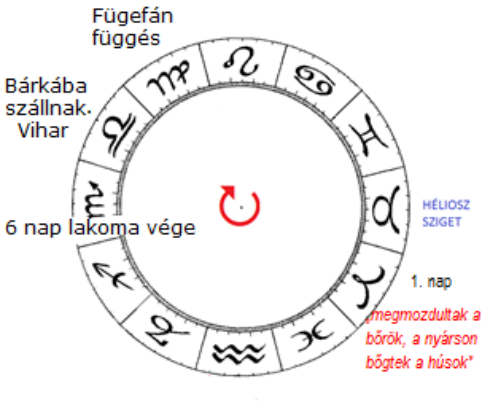

Hosszu kilenc napon át hányódtam, végre az éjjel Ógügié szigetére vetettek az istenek: ott él félelmes, zengő isten, szépfürtü Kalüpszó.

Kilenc napi hánykódás. De honnan kell ezt számítani? A SZŰZ jegytől, a fügefán függéstől, vagy pedig Héliosz szigetének elhagyásától, a Mérleg jegytől? Véleményem szerint, az idézetben szereplő 9 napi a tengeri hánykódás a Mérleg, a bárkába lépéstől kezdődik, nem pedig Odüsszeusz Fügefán függésétől! Precessziós irány szerint a Mérleg jegytől 9 egységre a Vízöntő jegybe lehet jutni, oda ahol az idő megáll, ahol nem öregszik Odüsszeusz, de ahol mély bánat borítja a lelkét – azaz az időszakadékba.
Tehát Kalüpszó, - "betakar, elfed" az örök élet vagy inkább halál szomorú időtlensége már a **VÍZÖNTŐ** időszakához tartozik. Odüsszeusz végleg belezuhant az időszakadékba, oda ahol már Zeusz sem tud segíteni rajta, ahogy Kirké ezt korábban megjósolta Odüsszeusznak. Bár Zeusz sem tud már segíteni Odüsszeusznak a kiszabadulásában, de mégis maradt egy reménye - a SZERETET ereje. A fiának, Telemakhosznak (a „Távol Harcolónak") ezért kell útra kelnie, hogy spirituálisan megküzdjön az apja szabadságáért.

4. Zodiákus FIX kereszt, valamint Odüsszeusz hosszabb tartózkodásai.

Odüsszeusz a múltbeli utazása alkalmával, négy alkalommal töltött hosszabb időt különböző szigeteken. Ezt a négy időszakot az eposz nem napokban jelezte, hanem nagyobb időegységekkel: hónapokkal, évekkel. Ennek ellenére mégis mindegyik időszakhoz csak egy állatövi jegy társult.

1 hónap	**OROSZLÁN**	Aiolosz szigeten vendégek egy teljes hónapon át. Zsákban szél ajándék.
1 év	**SKORPIÓ**	Kirké szigetén, együtthálás. A legénysége unszolására majd továbbindulás.
1 hónap	**BIKA**	Kényszerű egy hónap várakozás, közben kifogynak az élelemből és a borból.
7 év	**VÍZÖNTŐ**	Kalüpszó birodalma, a vízöntői időszakadék. Bánattal teli 7 év tartózkodás.

Ezek a jegyek a hagyományos asztrológia értelemben vett négy elemi (tűz, víz, föld, levegő) tulajdonsághoz kötődnek. Továbbá, az Oroszlán-Skorpió-Bika-Vízöntő jegyek együttesen az asztrológiában a Fix keresztet alkotják, az élet keretrendszerét. Annak a FIX keresztnek a négy végpontjai, melyek a precessziós maximumra (Oroszlán), a minimumra (Vízöntő), valamint a precessziós „nap-éj" egyenlőségre (Bika, Skorpió) mutatnak, és melyek a négy evangélista szimbólumai is. Ezek ismeretében érdemes alaposabban is beleolvasni az ezen időszakokhoz tartozó idézetekbe:

Aiolosz, a szelek királyának úszó szigete:

*Teljes hónapon át **szeretettel látva, kikérdett** Trója felől, az akháj gályákról, visszautunkról; s én neki ott mindent szép rendjén sorra soroltam. És miután már én kértem, hogy utamra eresszen, s küldjön, nem mondott nemet, és volt gondja utamra.* (10.ének)

Kirké szigete:

*Rajta, ereszd hüvelyébe a kardodat és nyoszolyámra lépjünk föl ketten, hogy azon **szerelembevegyülve s együtthálva**, meg is bízzunk egymásban ezentúl…. akkor már **Kirké gyönyörű ágyába feküdtem**.*

© Copyright Mikes International 2001-2015

Héliosz szigete:

Szóltam ekép, és hős lelkük hajlott a szavamra. Teljes hónapon át a Notosz szele fújt szakadatlan, és sose támadt más szél, mint a Notosz meg az Eurosz. Míg a vörösbor tartott s volt eleség elegendő, tartózkodtak a marháktól, hiszen élni akartak. Csakhogy amint kifogyott a hajóról útravalójuk, s kényszerüségből eljártak vadat űzni bolyongva, halra, madárra vadásztak, amint a kezükbe esett épp, s kampós horgokkal, s ***hasukat kínozta az éhség****;*

Kalüpszó szigete:

Ógügié szigetére vetettek az istenek, és ott rettenetes szépfürtü Kalüpszó sok szeretettel és szivesen fogadott és táplált; mondta, hogy engem még ***örökéletüvé is tesz, s örökös fiatallá****; csakhogy az én szivemet kebelemben meg nem igézte. Hét álló esztendeig éltem nála, keserves könnybe fürösztöttem, mit kaptam,* ***az isteni köntöst****; ám hogy az esztendők fordultak, a nyolcadik eljött, ő maga küldött akkor végre hazámba, talán mert Zeusztól jött üzenet, de talán szive szándoka fordult.* (7. ének)

Odüsszeusznak az első két alkalommal saját szándékából, másik két alkalommal viszont kényszerből szakad meg ezeken a helyeken a hazaútja. Míg az első alkalommal a szerzett, a tanult tudás, az információ (ami hatalom is) volt a fő motivációja a tartózkodásra, addig Kirkénél már a sex, az erotika. Héliosz szigetén a másik alap emberi szükséglet, az evés-ivás volt a meghatározó szempont, addig Kalüpszónál az örök élet, az örök fiatalság reménye, annak ígérete volt a kulcs motívum.

Négy különféle szempont, mely a földi életünk legfőbb kísértései is az életkorunk függvényében. Mind a négy erős motiváció számunkra az életünkben és (ahogy a buddhisták mondják) a halálunk utáni kényszerű újraszületésünkben is. És a buddhisták ezt a kényszerű újraszületést tekintik a létezés legnagyobb csapdájának – amit talán jogosan tekinthetünk egyfajta időcsapdának is!

5. A legfontosabb számértékek az eposzban (20, 40, 60, 108)

Minden eseményhez és ezek gyakoriságához hozzá rendelhető egy-egy számérték. A négy (nem napokban mért) időszakról már szó volt. Athéné 7 fajta avatárjáról, halandó lényben testet öltéséről, Odüsszeusz által beutazott 12 szigetről, az íjverseny 12 fejszéjéről, valamint a kérők családtagjaival szemben kiálló 12-es szövetségről sokat lehetne elmélkedni. De ezeknél vannak sokkal érdekesebb számértékek is: a 20-as, a 40-es és a 108-as.

A 20-as szám kiemelt szerepéről az eposz elején (20 rönk fáról a tutajhoz, 20 főnyi igényelt legénységről, valamint Zeusz 20 napi „védelméről") már szó volt. Mégis ezek közül Zeusz 20 nap „védelmén" érdemes újra elgondolkozni. Zeusz miért csak 20 nap védelmet biztosított? Miért nem 21 napot, hisz Posszeidon csak a 22. napon fedezi fel Odüsszeuszt és csak ekkor támaszt vihart ellene? Mert nem a 21-es számnak kellett dominálni az eposz (és Odüsszeusz szabadulásának) ezen részénél! A vízöntői szakadékból kiszabaduláshoz a 20-as számnak kellett meghatározónak lenni! De miért oly fontos a 20-as szám, milyen kapcsolata lehet a 20-as számnak az időhöz?

A 108-as szám: A kérők száma, ez mely a keleti filozófia (többek között a hinduizmus és buddhizmus) egyik alapszáma, Siva világot teremtő, működtető és elpusztító táncmozdulatainak és a buddhista rózsafüzér gyöngyeinek száma is ennyi. 108, melyet a magyar krónikás hagyomány is következetesen emleget a múltunk részekét. Azoknál a vallásoknál, mitológiánál, eredet mítoszoknál fontos ez a szám, ahol az időnek, az idő fogalmának sokkal mélyebb a jelentése, mint a nyugati kultúrákban - így a mi krónikás hagyományunkban is! De mi lehet ennek a szerepe. Meglepő módon az Odüsszeia adhat erre is egy kézzelfogható magyarázatot.

A kérők megoszlása elgondolkoztató: 52, 24, 20 és 12 fő. A számok valamilyen formában láthatóan az időre utalnak (hetek, órák, hónapok számai). És itt újra megjelenik, az időmértékek között a 20-as szám. Azaz a kérők legyőzésével az időt is le tudja győzni Odüsszeusz? Vagy ha nem is az időt győzi le, de legalább nem foglya többé?

Mert nem tíz, de nem is kétszer tíz nékik a számuk, sokkal többen vannak, azonnal megtudod ezt is. Válogatott fiatalság jött ide Dúlikhionból, ***ötvenkét*** *ember, hat szolga követte csapatjuk; és Számé szigetéről jött ide férfi* ***huszonnégy****, véle Zakünthoszból idejött* ***húsz*** *ifju akháji,*

© Copyright Mikes International 2001-2015

*végre **tizenkét** legderekabb lakik itt Ithakában, vélük a hír hordója, Medón, meg az isteni dalnok, és két szolgalegény, ki az étkeket osztani szokta. (16. ének)*

Mit is keres megint a 20-as szám az időmértékek között? A 108-as számjegy 20-szorosa pontosan egy-egy világkorszak hosszát határozza meg: 2160 évet. Nem szabad elfeledni, hogy az eposz Napút alapkérdése a vízöntő-paradoxon, és ezzel együtt az az alapkérdés, hogy van-e esélyünk túljutni a vízöntő-szakadékon, vagy mi is belezuhanunk a Kalüpszói időtlen homályba, mint Odüsszeusz. Ezért a világkorszakoknak, a 108x20 években mért időtartamoknak és ezek csillagászati, asztrológiai kapcsolatának fokozott szerepe kell, hogy legyen az eposzban. De ez a szám ennél is nagyobb időtávlatba nyitja meg az időhatárt. A már említett világkorszaknyi idő 20x10-szerese (azaz 200 szorosa) egy másik ősi kultúra idődimenzióját is meghatározza: a hinduizmus időképében a Kali-juga korszakát. Annak a „démon korszaknak" a hosszát, amiben jelenleg is élünk. Tehát a 20-as és a 108-as számjegy együtt kétszeresen is, más-más léptékű Világkorszakot határoz meg. A 20-as számjegy a hagyományos világkorszak osztója és szorzója is egyben, mely által egy másik időegységbe lehet átlépni, mely által lehetőség van áthidalni a világkorszaknyi időszakadékot.

108 x **20** = 2160 év (egy világkorszak hossza)
2160 x **20** x 10= 432 000 szoláris év = Kali juga

Így a 108-as szám 52+24+20+12 felbontása az idő kis egységtől (az órák számától) a legnagyobb időtartalmáig (világkorszakok hosszáig) lefedi az idő mérhetőségét. Így most már bizton állíthatjuk, hogy **Odüsszeusz a 108 kérő legyőzésével nem kevesebbet győz le, mint az időt!** Az időt, az időszakadékkal és az időtlen szenvedéssel. Tökéletes hasonlat.

De csak az időre vonatkozik a 108-as szám, vagy van esetleg más érdekes csillagászati jelentése is? A Föld és a Nap közötti távolság 108-szorosa a Nap átmérőjének (pontosan 107,8-szorosa). Továbbá a Föld és a Hold közötti távolság is szinte 108-szorosa a Hold átmérőjének (pontosabban kb. 110 – szerese). Ezzel a kis "számjátékkal" pillanatok alatt eljuthatunk az idő fogalmától az univerzális térig. Mintha a 108-as szám egyfajta híd lenne az asztrológia és az asztronómia között is, mintha a mindenség az időre vonatkozó alapegysége lenne belefoglalva e számjegybe. Elhamarkodottnak tűnhetnek ezek a mondatok, de az asztrológiai, és egy másik, ősi csillagászati tény mégis megerősíti mindezt.

Az asztrológiában a precessziós menetrendnek mindig többlet jelentése van. Precessziós menetrenddel mindig egy nemzet, vagy akár az emberiség sorsát jellemzik. Így már bizton állíthatjuk, hogy nem (csak) a leleményes Odüsszeusz személye a fontos, hanem inkább az "okosságára" büszke emberiség sorsa. Ahogy Odüsszeusz a Kalüpszói időszakadék homályába zuhant, úgy az emberiségre is ez a sors vár(hat), hiszen már itt szerencsétlenkedünk az időszakadék szélén. De ahogy Odüsszeusznak, úgy talán nekünk is van még némi reményünk, hogy lesz majd valaki, aki önfeláldozóan a Távolban Harcol értünk - de ehhez méltónak kell lennünk erre.

A csillagászati magyarázata a 108-as számnak szárazabb, de mégis elgondolkoztató: Az exeligmos (görögül: εξέλιγμος – „a kerék elforgatása", azaz három „Saros" időszak) 54 éves és 33 napos időtartamot jelöl, melyet az egymást követő nap (és holdfogyatkozások) megjósolására lehet használni. Előnye ennek a háromszoros Saros időtartamnak, hogy közel hasonló helyen és hasonló órában volt várható a következő fogyatkozás. És ami számunkra érdekes, hogy ennek az időtartamnak a kétszerese szintén 108. Minden napfogyatkozással mintha megszűnne az idő. Az eltűnő Nappal együtt az élet lehetősége is kérdésessé válik. Bár csak néhány perces időszakról van szó, mégis sokkal jelentősebb ennek a csillagászati eseménynek az életre gyakorolt hatása, sőt a mitikus jelentése is. Elég csak a Nap és Hold szabadító meséinkre gondolni.

A 40-es szám: Van egy még érdekes számérték az eposzban, melyről érdemes külön is kiemelni. A Napút elemzéssel bizonyított, hogy az eposz 100 napokban mért eseménye két fő részre oszlik: 60 nap múltra és 40 nap jelenre (itt a napokban mért időről van szó, nem az egyes szigeteken eltöltött hónapokról, évekről!). Ideje, ezen számértékek többlet jelentését is megvizsgálni. A 60-as szám a sumér matematika, az idő és a súlymérés alapmértékegysége. Minden a 60-as számhoz igazodott, akár maga a számrendszerük is. Ez a számjegy volt a sumér civilizáció, világlátás alapja6. A 40-es szám pedig mind az ószövetségi, mind az újszövetségi iratokban

6 CHRISTOPHER KNIGHT ÉS ALAN BUTLER Szupercivilizáció, A történelem előtti idők szupertudománya

© Copyright Mikes International 2001-2015

(szintúgy az iszlámban is) bőségesen előfordul. Elég legyen csak a vízözönre, Mózes és Illés történetére, vagy akár Krisztus Urunk negyvennapos böjtjére gondolni a pusztában. De az Áldozócsütörtök számításnál is alapnak számit a kereszténységben. Esetleg ennek a számnak is vannak ősibb gyökere a sumér mitológiában, mely ráadásul kapcsolatba hozható a Vízöntő-paradoxonnal? Van, de nem is akármilyen!

A mezopotámiai népek, így a sumérok számára is az isteneik nevének kimondása, "nevén nevezése" csak a szakrális vezetők kiváltsága volt. Ezért is vált oly fontossá az isteneik egyéni tulajdonságainak hangsúlyozása a hozzájuk kapcsolt számértékekkel együtt a köznép számára. A sumérok az I.e. második évezred elejétől már gyakran használták a 40-es számot az egyik legfontosabb istenük, Enki személyének jelzésére is, aki egyben a világ sorsának megszabója, a többi isten hibájának kijavítója is. És akinek a szimbóluma egy kecskebak-fejű, hal testű kettős lény, azaz akinek a szimbóluma is a sokat emlegetett vízöntő-paradoxonra utal.

A képen Enki a jelképeivel, a madárral, kecskével és vízfolyással.

Míg a kecske a Bak jegyre, addig a madár a Halak jegy keleti megfelelőjére utal. A két oldalra szétáradó vízfolyás pedig a vízöntő általános jelképe. De a három szimbólum együtt egy másik fogalmat is meghatároz: a vízöntő paradoxont!

Ahogy a 40-es szám ENKI isten és a JELEN számértéke is a Sumeroknál, úgy a 60-as szám is bír hasonló jelentéstartalommal: hiszen a 60-as szám nemcsak az ANU, az első főistenük számértéke, hanem vele együtt a MÚLT számértéke is. És az Odüsszeia 60+40 napos múlt/jelen beosztása is ehhez a rendszerhez igazodik!

6. A vízöntő–paradoxon különféle megnyilvánulásai az Odüsszeiában

A vízöntő-paradoxon több, különféle formában jelenik meg az eposzban. A Napút elemzés sorrendiségét követve érdemes ezeket összességében is áttekinteni:

- Az eposz indulása, az első 6 nap eseményében kétfajta vízöntő-paradoxon hatás érvényesül. *A párhuzamos jegyhatás*é, mely alapján az egymást követő napok egymásra hullámzanak: így az 1. a 2. napra, 2. a 3. napra... és az 5. a 6. napra. Valamint a *„nyitott könyv" hatás*, mely alapján az első és a hatodik nap megegyezik.

- Posszeidonnak a Halak jegyben induló viharában Inó isteni fátyla menti meg Odüsszeuszt. A viharral a *párhuzamos jegyhatás* is kezdetét veszi újra, de most a teljes évköri rendszerben. A Vízöntői viharral induló időtorzulást a „lebegő" 14. ének zárja le az Oroszlán jegyben, ekkor rendeződik az idő, ekkor szűnik meg az időanomália. A vízöntő-paradoxon jelenléte ekkor határozottan egyértelműsíthető.

- Trója elhagyását követő kétnapi tengeri vihar a „nagy hullámmal", mely végül a lótuszvirág rágók szigetére veti őket.

- Az emberevő pásztorok szigetétől (újra a Halak jegytől) indul az újabb párhuzamos állatövi jegyhatás, mely Kirké történetét is átszövi. Az isteni ingyen kegyelem ekkor a Nyilas jegyben, Hermész tejszínű virágaként érkezik. Bár ekkor is jelen van a párhuzamos jegyhatás, mégis inkább a vízöntő paradoxon minimális hatása vélelmezhető. Ezt támasztja alá az isteni kegyelem Nyilas jegyben érkezése, annak tejszínű virág formája valamint Hermész személye is.

- A kalüpszói vízöntői időszakadék. Odüsszeusznak innen kell kijutnia Telemakhosz segítségével.

De ezeken felül további, „elbújtatott" vízöntő-paradoxon megnyilvánulások is megfigyelhetők, pl. a tengeren és a szárazföldön eltöltött napok egymáshoz viszonyított arányában. A jelen 40 napja fele-fele arányban oszlik meg aszerint, hogy tengeri vagy éppen szárazföldi eseményekhez köthetőek. Ahogy az evangéliumi látomásbeli angyal, az egyik lábával a tengeren, a másikkal a földön áll, úgy az eposz "JELEN" cselekménye is hasonlóan áll meg a "két lábán". Ott a testetlen angyal, itt a testetlen eposz, és mindkettő kulcsüzenete, szimbolikája a VÍZÖNTŐ-PARADOXONhoz kapcsolódik.

© Copyright Mikes International 2001-2015

*"És láték egy másik, erős angyalt az égből leszállani, aki felhőbe vala öltözve; és a fején szivárvány vala, és az **orcája olyan vala, mint a nap,** és a lábai mint a tűzoszlopok; És a **kezében egy nyitott könyvecske vala;** és **tevé a jobb lábát a tengerre, a bal lábát pedig a földre;** És kiálta nagy szóval, mint mikor **az oroszlán ordít**; és mikor kiálta, megszólaltatá a hét mennydörgés az ő szavát…"*

Jelenések könyve 10. fejezet

A múlt 60 napjában azonban már eltérően, 60-40%-ban oszlik meg a tenger és a szárazföldön eltöltött idő. Ez az arány viszont pontosan megfelel a múlt és a jelen időszakok arányának a 100 napos eposzi időtartamon belüli megoszlásának. Bizton állíthatjuk, hogy az egybeesés nem véletlen?

	Szárazföldön eltöltött napok	Tengeren eltöltött Napok	Összes nap
Múlt	24 nap **(40%)**	36 nap **(60%)**	**60 nap**
Jelen	20 nap	20 nap	**40 nap**
Összes	44 nap	56 nap	**100 nap**

A Vízöntő-paradoxon működése, hatásai Odüsszeia Napút elemzése alapján:

- Minden esetben érvényesül a vízöntő-paradoxon.

- Mindig eltérő erővel fejtheti ki hatását.

- Megjelenési formája a Halak-Vízöntő-Bak időszakon belül igazodhat a „nyitott könyv", valamint a párhuzamos jegyhatás elmélethez.

- Megjelenési formája a teljes évköri rendszerben a párhuzamos állatövi jegyhatásokat eredményez. A vízöntő paradoxonnal fellépő időhiány (és a párhuzamos jegyhatás) a (hat nappal későbbi, a Vízöntő jeggyel szembeni) Oroszlán jegyben rendeződik. A hiányzó idő ott pótlódik, a párhuzamos állatövi jegyhatás ott került szinkronba egymással.

- A vízöntő-paradoxon érvényesülése nem minden esetben jár időszakadékba zuhanással. Az isteni ingyen kegyelem segedelmével átvészelhető az időszakadékba zuhanás.

- Az isteni ingyen kegyelem megjelenési formája és ideje igazodik a vízöntő paradoxon intenzitásához. Erős vízöntő-paradoxon hatás érvényesülés esetén a Halak világkorszakban érkezhet az isteni segítség (lásd Inó fátyla), akkor amikor a legnagyobb szükség van erre. Gyenge vízöntő-paradoxon hatás esetén a Nyilas világkorszakban (lásd Hermész tejfehér virága).

- Van remény az időszakadékból kijutásra, de ehhez már nem elégséges az isteni segítség! A szabaduláshoz immár a „jó testvéri önfeláldozásra" van szükség!
Az utolsó pontnál érdemes egy kicsit elidőzni. Azon ókori görög műveknél, ahol a Napút szerkesztés bizonyítható volt (Antigoné, Iliász, Odüsszeia) minden esetben fontos szerepe volt az Ikrek csillagképnek és az Ikrek típusú, egymásért is önfeláldozó testvéri viselkedés modellnek. Az Odüsszeia Napút elemzése, ezen művek asztrálmítoszi üzenetét csak felerősíti. Így még érthetővé válik, hogy miért is oly fontos az Antigoné-Iszméné vagy éppen a Akhilleusz-Priamos szakrális kapcsolata. De hasonlóan az istenfiúi leszületés és önfeláldozás lényege is új értelmet nyerhet az Odüsszeia Napút elemzése által!

7. Kezdetben vala az eposz

A Napút elemzés kapcsán állandóan emlegetett műfaji besorolás: az eposz. De mit is jelent ez? Valóban a irodalmárok által emlegetett 16 eposzi kelléktől lesz eposz az eposz? Talán ennél sokkal fontosabb szempont is van. Homérosz idejében az eposz még nem jelentett se többet, sem kevesebbet, mint "λόγος", azaz IGE. Ezzel az egy szóval többet kifejezett, mint az irodalmárok a műfaji besorolásuk 16 kellékével.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Bár a logos kifejezésnek több jelentése van, úgy mint szó, beszéd... mégis itt a TEREMTŐI IGE, a VILÁGOT IRÁNYÍTÓ ÉRTELEM tűnik a legmegfelelőbbnek.

Kezdetben volt az Ige ("λὸγος"), és az Ige ("λὸγος") Istennél volt, és Isten volt az Ige ("λὸγος"). Ő kezdetben az Istennél volt. Minden általa lett, és nélküle semmi sem lett, ami létrejött. Benne élet volt, és az élet volt az emberek világossága… *János evangélium*

Mindkét homéroszi eposz Napút elemzése pontosan alátámasztja ezt a feltevést, hisz nemcsak hogy a világ rendjét követik, de a kulcsot is megadják számunkra, hogy hogyan maradhatunk emberek, hogyan maradhatunk méltók az Igére.

8. Az Iliász és az Odüsszeia Napút szerkezeti összevetése

Az Odüsszeia elemzése kapcsán mindenképpen szót kell ejteni a másik homéroszi eposz, az Iliász napút elemzéséről is, melyről már korábban szó volt. Bár külön tanulmány foglalkozott mindkettővel, de mégis érdemes egybenézni a két eposz főbb szerkesztési elvét.

	Iliász	**Odüsszeia**
Napút főtengely	Nyilas-Ikrek (Tejút) tengely	Vízöntő-Oroszlán tengely
Induló / záró	Ikrek-Nyilas / Ikrek-Nyilas tengelyek	Vízöntő - Oroszlán (Vízöntő)
Asztrológiai fő témája	Ikrek / Halak testvéri viselkedésmodell	Vízöntő paradoxon
Időtartalma és fejezetszáma	52 nap /24 ének	100 (40+60) nap /24 ének
Kisévi-nagyévi mozgás képviselői	Akhájok-trójaiak	Telemakhosz-Odüsszeusz
Napút mozgás sebessége	Eltelt napok függvénye, állatövi jegy / nap sebesség	Eltelt napok függvénye állatövi jegy / nap sebesség
Sumér kapcsolat	Nap-Hold-Vénusz	Enki („40”), a vízöntő-paradoxon isten és a 60-as szám
Vízöntő-paradoxon jelenléte	1 x	5 x
Evangéliumi és egyház szimbolikai hasonlóság	Akhilleusz és Szent László megfeleltetés7	-A nyárson mozgó, bőgő húsok, -Fügefán függés -Jelenések könyvének angyala,

9. Hány a Homérosz?

Örök művelődéstörténeti kérdés: Az eposzok szerzőiben valóban két különböző Homéroszt tisztelhetünk? Továbbá, a homéroszi himnuszok szerzői azonosak-e az előbb említett eposz szerzőkkel? Ahány szakértő, annyi feltételezés. Nemhogy kettő Homéroszt feltételeznek, van olyan szakértő, aki akár nyolc különböző Homéroszt is elkülönít. Számunkra viszont nem ez a fő kérdés. Ami az Iliász és az Odüsszeia Napút elemzéséből kiderült, hogy az általunk is ismert változat szerzője (szerzői) vélhetően tisztába volt a Napút szerkesztés logikájával. Mindkét eposz, bár más asztrológiai kérdéskörre fokuszál, mégis hasonló Napút

7 www.naput.hupont.hu/23

© Copyright Mikes International 2001-2015

szerkesztési elvvel dolgozik, mely elvek nagyfokú hasonlóságot mutatnak a magyar szerves műveltség logikájával.

A Napút elemzések alapján azonban joggal merülhet fel a kérdés: Biztos, hogy a két különböző Homérosz a szerzője az eposzoknak? Továbbá, hogy eredetileg is görög szerzőnek kell-e tekinteni Homéroszt? Ezt a kérdést, már Robert Graves is nyíltan megfogalmazta: *„akárhol íródott is az Odüsszeia - és biztos, hogy ez nem a görög szárazföldön történt”8* Bár Homérosz görögül írt és az írói álnevének is görögül van jelentése, de ez nemcsak azzal függ össze, hogy az akkori „újkori” diplomáciai nyelvévé éppen a görög vált? Esetleg Homérosz már görög területen nőt fel, élt, de mégis szkíta gyökerekkel, származással rendelkezett? (Akár Aiszóposz?) Esetleg éppen a tanítója, mestere volt szkíta bölcs, mint Thalésznek? Hiszen a művész-nevének Nyilas jegyre utalásában és az Iliász manicheista szerkesztésével egyértelműen arra utal, hogy nemcsak ismeri, hanem a gondolkodásmódjának alapja is az a gondolkodási mód, amit a szkítaság (vele együtt a hettiták és a hunok-magyarok is) ezredéveken keresztül magukénak tekintettek!

Tény, hogy a görög nyelv, mint diplomácia, művészet egyik alapnyelve annyira elfogadott volt a Krisztus előtti időben is, hogy a nem görög anyanyelvűek is sokszor görögül írták műveiket. *„Plutarkhosz leírja, hogy volt olyan Arsakida, aki görögül írt drámát!”9*, azaz még a Parthus birodalom uralkodói között is megszokott volt, hogy görögül írjanak drámát! Esetleg ilyen módon keletkeztek az eposzok is?

De a kérdések sora tovább folytatható: Vajon mennyire tekinthetők a újabb kori módosításoknak azok a “képek”, melyek az újszövetségből oly ismerősek számunkra? Eredeti újszövetségi „képek” ezek, vagy inkább régi asztrológiai szimbólumok, melyek új jelentéssel gazdagodtak csak a kereszténység kialakulásával? (Elég legyen Héliosz nyárson mozgó, bőgő húsaira utalni, melyek a feltámadást is megidézhetik a Kos jegyben. Vagy ugyanazon énekben, a fügefán függő Odüsszeusz képe, esetleg az Újszövetség Jelenések Könyve híres vízöntő-paradoxont jelképező látomásbeli angyalának asszociációja, ki az egyik lábával a tengeren, a másikkal a földön áll.)

Robert Baldauf néven publikáló szakértő nyíltan megfogalmazza a nyelvészeit úton is igazolt véleményét: *"a görögök és rómaiak papiruszra és pergamenre írt története kivétel nélkül, - az ércre, kőre és egyebekre írottak pedig nagy részben az olasz humanizmus zseniális hamisításai.”*

10. Kapcsolat a Képes Krónika és a homéroszi eposzok között

„108”

A Képes Krónika napút szerkesztési logikája10 eddig is sokat segített az Odüsszeia napút szerkezetének megértésében. De ez visszafelé is érvényes. A krónikáink által rendre hangsúlyozott “Száznyolc tartomány, száz és nyolc nemzetség” is többlet jelentéssel ruházódhat fel az Odüsszeia napút szerkesztésének ismeretében. Mivel a homéroszi eposzok napút szerkezete inkább szkíta-magyar asztrológiai elveket követ, sem mint a mediterrán, nyugati elvet, ezért érdemes jobban megvizsgálni a 108 jelenlétét a magyar krónikás hagyományunkban és az Iliász sorai között is.

Képes Krónika:
„Szittyaország ugyan egy nevezet, ámde fejedelemkedés dolgában három országra oszlik: Baskíriára, Denciára és Magoriára. **Száznyolc (108)** *tartománya van; ezeken* **Hunor és Magor száznyolc** *fia osztozott ama* **száz és nyolc (108)** *nemzetség okán, melyek ezeknek ágyékából kiszármazván, a Maeotis ingoványaiból mentek ki Szittyaországba...*
Kiválasztottak a **száznyolc (108)** *nemzetségből tízszer százezer harcost, vagyis minden nemzetségből tízezret; a többi hunt Szittyaországban hagyták vissza, hogy oltalmazzák ellenségtől széküket és országukat...*

8 Robert Graves: A görög mítoszok (127. Az ötödik munka: Augeiász istállói)
9 Tábori László Az alig ismert ókori világbirodalom Pártia
10 Pap Gábor, Szátai Lajos Képes Krónika előadásai, valamint Németh Zsolt A Képes Krónika miniatúráinak átfogó értelmezése

© Copyright Mikes International 2001-2015

A Szittyaországból való második kijövetelkor tehát a **száznyolc (108)** *nemzetség mindegyikéből kétezer fegyveres férfiú jött el, hozzátartozóiknak számát nem tekintjük."*

Hasonlóan Kézai mester Krónikája is szintén halmozza a 108-as számot:

„**Száznyolcz (108)** *tartománya van* **száznyolcz (108)** *nemzetség miá, a mennyire osztották hajdan* **Hunor és Mogor** *fiai, midőn Scythiába berontottak. Mert* **száznyolcz (108)** *nemzetségből áll a tiszta Magyarország, s nem többől, s ha tán hozzájok mások is csatlakoztak, azok idegenek, vagy foglyoktól eredtek. Mivel Hunortól és Mogortól a Meotis ingoványban minden jöttmenteken kivűl* **száznyolcz (108)** *nemzetség származott volt. Melly jövevények nemzetsége e könyv végén rendre ki lesz téve."*

Ahogy már szó volt róla, Odüsszeusznak 108 kérőt kell legyőznie, kiknek „megoszlása" az idő eltérő egységeire utal, az órák hosszától a világkorszakok nagyságáig.

52+24+20+12 = 108

Ezért állítható oly határozottan, hogy Odüsszeusz a 108 kérő legyőzésével nem kevesebbet győz le, mint az időt! De azok számára, kik ezeket a gondolatokat továbbra is csak fenntartással tudják elfogadni, újabb megerősítés található a másik homéroszi műben, az Iliászban is.

„Válaszul így szólt most sereget-vezető Agamemnón:
„Kedves öreg... Most, hogy vétettem, hallgatva bal indulatomra,
végtelenül sok ajándékkal békíteni vágyom:
s híres ajándékom mindőtök előtt nevezem meg,
tűznemlátta triposzt **hetet** (7) *és* **tíz** (10) *tiszta talentum*
színaranyat, **húsz** (20) *fényes tálat, fürge* **tizenkét** (12)
díjnyertes paripát...Válogatott **hét** (7) *nőt is adok, munkába-kiválót...*
És **húsz** (20) *trójai nőt maga válasszon ki a várból...*

Három **lányom** (1) *is él jól ácsolt házam ölében,*
Khrűszothemisz meg Láodiké és Íphianassza:
hát, akit őközülük kíván, vigye el jegyajándék
nélkül Péleusznak házába: s adok hozományt is,
mint amilyen dúsat lányával senkisem eddig.
Hét (7)*gazdaglakosú várost adok én hozományul"*

Iliász: Kilencedik Ének – Követség Akhilleuszhoz

Agamemnón tételes ajánlata kétszer is elhangzik ebben az énekben, hogy az olvasó mindenképpen felfigyeljen rá és végre kezdjen el számolgatni: 7+10+20+12+7+20+1+7, azaz 84. Nyolcvannégy, de mégsem 108. De a hiányzó 24 tétel is itt rejlik a szemünk előtt, méghozzá Akhilleusz válaszában.

„Édesanyám, az ezüstlábú Thetisz, isteni asszony,
mondta, hogy engem **kettős végzete vár a halálnak**.
Hogyha a trójai vár körül itt maradok verekedve,
elvész visszautam, de sosem hervadhat a hírem:
ámde ha megtérek szeretett földjére hazámnak,
elvész nagy hírem, hanem éltem hosszura nyúlik,
és gyorsan nem is ér el végzete már a halálnak."

Akhilleusz igazi célja a halhatatlanság, ezért jött ide, Trója alá meghalni és halhatatlanná válni. Agamemnón pont ebben akadályozza Akhilleuszt, kinek a halhatatlanság helyett immár Hádész kapuja marad csak.

Erre a gyorslábú Akhileusz neki válaszul így szólt:
„Isteni sarj, Láertiadész, leleményes Odüsszeusz,
kell, hogy a szót nyíltan megmondjam, vissza se fogjam,

© Copyright Mikes International 2001-2015

úgy, ahogy én érzem, s ahogyan hiszem is, hogy igaz lesz,
hogy sose turbékoljatok itt nekem innen-amonnan.
Gyűlöletes nékem Hádész kapujával egyenlőn,

Majd Akhilleusz a folytatásban felsorolja a sérelmeit:

„Kétszer hat(12) *várost dúltam fel a fürge hajókkal*
termő Trója terén s **tizenegy** (11) *várost gyalog eddig:*
sok gyönyörű holmit hordtam haza mindegyikükből,
hoztam s átadogattam mindet az Átreidésznak:
ő meg a fürge hajóknál várt, átvette a zsákmányt,
szétosztott keveset, s a javát ottfogta magának.
Osztott ő adományt a királyoknak s kitünőknek,
ott van mind: egyedül csak tőlem orozta el újra:
lelkemnek kedves **nőmet** (1) *maga bírja, no hisz csak*
vígadjon, vele hálva.”

A 12 +11 feldúlt várost és +1, a lelkének kedves nőt, azaz a hiányzó 24 tételt sorolja fel. Agamemnón által ajánlott 84 tétel és a Akhilleusz által kifogásolt 24 tétel együtt szintén 108, melyek már együtt tudnák Akhilleusz számára biztosítani a halhatatlanságot!

És, hogy mennyire nem a pénz számít Akhilleusznak, azt a folytatásban közli is:

Most, hogy a fényes Hektórral nincs küzdeni kedvem,
áldozom én holnap Zeusznak meg az égilakóknak,
és a hajóim jól megrakva, a vízre kisiklok...

Azaz lemond a halhatatlanságról Agamemnón miatt.

Egy hajszálnyira sem becsülöm, **s adománya utálat**.
Még ha akár tízszer vagy hússzor olyan sokat adna,
mint ami birtoka van, s máshonnan toldana hozzá:
Orkhomenosz minden kincsét, s az egyiptomi Thébai
kincseit, ámbár ott legtöbb van a házak ölében,
s száz kapujának mindegyikén kétszáz lovasember
fér át, mind egyszerre lovakkal meg szekerekkel;
s még ha olyan sokat adna, ahány a föveny meg a porszem,
Átreidész, még akkor sem győzné meg a lelkem,

Ezek ismeretében már bátran kijelenthető, hogy a krónikáink 108 nemzetségét örökéletű nemzetségnek is tekinthetjük. Ez biztató lehet számunkra. Mégis hatalmas az ördög kísértése, hogy a Hunor-Magor jó testvérekből hirtelen gyilkos, kapzsi és aljas testvérek váljunk, ahogy ennek nap, mint nap szemtanúi lehetünk.

Odüsszeia napjai a Képes Krónika miniatúráinak tükrében

„Az 1358-ban megalkotott Képes Krónika a felnőtt, ereje teljében lévő Nagy Lajosnak készült, aki akkor Európa leghatalmasabb, legbefolyásosabb és leggazdagabb uralkodója volt. A mű nem szórakoztató képeskönyv, hanem egy király számára készült komoly és exkluzív olvasmány az elődeiről.” 11

Szántai Lajos szavaival élve: ez egy „BEAVATÓ KÖNYV”.

„Homérosz idejében az eposz még nem jelentett se többet, sem kevesebbet, mint "λόγος", azaz IGE, a TEREMTŐI IGE, a VILÁGOT IRÁNYÍTÓ ÉRTELEM.” - Dobos: Odüsszeia Napút elemzése

11 Németh Zsolt A Képes Krónika miniatúráinak átfogó értelmezése

© Copyright Mikes International 2001-2015

Németh Zsolt kutató Képes Krónikára tett további megállapításai akár az Odüsszeiára is vonatkozhatnának. Érdemes a mondatait az Odüsszeiára vonatkozó kiegészítéssel együtt olvasni:

„A képek (Odüsszeia napi események) *csillagmítoszi keretben (is) olvasandóak és ciklusokat alkotnak.” „A képek készítője* (Odüsszeia írója) *pontosan azt rajzolta és festette* (és írta), *amit akart, nincsenek véletlenek, elrajzolt részletek, sallangok vagy ad hoc mozzanatok a képeken* (az énekekben)*” (7. old.) „A Képes Krónika* (Odüsszeia) *üzenete elsősorban szellemi. A tudományos kutatás materialista beállítottsága béklyójában vergődve nem tud mit kezdeni érdemben a képeivel* (a mesébe illő utazásával)*...” (9. old.) „A képek* (Odüsszeia napi eseményei és annak szimbolikája) *értelmezésénél szem előtt kell tartani, hogy egy tárgynak, személynek vagy jelenetnek több teljesen egyenértékű „helyes” olvasata lehet – gyakran van is” (14. old.)*

Az összevetéshez felhasznált, a Képes Krónikára vonatkozó gondolatok Pap és Szántai Képes Krónika előadásaiban elhangzottak visszaidézéséből, valamint Németh Zsolt A KÉPES KRÓNIKA MINIATÚRÁINAK ÁTFOGÓ ÉRTELMEZÉSE könyvéből származnak.

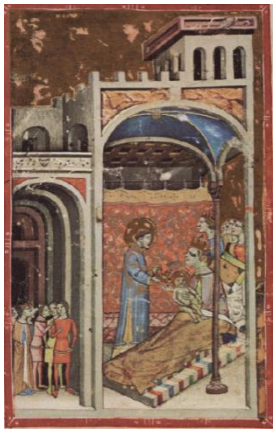

Míg a Képes Krónika Napút elemzésénél a megfestett képek és azok egymáshoz való kapcsolata a meghatározó, addig az eposznál –értelemszerűen- az írott képeké. Ahogy a Képes Krónika miniatúráinak állatövi beazonosításánál kulcsszerepe volt a vízöntő-paradoxon képi ábrázolásainak, a HAMIS TEREK felismerésének, úgy az Odüsszeia Napút elemzésében a „LOGIKAI HIBÁKNAK” / HAMIS IDŐK szerepének felismerése jelentette a kulcsot az asztrálmítoszi üzenet megfejtéséhez.

Legyen három példa a Képes Krónika HAMIS TÉR ábrázolására:

A Képes Krónika 37. oldalán, Szent István születését ábrázoló jelenetnél az ágy előtti oszlop az ágy feletti boltozat hátsó falától ereszkedik alá.

Hasonlóan, a Képes Krónika 78. oldalán, az ajándékot átnyújtó, térdelő követ a „többszemélyes” dobogó közepénél térdel. Mégis a trón mellett álló személy könnyedséggel eléri az átnyújtott ajándékot, anélkül, hogy ki kéne nyújtani a kezét érte.

Szintén a Képes Krónika 81. oldalán lévő körminiatúrában a pajzsát, mint árulásának bizonyítékát feltartó katonát mégis elölről szúrja mellkason a mögötte lovagló ellenség.

Csak három példa a vízöntő-paradoxon képi megnyilvánulására a Képes Krónikából, de ennél jóval több képnél figyelhető meg hasonló tér-torzulás. Ahogy ezeken a miniatúrákon nem félrerajzolások eredményei a HAMIS TEREK, „hibák” megjelenése, úgy az Odüsszeiában előforduló „logikai hibák” /HAMIS IDŐK sem azok, hanem a vízöntő-paradoxon jelenlétére utalnak.

„A képek készítője pontosan azt rajzolta és festette, amit akart, nincsenek véletlenek, elrajzolt részletek” - Németh. És ugyanez elmondható Homérosz Odüsszeiáról is. Az eposz két legszembetűnőbb „hibájáról”, Hermész kétszeri indulásáról Kalüpszóhoz, valamint Athéné Spártába indulása és érkezése közötti időzavarról már szó volt, mint arról is, hogy ezek a Vízöntő jegyhez kapcsolódnak.

Érdemes a Képes Krónika és az Odüsszeia a Napút szerkesztésének hasonlóságait összenézni:

- Mindkét műben a napút járása kétirányú: természetes-kisévi és precessziós-nagyévi.

- Azon képsorozatoknál (Napút menetnél) ahol a precessziós elv érvényesül nem minden esetben tapasztalható egyértelműen precessziós csúszás. Hasonlóan az eposz párhuzamos jegyhatása is eltérő erővel

© Copyright Mikes International 2001-2015

érvényesül a cselekmény egyes részeinél. Ahol szinte alig érezhető a vízöntő-paradoxon hatás, ott az eposz sorain belül is olyan érzésünk lehet, hogy nem érvényesül a precessziós csúszás.

- De ezeken kívül van egy sokkal látványosabb egyezőség is. Ez a Képes Krónika **kör alakú miniatúráinak valamint Odüsszeusz nem napokban mért tartózkodásainak megfeleltetése.**

Ahogy a hónapokkal, évekkel mért négy, a szigeteken eltöltött időszak eltér az Odüsszeia többi 100 napos időmértékétől, úgy a Képes Krónika **négy kör alakú miniatúrája is a lehető leglátványosabb módon eltér a többi 143 miniatúrától.** De mielőtt részleteiben is megvizsgáljuk e négy eltérő miniatúrát, érdemes felelevéníteni, hogy mi is ez a négy különleges időszak az Odüsszeia történetében:

Odüsszeusz négy alkalommal tölt hosszabb időt különböző szigeteken. Ezt a négy időszakot az eposz nem napokban jelzi, hanem nagyobb időegységekkel: hónapokkal, évekkel. Ezekhez az időszakokhoz az eposz minden alkalommal - függetlenül az időszak hosszától- csak egy állatövi jegyet társít.

1 hónap	**OROSZLÁN**	Aiolosz szigeten vendégek, ahonnan a széllel teli tömlővel távoznak.
1 év	**SKORPIÓ**	Kirké szigetén eltöltött egy év, ahonnan csak a legénység unszolására indulnak tovább.
1 hónap	**BIKA**	Napisten szigetén a kényszerű egy hónap várakozás, miközben kifogynak az élelemből és a borból.
7 év	**VÍZÖNTŐ**	Kalüpszó mindent elfedő, örök fiatalsággal, de bánattal is együtt járó a vízöntői időszakadéka.

Ezen jegyek a hagyományos asztrológia értelemben vett Fix keresztet alkotják, a „nagyévi égi rend fő keresztjét, mely egyben a négy evangélista szimbóluma is. A Képes Krónika körbe zárt ábrázolásai szintén hasonló logikai elvet követnek. Németh Zsolt a négy kör alakú miniatúrát12 a 12-es állatövi rendszerben a következőképpen sorolja be:

Az átöltözött pap ébreszti Gézát – Skorpió/Nyilas - SZERETET, ÖNFELÁLDOZÁS
*A kemeji csata – Bak / **Vízöntő*** - ÁRULÁS
*Szent László látomása: Géza angyali koronázása- Rák/**Oroszlán***
A mogyoródi csata –Szűz/Mérleg - ÖLDÖKLÉS, SZENVEDÉS

Az egyes miniatúrákhoz Németh 2-2 jegyet társított, hiszen egy kép egyszerre több képsorozatnak is eleme lehet. A kemeji csata miniatúráról a hamis tér ábrázolás kapcsán már szó volt, ezért a Vízöntő jegyhez társítása egyértelmű. Hasonlóan a Géza herceg angyali koronázásának az Oroszlán jegyhez kapcsolása szintén azonnal érthető. De a másik két kör alakú képnél érdemes más megközelítést is találni.

Németh Zsolt a képek elemzése megkezdése előtt (a könyve 14. oldalán) bátorít minket a képek másféle Napút beazonosítására:

12 Képes Krónika 81., 83. és 85. oldal

© Copyright Mikes International 2001-2015

„A képek értelmezésénél szem előtt kell tartani, hogy egy tárgynak, személynek vagy jelenetnek több teljesen egyenértékű „helyes" olvasata lehet – gyakran van is"

Érdemes élni ezzel a lehetőséggel és Németh nagyszerű munkáját kiegészíteni két gondolattal: *Az átöltözött pap* miniatúránál egy újabb állatövi jegytársítást tartok célszerűnek. Mivel a pap többször is az életét kockáztatja, hogy szeretetből megmentse Géza herceget, ezért e kép hozzátársítható a **BIKA** jegyhez is. A szeretet, az önfeláldozás ahhoz a Vénusz bolygóhoz kötődik, amely Bika jegyben van otthon. A negyedik kör alakú miniatúra, *a mogyoródi csata* ábrázolása, a lovak patái alatt fetrengő halottak látványával egyértelműen megidézi a Mars bolygót, ami a **SKORPIÓ** jegyben van otthon. A négy kör alakú miniatúra ilyenfajta önálló értelmezése szintén egy FIX zodiákus keresztet alkot.

Van tehát két FIX keresztünk. Egyik az Odüsszeiából, másik a Képes Krónikából. Ideje összenézni ezek kapcsolatát. Mindkettő négyesben két pozitív és két negatív besorolású esemény/kép található. Míg az Odüsszeia esetében a tartózkodás „önkéntessége" a meghatározó szempont, addig a Képes Krónika miniatúráinál a képek hangulata. Az így kapott + és – minősítések együttes kapcsolata újabb érdekességgel szolgál.

OROSZLÁN	Aiolosz	+	*Szent László látomása – angyali koronázás*	+
SKORPIÓ	Kirké	+	*A mogyoródi csata – öldöklés, szenvedés*	-
BIKA	Héliosz	-	*Az átöltözött pap – szeretet, önfeláldozás*	+
VÍZÖNTŐ	Kalüpszó	-	*A kemeji csata - árulás*	-

A precessziós maximum és minimum jegyektől elvárt azonos dupla minősítés megfelel az elvárásnak (Oroszlán ++ és a Vízöntő – –), hasonlóan a másik két precessziós "nap-éj egyezőségi" (Skorpió, Bika) jegyek váltakozó + és – minősítése is. Ez pusztán csak véletlen logikai kapcsolódása két műnek egymáshoz?

De további hasonló szerkesztési logika is megfigyelhető a két remekműben: A párhuzamos állatövi jegyhatás és a „8. bolygó" hatás.

A „csúszások" egyik jellegzetessége, hogy *„Minden egyes évköri stáció a Precessziós csúszás következtében a szomszédos jegy időegységének szűrőjén áttűnve nyilvánul meg... Minden képen két állatövi jegy hatását látjuk"* - *Németh Zsolt*

Ugyanez a párhuzamos állatövi jegyhatás az Odüsszeiában is megtapasztalható, hiszen Kalüpszó szigetét elhagyva Posszeidon viharát követően, valamint Kirké szigetén tartózkodás napjaiban is csúszik az idő. Hasonlóan az eposz indításánál, Telemakhosz Spártába készülődése, utazásának 6 napjára is jellemző a párhuzamos jegyhatás!

A csúszás másik jellegzetessége a Képes Krónikában leginkább a hetes rendszerekre jellemző megoldás, a „8.bolygó", a törmelékbolygó beiktatása (utalva a Mars és Jupiter bolygó közötti hajdani, ma már csak törmelékében jelenlévő kisbolygó övezetre). És ez a fajta megoldás is jelen van az Odüsszeiában: a 14. ének valószínűtlen, oda nem illő lebegtetésében.

Meglepő egyedi Napút szerkesztési egyezőségek a két mű között. Ez pusztán csak a véletlen egybeesés eredménye, vagy talán ennél jóval több?

11. Összefoglaló gondolatok

Az ókori görög drámák Napút vizsgálatának kiinduló kérdése csak annyiból állt: Az ókori irodalom mely időszakában „veszett el" a Napút ismeret? Ennek az egyszerű kérdésnek a megválaszolása egy lavinát indított el, mely végül nem várt, érdekes megállapításokhoz egész sorához vezetett.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Szophoklészről már az Antigoné elemzés kapcsán bebizonyosodott, hogy legalább kettő van belőle, a két legismertebb Szophoklész mű szerzője nem ugyanaz. Az egyik ismeri, sőt mesteri fokon alkalmazza a Napút szerkesztést, addig a másiknál mindennek nyoma sincs ennek a drámájában.

Az Iliász és az Odüsszeia (általunk leginkább ismert változatainak) eddig különbözőnek vélt Homéroszáról viszont pont az ellenkezője vélelmezhető. Még ha két külön szerzőről is van szó, mégis a Napút szerkesztés szempontjából meglepően hasonló mindkét homéroszi eposz felépítése.

A vizsgált görög drámák összecsengése a sumér mitológia egyes részeivel, valamint a magyar szerves kultúra kincseivel több, mint figyelemre méltó. Az Iliász Napút szerkezetének manicheista alapelve, az Akhilleusz és Szent László ábrázolások hasonlósága13, az Odüsszeusz és a magyar Képes Krónika nagyon is egymásnak megfeleltethető Napút szerkesztési logikája, az eposzok egyes részeinek hasonlósága a magyar népmesék és az angol-kelta Excalibur történetéhez több mint érdekes.

A Napút szerkesztés szempontjából vizsgált mindhárom alkotás a legismertebb irodalmi alkotások közé tartozik. Az évezredek óta generációk nőttek fel rajtuk, a hőseik alapeszményképpé váltak a különböző koroknak. Hogy lehet az, hogy az évezredek alatt megírt Antigoné, Iliász és Odüsszeia tanulmányokban, **egyetlen egy alkalommal sem vetődött fel a Napút szerkesztés lehetőségének gondolata?** Miközben, az újkor hajnaláig, a „felvilágosodásig" a Napút gondolkodás hatotta át a mindennapokat, az asztrológia szerves része volt az akkori tudományoknak - mégsem maradt fenn egyetlen egy írásos emlék arra vonatkozóan, hogy másoknak is a Napút nyelvezetén szólalt volna meg az antik irodalom két legismertebb remekműve? Talán a levéltárosok szorgos tisztogatása, elrejtése volt eredményes? De az is lehet, hogy csak e tanulmány készítőjének nem volt elégséges ismerete az elődök tevékenységéről, a korábbi Napút elemzésekről? Bárcsak az utóbbit lehetne elmondani.

Ha mégsem helyénvalóak ezek a felvetések, akkor máshol kell keresni az okokat. Talán az ókorban még másfajta változatokban voltak ismertek ezek a művek, és a mai állapotukat, Napút üzenetüket csak a későbbi szerkesztés, átírás alapján nyerték el – de akkor mikor és kik által?

DOBOS, Csanád: The Esoteric Meaning of Homer´s Odyssey

In this writing the author presents his ideas on the esoteric meaning of this ancient masterpiece.

~ ~ ~ ~ ~ ~

13 Lásd: www.naput.hupont.hu/23

© Copyright Mikes International 2001-2015

NYELVÉSZET

Delibeli József : Rovásfeliratos gyűrűk

E számban két rovásfeliratis gyűrű új olvasata kerül bemutatásra. A két irás címe:

- Rovásjeles házassági gyűrű
- Battonyai nászék gyűrű

© Copyright Mikes International 2001-2015

Rovásjeles házassági gyűrű

Csallány Dezső: A magyar és az avar rovásírás című összefoglaló munkájában ismerteti a 9. sorszámú; Hódmezővásárhely-Kenyereér-dűlői rovásfeliratos elektron gyűrűt,[1] melyet kútásás közben, egy kis edényben találtak. *„A gyűrű Senyei József hódmezővásárhelyi lakós tulajdonában van. László Gyula baráti közvetítésének és megközelítő rajzának, Senyei József közlési engedélyének (1963) köszönhetem, hogy véglegesen megoldottam a hódmezővásárhelyi gyűrű rovásfeliratának problémáját”.*

A gyűrű átmérője 2,1 cm, vastagsága 1 mm. A rovásfelirat magyar olvasata balról-jobbra halad. Kiterített jeleinek helyes elosztása és a poncolt keretbe foglalt rovásjelek leegyszerűsített rajza:

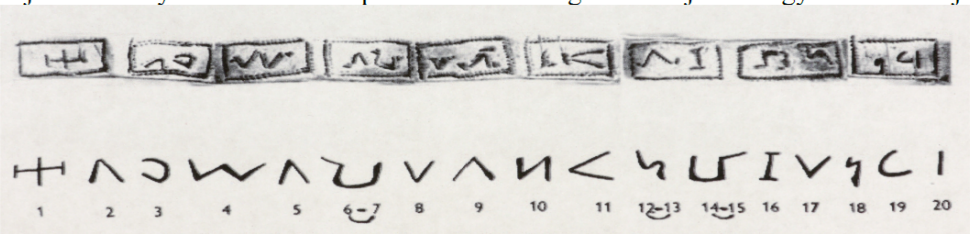

109-111. kép a gyűrű fényképe nélkül.

Csallány felsorolja az 1-20-ig sorszámozott, általa meghatározott rovásjelek hangértékeit, azok ismertebb fellelésének párhuzamait.

A felirat átírása:

²d²s ²n²m²s ²ki²s²s²k a¹djïk I²s²t²n = , idis nemes küsesek, adjïk Isten '

Megjegyzi: „Az eddigi feliratoktól eltérően – mármint az idézett műben lévőktől –, a hódmezővásárhelyi rovásszövegben nem személynévhez kapcsolódik az *„idis”* török eredetű szó, amely *„úré”* jelentésű. Itt úgy látszik már értelem vesztetten jelentkezik a szó és a *„késesek”* céhjéhez fűződik.”

A rovásfelirat idejét a 15. századra datálta.

Tanulmányozva *Csallány* magyar olvasatát és magyarázatát, azt kétkedéssel fogadtam, ezért is próbálok meg egy más olvasatra javaslatot tenni.

Csallány két jelsorát összehasonlítva mindjárt szembe is tűnik, hogy a kilenc keretbe foglalt poncolt rovásjelsor és a leegyszerűsített jelsora között lényeges eltérések és sorrendbeli differenciák vannak. A keretes rajz sorrendjét és jelformáit alapul véve, az azzal „analóg” 12-20. közötti rovásjeleket *Csallány*, vagy más, alaposan felcserélte.

Ez egyértelműen igazolható, ha behelyettesítjük a keretes jelsorba az alatta lévő ugyanazon rovásjel formákhoz tartozó hangértékeit; akkor annak betűsora így néz ki:

d s n m s ki s s k a s i ik dj t n i

1 2 3 4 5 6-7 8 9 10 11 17 16 14-15 12-13 18 19 20

Ez pedig a 10. jelet követően nála is értelmetlen olvasatot eredményezne!

Van még egy észrevételem, ha már elfogadta az *1.* jelet sorkezdőnek, amit a keretben egyedül álló kereszt alakja is inspirál (megjegyzés tőlem), akkor a *20.* sorvégi *-i-* jel csak azért lép előre azt megelőző szókezdőnek, hogy az *„idis”* szó kijöjjön? Nem fogadható el a három különböző alakú -s- rovás betűjele sem (Λ ; V és talpas _Λ_), mely valójában öt rovásváltozatot takar.

Feltételezésem szerint – a gyűrűt nem láttam – a keretes írásjelsora lehet az eredetivel megegyező, ezért a továbbiak során megismételve, ezt veszem alapul.

1-11-ig megtartom *Csallány* számozását, utána azt folyamatosan folytatom vastagított kiemeléssel, azonosítva azokat az *ő* eredeti számozásával. *Csallány* elfogadott rovásbetűjét: dőlt *( )*-be, a nem elfogadottat: *[ ]*-be, az én meghatározásomat: álló ( )-be adom meg.

1. www.epa.hu/01600/01614/00008/pdf/nyjame_11_1968_280-304.pdf

© Copyright Mikes International 2001-2015

1 *2* *3* *4* *5* *6-7* *8* *9* *10* *11* **12** **13** **14-15** **16-17** **18** **19** **20**

Csallány betűjelei közül elfogadom:

- *1. (²d)*. a *4. (²m)*, az *5. (²s)* és egy kis kiegészítéssel a *6-7. (kï)* ligatúráját, amely az én olvasatomban inkább majd (k-ü) lesz.

A többi betűjelet az alábbiak szerint határoztam meg:

- *2*. jel (**j**) ~ *[²s]* ~ lehetne -s- betű is, de mivel a jobb oldali szára közel függőleges, így inkább a székely ᛚ (**j**) betűnek tartom.
- *3*. jel (**n-g**) ~ *[²n]* ~, szerintem ez a jel ligatúra, mely balról-jobbra: ᚸ +ᛚ (e-g) alakra bontható. Az -eg- szótag nem tűnik logikusnak, az ejtéskönnyítő -e- betűt nem szokták jelölni! *Csallány* jól sejti a rovásalakban az -²*n*- betűt, de azt csak jobbról-balra: „tükrözve" lehet az ᛚ+ᚸ (**n-g**) ligatúrából kiolvasni. Az ᚸ (**n**) ismert, a ᛚ (**g**) pedig a szkíta–alán–óbolgár táblában[2] megtalálható, itt fejen áll. (A tükrözés logikáját lásd a 4. lábjegyzet alatti írásomban.)
- *6-7*. jel (**k-ü**) ~ *(kï)* ~ gyakorlatilag egyetértünk, mert az -i- és -ü- hangok gyakran cserélődnek. Az összerovás képe: ᛊ + ᛋ (k-ü) alakú ahol is, az ᛋ (ü) betű balra el van fektetve. A -k- betűt ötletesen megfordította: „tükrözte" a rovó, hogy azt illeszteni tudja az elfektetett -ü- betűhöz.
- *8*. jel (**v**) ~ *[²s]* ~ *Csallány* az -s- betű fordított rovásváltozatának tartja, ami nem igazolható. A ' V ' kifelé mutató pici nyúlványait *meghosszabbítva* a *Dési-féle:* ᛗ (v) betűt kapjuk meg,[3] de a sima ᚡ rovásalak is a -v- hangot jelenti a kunkerekegyházi gyűrű 12. jelében.[4]
- 9. és **12.** jel (**l**) ~ *[9. és 17. jele: ²s]* ~ ismét figyelembe kell venni, hogy a székely ᚬ (**s**) alakú rovásjelnek alul talpa van. Ezzel érzékelteti a rovó, hogy más betűt szándékozik jelölni, mégpedig: a székely ᛣ (l) betűt. Ugyanis nehéz lett volna egy ilyen pici ' ᚬ ' jelbe, az -l- betű két belső paralel vonalkáját felismerhetően belevésni, így azt a vésnök ötletesen; *kívül* mutatja be! (Lásd a deszki gyűrű 3. jelét is.[4])
- *10*. jel (**r**) ~ *[k]* ~ mindkettő lehetséges, de ez esetben az -r- hangérték lesz a jó.
- *11*. jel (**k**) ~ *[a]* ~, *Csallány* téved mikor az ellentétes fekvésű kazár ' ᚲ ' a-ra gondol.
  A csúcson lévő függőleges vonalka azonosítja az ismert ᚴ (k) képét,[5] de a *10 -11*. jel együtt is értelmezhető ᚺ+ᚴ (**r-k**) ligatúraként, amit *Csallány* szétbontott.
- **13**. jel (¹**sz**) ~ *[16. jele: i]* ~ az ilyen ' I ' alakú rovásjellel valószínűleg a mély hangú, veláris -sz- betűt akarja megkülönböztetni a vésnök.
- **14**. jel (**ny/nj**) ~ *[14-15. jele: ik]* ~, *Csallány* képi rajzát értelmezve: az ᛇ‾ᛊ összevonásnak tekinthető; az első a fejen álló jel a ᛊ (j) szögletes változata, a második pedig összevethető lenne a türk ᛊ (ny) jelével, köztük pedig egy összekötő vonalka. De ennél egyszerűbb, ha az ábrázolt jelet a Nikolsburgi ábécé fejre állított, tükrözött, tehát jobbról olvasandó: ᚹ (**ny**) betűjelének tartjuk, amely valójában nem más, mint az ᛚ+ᚸ (n-i/j) ligatúra!
- **15**. jel (**?**) ~ *[12-13. jellel amely a dj összevont betű rovásjele, még nem találkoztunk. Esetleg gy-nek hangzik.]* ~ határozzuk meg a szöveg értelméből.
- **16**. jel (¹**r**) ~ *[18. jele: t]* ~ összevethető a türknek tartott ᛋ (¹r) rovásjellel.
- **17**. jel (**a**) ~ *[19. és 20. jele: ²n és i]* ~ azonosnak látom a székely ᛩ (a) rovásjelével, ugyanis a *Csallány* által -n- betűnek vélt *19*. jel alakja inkább csúcsos, mint ívelt. Amúgy meg ha két külön jel lenne, akkor *egyforma nagynak* kellene lenniük!

2. http://iriston.com/books/ALANO-DR-BOLG-PISMO/AL-BPG-P-3.htm
   Szravnitelnij analiz alano-drevne bolgarszkoj piszmenoszti. 2010. 10. 09. 1-7
3. *Fischer Károly Antal:* A hun írás. Bp. Megújított kiadás, 2005. 64.
4. *Delibeli József:* FELÜLVIZSGÁJTAM Csallány Dezső rovás olvasatait. www.leventevezer.extra.hu/Fv. pdf
5. *Delibeli József:* A karcagi avar karika más olvasata. www.leventevezer.extra.hu/Csatkarika.pdf

© Copyright Mikes International 2001-2015

A fentiek alapján az én átírásom – *Csallány* elfogadott jeleit megkülönböztetve –, így néz ki:

D	**J**	**N-G**	*M*	*S*	*K-Ü*	**V**	**L**	**R-K**	**L**	**SZ**	**N-J**	*	**R**	**A**
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6-7*	*8*	*9*	*10*	*11*	**12**	**13**	**14**	**15**	**16**	**17**

A **15**. jel nehezen egyeztethető ismert rovásjelekkel. A felírat érteméből j-re, u-ra, vagy (u-j) összerovásra lehet következtetni. A -j- ellen szól, hogy nem azonos az alakja a *2*. számú; már j-nek meghatározott jellel. Talán ha torzultan is, azonosítani lehetne *Vékony* nagyszentmiklósi ᚦ (o/u) jelével,[6] de felvetem a ᚡ u-ra ívesített: ᚢ + ᛚ elnyújtott alakú (v/u-j) összerovásának lehetőségét is. *Vékony* szerint: „latin hatásra a -v- betű rovásjelét gyakran u-ként is értelmezték." Nem kizárt a fejre állított Novocserkaszk-i kulacs ᚑ (**o**/**u**)[7] jele és a székely ᛚ (j) elnyújtott (u-j) összerovása sem. *Ez a legvalószínűbb!* Az -u- betűjelre más hasonló alakú analógiát nem találtam.

- **15**. jel lenne tehát az (**u-j**) ligatúra.

Ezt behelyettesítve a fenti átírásba, hangzósított olvasata:

a*D***J** e**N-G**e*M* e*SK-Ü***V**e**L** ö**R-K**ü**L** a**SZ**o**N-J** **U-J**á**RA**

azaz **Adj engem esküvel örökül,**(örökre) **asszony ujára.**[8]

Megjegyzem, ha a *2*. jel -s- lenne, mint ahogy azt *Csallány* véli, akkor az „adass" szókezdéssel a gyűrűadás kényszerű cselekvéssé válna. Azt hiszem nem kell különösebben magyaráznom, hogy nem egy *„Késes céhről"*, hanem egy ***magyarul értelmes, hangrendileg is helyes***, házasságkötés szertartásába tartozó gyűrűadás megörökítéséről van szó!
Ezek szerint ez a mai napig is meglévő élő hagyomány, elődeinktől öröklődött.

*

Végezetül ismertetem két másik szerző olvasási javaslatát.[9]
Varga Csaba szerint: „Édes, nemes, jó kis uram Gyóni Rüasz."
Nyári Attila olvasata: „Ides nemes, kenéses (felkent) ékesünk (az) Isten."

Kaposvár 2011. július. 31.

A rovásbetűk jelölésénél felhasználtam dr. Hosszú Gábor a székely–magyar, Kárpát-medencei és kazár rováskarakter készletét. Letöltve a Rovásírás Honlap webhelyről. 2009.
A korábbi – 2014. 05. 19.-én – közzétett írásom átszerkesztve, és a (kéziratban) lábjegyzet már lecserélve, megadva a megjelenés (fellelés) helye. (2015. 08. 10.)

6. *Vékony Gábor:* A székely írás emlékei, kapcsolatai, története. Bp. 2004. 151. Véleményem szerint ez a rovásbetű nem -o/u- hangértékű, mint ahogy azt *Vékony* állítja, hanem -e/é-. Később ez beigazolódik.
7. *Bakay Kornél:* Őstörténetünk régészeti forrásai II. [Miskolc] 1998. 95. 81. kép. (*Pletnyova* 1981, 49. kép) Későbbi írásaimban majd igazolóm, hogy e rovásbetűk nagy része magyar hangértékű.
8. Megfejtésemet 2001. januárban véglegesítettem, *Forrai Sándor:* Az írás bölcsője és a magyar rovásírás. Gödöllői Művelődési Központ, 1998. 47., 107. oldal képe alapján.
9. *Nyíri Attila:* Regélő rejtélyes rovásábrák. Rovasmag.hu/NyiriAttila/Egyeb/Regelo.pdf

© Copyright Mikes International 2001-2015

Battonyai nászék gyűrű

Csallány Dezső: A nagyszentmiklósi rovásfeliratok és a battonyai Árpád-kori rovásírásos gyűrű kapcsolatai című írásában[1] foglalkozik e rovásfeliratos bronz gyűrűvel, melyet Battonyán földelhordás után, egy helyi lakos talált a telkén. A gyűrű Frech's Miklós volt battonyai lakos tulajdona.

Mintegy 14 évvel ezelőtt foglalkoztam a battonyai pecsétgyűrű rovásfeliratával – írja *Csallány* –, azonban az akkori ismeretem nem tette lehetővé a szöveg megnyugtató megoldását. A megfejtési kísérletem a következő volt:

D² /ä/n¹/a/šb²/ö/t²/ü/g²n¹/a/s²/e/t²/e/g²/ö/kü (1)

Hozzászólt a megfejtési kísérlethez Franz Altheim.(2) „Nem fogadta el a megoldásomat és a következő téves olvasatot adta:

²r-¹nš-²b²t²g-o-²s²t²g-²kün = ür noš bütüg o istägü kün."

A hazai kutatás alapját képező nagyszentmiklósi rovásjelek, amelyeket én is alapul vettem … többségükben téves hangértékűek, szövegmegfejtésükben pedig teljesen hibásak voltak.(3) A székely–magyar rovásírás veláris vonatkozásait sem ismertük, pedig a török ábécék betűiket mély hangokkal jelölik.(4) A kumarai rovásfeliratok 1955-ben még publikálatlanok voltak.(5) A nagyszentmiklósi aranykincs rovásfeliratait pedig nem régen sikerül tisztáznom." (6)

84. ábra

„A battonyai felirat a nagyszentmiklósi és székely rovásírással nem azonos, de módszertani szempontból figyelembe kellett vennem a nagyszentmiklósi ábécét, más feliratokkal való összefüggéseket és nem kizárólagosan, mereven az Orchon-Jeniszej türk írásrendszerének jeleit."

A battonyai felirat pontos átírása:

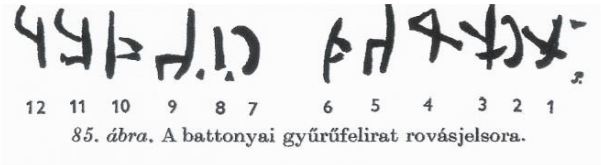

85. ábra. A battonyai gyűrűfelirat rovásjelsora.

²d ¹n ¹š ²b ²k° p¹n. ²s. ²k° p¹rï

A felirat helyes olvasata:

D/ä/näš-b/ä/q-pan-äs-qäp /ä/rï = Dénes-bég-pán es kéberi,
vagyis a 'Dénes bég a kéb-nép ura.' A bek szó bég-nek olvasandó.

A továbbiakban levezeti, hogy a „Dénes-bég pán" olvasatot „lehetőnek" tartja. Valószínűsíti egy Dénes bán szereplését, létezését az összevetett forrásadatokból, majd magyarázattal szolgál a két utolsó szó értelmére.

„A battonyai Dénes-bég pán türk nemzetségű volt, mint ilyent állították a kábar = kéberi (gepida) néprész élére. A battonyai rovásírás is nagyrészt a türk / Orchon-Jeniszej / rovásírásrendszert képviseli... A Csanád nemzetség és rokonsága is török nyelvű volt, a kábarok ~ kéberek onogur-hun törzséhez tartozhatott... A kard szimbólum: hadvezérre emlékeztet."

1. www.epa.hu/01600/01614/00008/pdf/nyjame_11_1968_089-094.pdf

© Copyright Mikes International 2001-2015

Én már első meglátásom alkalmával is kétséggel fogadtam a „türk segédletes” olvasatot, elsősorban azért, mert az egyértelműen székely–magyar rovásbetűket talán nem a türk betűk hangértékével kellene azonosítani!
Csallány elfogadott rovásjelét *( )*-be, az elutasítottat, *[ ]*-be, az én meghatározásomat ( )-be adom meg. A ma általánosan közismert székely–magyar rovásjelek előfordulására nem hivatkozom.
*Csallány „*türk” jelei közül elfogadom: az *1. (²d)*, *2.* és *7. (¹n)* – ezek hangértékét nem indokolja –, az *5. és 9. (²k°), az Orchon-Jeniszej vidékén találjuk meg* és a *8. „nemzetközi jelnek” számító sz (s)* rovásjelek hangértékét, de ezek valójában székely–magyar betűk is!
A többire új hangértéket határoztam meg:

- 1. jel (**j-***d*) ~ *(²d)* ~ megállapításával egyetértek, de nem kizárt, hogy a rovásjel valójában ligatúra, 𐳚+𐳉 (j-d) felbontásban. A 𐳚 *(d)* megtalálható kazár rovásokon,[2] a kunkerekegyházi gyűrű 4., a ladánybenei edény 7. jeleként,[3] a -j- a környei íjcsonton[4] ' 𐳉 ' és a már idézett gyűrű 7. jeleként ' 𐳎 ' alakban.
- 3. jel (**i-t**) ~ *[š]* ~ nálam egyértelműen székely–magyar ligatúra, melynek rovás alakjai: 𐳉+𐳈 (i-t), 𐳈+𐳉 (t-i), vagy 𐳉 +𐳈 (d-t). Megjegyzem az ilyen egyes, függőlegesen összetett jeleket általában alulról felfelé is lehet olvasni: -it-.
- 4. jel (**a-***d*) ~ *[²b]* ~ véleményem szerint ismét egy székely, illetve Kárpát-medencei összevonásról van szó: 𐳚+𐳋 (a-d). A *-d-* azonos az 1. jellel, az -a- pedig az ismert székely rovásbetű. A vésnök az 𐳋 (**a**) jelét a függőleges szárral még külön ki is hangsúlyozza!
- 6. és 10. jel (**gy**) ~ *[¹p]* ~, e jelet a székely–magyar 𐳦 (**gy**) rovás egyoldali, helytakarékos betűjelének tartom. Amúgy meg, egy gyűrű feliratán nem is lenne szokatlan a -gy- betű előfordulása.[5]
- 11. jel (**ü-r**) ~ *[¹r] alapformájában az Orchon-Jeniszej vidékén találjuk meg.* (igen, ha a mellékjelet nem vesszük figyelembe.) Nálam ez ligatúra: 𐳌+ 𐳇 jelekre bontva. Az 𐳌 (**i/ü**) hangérték kazáriai magyar rovásokon – erről később –, a ladánybenei edényen és gyűrűn,[3] az ' 𐳇 ' jel pedig az ismert 𐳕 (**r**) betű retrográd változata lesz.[6] Amúgy logikus az -r- bal oldalának elhagyása, mert így nem zavaró, tisztán értelmezhető az (ü-r) ligatúra.
- 12. jel (**t**) ~ *[ï] Novocserkaszk, Majackoje, Nagyszentmiklós feliratain találkozunk vele* ~. Azonosnak látszik ugyan a 11. jellel, de talán egy kicsit hangsúlyozottabb a székely 𐳉 (**t**) formája.

A). A fentiek alapján átírásom – *Csallány* elfogadott jeleit megkülönböztetve – balról-jobbra:

	J-*D N* **I-T** **A-***D K* **GY** *N SZ K* **GY Ü-R T**
	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
hangzósítva:	uJaDoN IT ADoK eGY NáSZéK GYÜRüT
azaz:	**Ujjadon**(ujjadra) **itt adok egy nászék gyűrűt.**

(a hajdani -on, -en, -ön rag itt -ra, -re, -rá értelmű.)

B). variánsként bemutatok egy másik megoldást is.
Csallány az alsó és felső sor elválasztásában; „*egy hosszú, kétélű, keresztvassal ellátott*” kardot látott. Én nem tartom kizártnak, hogy a „keresztvas” is rovásjel, méghozzá egy ötletesen felnagyított; *mindkét sorra vonatkozó;* „𐳎”(**j**) rovásbetű! Ez esetben természetesen az 1. jel csak -d-. lehet.

2. *Bakay Kornél:* Őstörténetünk régészeti forrásai. II. H. n. Miskolci Bölcsészeti Egyesület, 1998. 95. 81. kép. (Pletnyova 1981, 49. kép)
3. *Delibeli József:* FELÜLVIZSGÁLTAM Csallány Dezső rovás olvasatait. www.leventevezer.extra.hu/Fv.pdf
4. *Delibeli József:* A környei íjfelirat. www.leventevezer.extra.hu/Kornyei.pdf
5. A kézirat elkészítése után fedeztem fel az interneten a „Szkíta-alán-óbolgár írásbeliség összehasonlító elemzését,” ahol a 𐳥 (g) rovásjelre leltem. Azt hiszem fontos alaki, nyelvi, hangtani összefüggés lehet e szkíta -g- vagy inkább -gy-, és a székely–magyar: 𐳦 (**gy**) betű között!
http://iriston.com/books/ALANO-DR-BOLG-PISMO/-BPG-P-3.htm
Szravnitelnüj analiz alano-drevne bolgarszkoj piszmennoszti. 2010. 10. 09. 1-7.
6. *Fischer Károly Antal:* A hun-magyar írás. (Megújított kiadás), Bp. 2005. 64. (Telegdi, Anonymus, Udvarhelyi ábécé.)

© Copyright Mikes International 2001-2015

Az így módosított olvasat:

u aDoN IT ADoK eGY

u ⌡ NáSZéK GYÜRüT

azaz: **Ujjadon**(ujjadra) **itt adok egy új nászék gyűrűt**.[9]

Fel kell még hívnom a figyelmet egy apró, de lényeges momentumra. A vésnök a 7-8-9. jelek közé apró éket vésett. Valószínűnek tartom, így szándékozta feltüntetni a hangrendi változást, hogy a mély hangrendű ' **nász** ' szótag után magas hangrendű következik. Ezzel egyúttal megspórolt egy magánhangzó jelölést is. Nos akkor bizonyosan rovásírást ismerő lehetett a gyűrű készítője vagy készíttetője!
Úgy gondolom, akár az **A**)., akár a **B**). változatot választjuk, a gyűrű felirata világosan, érthetően, *hangrendileg is helyesen;* ***magyarul van írva*****!**
Valaki nászékként adta ezt a gyűrűt, hogy azt férfinek, vagy nőnek szánták-e, az ujj átmérő alapján lehetne eldönteni – erre vonatkozó adatot nem találtam –. De nem is ez a döntő. A döntő az, hogy aki adta, aki kapta, valószínűleg ismerhették a felírat értelmét, esetleg azt tudhatták is olvasni!
Úgy gondolom, hogy a két olvasat közül nem kell választanunk, mert azonos értelmük más-más alkalomra vonatkozhat.
Az **A**). változat valószínű házassággal megpecsételt nászadomány.
A **B**). esetén a hangsúly a nagyságával is kiemelt: ***új*** szón van. Ez vonatkozhat egy özvegyre, aki ***új*** nászéket kap, de vonatkozhat egy elhunyt hitvesre is, akivel e gyűrű adománnyal szándékoztak jelképesen megújítani a túlvilági örökös; ***új*** nászt. Ez utóbbi talán meghökkentő, de a gyűrű technikai kidolgozása ezt egyértelművé tenné. Több alkalommal is láttam hasonló, bronz rovásírásos gyűrűt (néhányról fényképet is kaptam). Ezek szinte kivétel nélkül „temetési gyűrűk" voltak, amit bizonyított elnagyolt, öntött kivitelük, még az öntési sorját sem távolították el róluk! Látszott rajtuk, hogy sietősen, egyszeri alkalomra, halotti adománynak készültek. Csak példaként említem az egyik ilyen gyűrű rovásfeliratát, mely így hangzik: „védett eddig".

Utóirat:
A kéziratot 2010. augusztus hóban zártam le. Úgy gondoltam: a várható megjelenés előtt érdemes írásomat kiegészíteni, az interneten található más szerzők gyűrű olvasatával.

- *Nyíri Attila* olvasata: Inti ész, inti a tőr Dénes bánt: ő az idő.[7]

Friedrich Klára: A Battonyai Gyűrű megfejtései című írásából[8] csak a megfejtéseket ismétlem meg:

- *Altheim, Franz* türk nyelven: UR NOS BÜTÜG O ISTAGU KÜN (mellékjelek nélkül)
  Magyarul: A sikerben sokáig bájosan (Jókívánság egy rabnőnek).
- *Harmatta János* is türk nyelven: KÜSMÜS INC TÜKAKÜ AYINCI (eredetiben mellékjelekkel)
  Magyarul: Küsmüs Incs Ecsi a tökéletes kincstárnok.
- *Dr. Fodor Gábor*: DéNeS BoToG TuRBéK aSZoN
  Értelme: Dénes boldog, szerelmes egy asszonyba. Turbék= szerelmes.
- *Friedrich Klára*: BáNaToDBa SzeGéNY N.SZ. SzeGéNY OTTÓ
  Magyarázat: ez egy emlékgyűrű, mellyel két személyre emlékezik a készíttető vagy készítő, az N.SZ. névjelű és az Ottó nevű személyre.

Kaposvár 2013. 03. 01.

A rovásbetűk jelölésénél felhasználtam dr. Hosszú Gábor székely–magyar, Kárpát-medencei és kazár rováskarakter készletét. Letöltve a Rovásírás Honlap webhelyről 2009.
Az idézett mű lábjegyzetének számát *( )*-be tettem.
A korábbi közlések (kéziratban) lábjegyzete már lecserélve, megadva a fellelés (megjelenés) helye.
7. *Nyíri Attila*: Regélő rejtélyes rovásábrák.(rovasmag.hu/NyiriAttila/Egyeb/Regelo.pdf)
8. www.rovasirasforrai.hu/Rovasiras/Megfejtesek-16-A-battonyai-Gyuru.htm
9. Megfejtéseimet 2005. augusztus hóban véglegesítettem.

© Copyright Mikes International 2001-2015

DELIBELI, József: Two Rings with Runic Inscriptions

In this paper the author presents a new reading to two rings with runic inscriptions.

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

TÖRTÉNELEM

Bencze Mihály : Kőműves Kelemen hun eredete

Az őskutatás szerint Ataisz-Lemúria az emberiség bölcsője a Csendes-óceán közepén, a mai Hawai-szigetektől délnyugatra feküdt, több mint 50.000 évvel ezelőtt, ami ma már nem létezik. Kultúrájuk legfejlettebb időszaka 35.000 évvel ezelőttre tehető, és 20.000 évet tartott. A Föld akkor 28 fokos szögben volt megdőlve a forgástengelyéhez képest. Az emberiség a Fiastyúkról, valamint a Szíriusz B-ről érkezett istenektől itt kapott két új DNS réteget, ami lelki és szellemi fejlődését meggyorsította. 13.000 évvel, illetve 5000 évvel ezelőtt meteor becsapódások érték a Földet, így tengelyhajlása 23,3 fokra csökkent. Előre látható volt Ataisz süllyedése, ezért isteni sugallatra Ázsia és Amerika területére telepedtek át.

Ataisz két ősi népnek adott otthont: itt éltek Góg és Magóg hun törzsei, valamint az agabák népe. Belőlük számos nemzettség és törzs alakult ki. Városokat alapítottak Mezopotámiában (Anina óm), Egyiptomban (Hikszosz óm), Dél-Ázsiában (Parszi óm), Mexikóban (Indijó óm), Peruban (Kuszkó óm). Az egykori városok romjait napjainkban kezdik feltárni. A városok építése beavatottak, táltosok feladata volt

Armogur fejedelemsége öt törzsből állott, székhelye a Bálvány-hegy alatti Kosztroma volt, ahonnan háromnapi lovaglási területre helyezkedett el Uruk törzse. Uruk törzsét a kettős hun törzstől a Tigris-folyó torkolata és a Hangun választotta el. Kosztromával szemben, a Tigris öböl másik oldalán Dorozsma épült, a hun törzsek fővásrosa. A fehér hunok Góg törzsét a fekete hunok Magóg törzsétől az Anina hegység választotta el. Amikor az örök esőzéstől a Nagyvíz elöntötte Kosztromát, mindenki a hegyekre és a Hun-Felvidékre menekült. Az öt kegyhegy belső barlangrendszerét a táltosok és a tárkányok építették, ide is sokan menekültek. A jéghegyek olvadtak, az esőzuhatagban a víz a Hun-tóban lévő hajókat, bárkákat a város fölé emelte. Az agaba népek a mai Kína partjaira hajóztak (Agaba óm), a hunok népe pedig a Tigris és az Eufrátesz folyók vidékén (Anina óm) települt le. Ataisz elsülyedése után ezer évvel, a fővezérré választott Agaba ismét egyesítette a rokon népeket, és Ordoszban újraszervezte a 24 Hun Törzsszövetséget. E törzsszövetség tagjai: a türk, kaza-hun, széki-hun, bolgár, jász, lett, manysi, mari, komi, csuvasz, vepsze, tatár, kun, manzsu, kabar, mordvin, úz, suoma, vót, baskír, észt, újgur, mongol, és az avar törzsek. Ez a szövetség már Ataiszon is, sőt még az utolsó jégkorszak előtt is létezett. Akkori őshazájuk a Melegvizek Birodalma, a mai Kárpát-medence volt ahonnan a jégkorszak miatt továbbtelepültek. A Törzsszövetség ettől fogva újrakezdte az időszámítást, medvetoros években számolva. Az első medvetoros év Kr.e. 4040-ben volt, amikor Agaba a régi képírásos rendszer helyett a hunok rovását továbbfejlesztette és egységesítette. Itt az ataiszi alkotmányuk már 31 pontosra gyarapodott, végül Aranybulla néven 1222-ben bekerült a történelembe.

A fenti szövetség avarjai magukat var-hunnak nevezték, a Kárpát-medence Várkonyra végződő települései, illetve családnevei most is őrzik ezt a származást. Az északi hunok Kr.e. az első században nyugatabbra vonultak, először az Ili folyó völgyébe, Közép-Ázsiába, majd a Dontól keletre és a Volga vidékére költöztek. A hunok ezután az európai történelmet átalakították. Kr.u 374-ben tovább vonultak nyugatra, az ötödik században átkeltek a Dunán és a Rajnán, és Attila vezetésével birodalmat alapítottak. Attila egyik híres fapalotája Tápiószentmárton területén állt. A Kárpát-medencei hun birodalom feldarabolása kisebb királyságokat eredményezett, a Pirreneusok és az Annivers-i hegyszorosok között mai is élnek hunok, itt is maradtak a Kárpát-medencében, a Csigla-mezőn, és Erdélyben Csaba vezetésével. A kelet-európai sztyeppéken még a 6. században is létezett a pontuszi hun állam, a Meotisz-tó vidékén, ahol a magyarok ősei, a maugeriszek voltak. A Csaba hun méltóságnévként csao-wang változatban, vagy perzsa Csobin változatban Ázsia szerte megtalálható, ennek egyik változata a magyar csobán, ami valamikor szakrális foglalkozás volt. A belső-ázsiai pusztákon a hun államszervezet meghatározó jelentőséggel bírt, amely tovább élt a magyari népek, és a hunszövetség tagjai közt. A magyar állam szerkezete, a legfontosabb méltóságnevek eredete (bán- wang, gyula- yula vagy juli, vajda- bojla) azt bizonyítja, hogy a korai magyar állam a hun állam alapjára épült fel. Hóman Bálint, Gombocz Zoltán és más történészek szerint, Álmos és a magyar fejedelmi család Attila utódja, amit Anonymus Gesta Hungarorum-ja is alátámaszt. A Magyar Törzsszövetség

© Copyright Mikes International 2001-2015

vezérei 892.-ben a jászvásári Nagyszalán megkötik a vérszerződést, és 990 tavaszán, Gézát a Turfánból hozott Gilgames koronával az uruki-mani szertartás szerint uralkodóvá és a Jász-síkság nagyfejedelmévé koronázzák.

A keleti hunok a Hszia-dinasztiát alapítják meg, a kínai kutatók szerint a kínaiak is ettől a dinasztiától származnak. Itt találhatók Csin Si Huang kínai császár több ezer hun harcost ábrázoló agyagkatonái. A nyelvészek is a kínai nyelvben több mint kétezer hun-magyar közös szót találtak. Bálint Gábor a magyar-mongol nyelv vizsgálatában több mint 1200 közös szót talált. Szüh-Bátorban 1925-ben rengeteg hun sírt tártak fel. Sok mongol helységnév bátor-ban végződik, akár sok helységnév a Kárpát-medencében – például Nyírbátor-, ami hun örökség. A mongol hot- azaz város- szónak a magyarban a káta végződésű helynevek felelnek meg. Például Höhhot (Kék Város) Mongóliában, és ennek megfelelője Lajtakáta (most Gattendorf) és Nyírkáta a Kárpát-medencében. A heftaliták a 4. század végéig Szogdiában éltek, ahol mindenük megvolt: bővizű folyók, síkság legelőkkel, sztyeppe és keletre a Altáj hegyvonulata. Itt a Karsi sztyeppétől északra alakították ki új központjukat Kagán városában, Buhara mellett. Tudjuk, hogy vándorlása folyamán Kőrösi Csoma Sándor is eljutott Bokharába, de néhány nap múlva el kellett hagynia a várost, mert zavargások törtek ki. Kagántól délkeletre találjuk Guzar városát, ahonnan a gudzsárok indulnak el a fehér hunokkal együtt. A heftaliták transzoxániai tartózkodását két ind forrás is megemlíti. Az egyik a 4. században élt híres szanszkrit költő és drámaíró: Kádlidásza elbeszélő költeményéből, a Raghuvámsából (Raghu nemzetségnek története) való két sor: „Tatra Hunávarodhánám bhartrisu vjaktavikman / Kapolapátaladési babhúva Raghucsésstitam ’’. Kádlidásza azt mondja, hogy a hunok az Oxusz völgyében élnek, arra teremtődtek, hogy érezzék a hatalom gyakorlását és feleségeik arca elpirul, mikor Raghu- a hős – győzelmét hallják. Hun eredetű a Tátra hegységünk neve is, ami hatalmasat jelent. A másik forrás, az Agni purána is megemlíti a Turkesztánban elő heftalitákat: „Ezek a törzsek a legjobb állattenyésztők voltak egész Tokharisztánban. Lovaik kitűnőek, nagy volt náluk a lókultusz. A Nap tiszteletére lóáldozatot mutattak be. Legnagyobb ünnepük a téli napforduló- a kerecsensólyom röptetése, azaz a karácsony- mikor a világosság növekedni kezd. Ekkor ünnepelték az összes törzs együvétartozását, a Káspi tengertől Baktriáig.’’ A hunok Ázsiában maradt részei – a hsziungnuk- viszont Tongwancheng városában alakítottak ki fővárost 419-ben. Országuk neve Daxia (Dahszia), ami Nagy Hszia (Nagy Hunország) összetételt jelent. A közös szkíta elődök a Kárpát-medencében pedig a Dacia (Nagy Hunország) államot alakítják ki. Nem véletlen e két név egybeesése, hisz a dahák (dákok) és a hsziungnuk hunok azonos eredetűek.

A mai Kína területén, a nem kínai népek közül a hunok építették ki a legfejlettebb városokat. A világon egyébként Tongwancheng az egyetlen megtalált főváros, amely a hunokhoz fűződik, és még ma is megtalálható - ha még romokban is -. A Tongwancheng – ami azt jelenti, hogy egyesüljön minden nemzet – felépítése azoknak a táltosoknak és vezetőknek az eltökéltségét bizonyítja, akik mindenáron fenn akartak maradni a sivatagban is. A város három részből áll. A palotanegyed mellett egy belső és egy külső negyedből. A palotanegyedben található a császári palota. A belső negyedben a kormányzati hivatalok helyezkednek el, továbbá a hivatalnokok és a királyi család tagjainak, rokonainak a lakhelyei. A köznép a külvárosban lakott. A város négy sarkán őrtornyok vigyáztak a biztonságra. A falak 16-30 méter vastagok voltak, amelyek anyaga különleges: homok, föld és a rizsföldeken átfolytatott víz segítségével jött létre. A ragadós, rizses folyadék összetapasztotta a homokot és a földet. Így szinte kőszerű építőanyaghoz jutottak a hunok. A város északnyugati része magasabban fekszik, a délkeleti pedig alacsonyabban. Turánban a hun-szkíta típusú archaikus szakrális királyságok sok városmaradványairól tudunk, amely magasan fejlett buddhista kultúrája folytán, tele voltak Mahabódhi-sztúpák tömegével, mint ahogy ma is látjuk azokat Burmában vagy Thaiföldön. Tehát a középköri metszetekből jól ismert gótikus toronyerdővel teletűzdelt európai városképek formanyelvének végső eredete is Turán. Több mint 100.000 munkás építette Tongwancheng városát, melynek akkor több mint 40.000 lakosa volt, a VIII. században még tízezren lakták. A XII. században még a nesztoriánus kereszténység nyomai is megtalálhatók. Tongwanchengben ekkoriban a hamarosan Kína vezetőjévé váló, mongol eredetű, kínaiul Jüannak nevezett dinasztia elődei éltek. A Jüan-dinasztia a XIII.-XIV. században irányította Kínát. Az ő megbízásukból indult útnak Zheng He admirális irányításával az egyik leggrandiózusabb kereskedelmi és hadiflotta a világon, amely eljutott Afrikáig, Arábiáig és Indiáig.

Tongwancheng eredeti neve Fehérvár (kínaiul Bai cheng) volt. A délen maradt hunok azonban több várost is építettek. Ugyancsak hatalmas hun városi településre utaló jelek kerültek elő a Bajkál-tó mentén, ahol nagy

© Copyright Mikes International 2001-2015

kereskedelmi és kézműipari városok voltak, a két legjelentősebb feltárás Ivolga és Deresztujn kiásása volt. Az Észak-Kínában maradt hunok még a X. században is megőrizték hagyományaikat.

Tongwancheng város építését a Jin-shu kézirat 130. tekercse is megörökítette, más kutatás irányából a japán Koichi Matsuda orientalista is adatokat talált e város építéséről. Matsuda kutatásai alapján azt is megtudtuk, hogy Tongwanchen építője, Chi-gan Ali kegyetlen ember volt. Az egyes falszakaszokat építő csoportok vezetőit akár meg is ölte, ha nem találta elég szilárdnak az építményt. Sőt, a megölt építőmestert be is építették a falba. A szobákban tűzhely is volt, az eltávozó füstnek nyílást hagytak a tetőn. Az emberáldozatot követelő építést nálunk a Kőműves Kelemen balladája örökítette meg, de Kőműves Kelemen történetét megtaláljuk a belső-hun-mongoloknál, egy kínai krónikában, a sumér agyagtáblákon is. A kínaira módosított változat címe *A hűséges asszony*. „ A gonosz Sihuang császár uralkodása idején Kína földjére több ízben betörtek a hunok. Ezért a császár elhatározta, hogy óriási falat építtet az ország védelmére. Az építés nehezen ment. Alighogy az egyik darabot felépítették, a másik ledőlt. Ekkor egy udvari tudóshoz fordultak: mi tévők legyenek? Az így válaszolt: - A falat csak úgy lehet megépíteni, ha mérföldenként egy-egy embert befalaznak. Annak az embernek a lelke őrködik majd ott, és a falrészt nem engedi ledőlni. Az egész ország reszketett félelmében. Egy nagyhírű bölcs azonban így szólt a császárhoz: - Él messze egy Van (tízezer magyar szálláshelye) nevű alattvalód. Elég, ha ezt az egyet befalaztatod, az ő lelke megőrzi az egész hosszú falat. A kegyetlen császár nyomban elküldte poroszlóit, hogy keressék meg, és hozzák elébe Vant. Van menyasszonyával, Meng Csianggal épp lakodalmát tartotta. Javában mulatoztak, mikor berontottak a császár zsoldosai, és elhurcolták. Örökre elszakították szíve választottjától. A szép menyasszony szemét majd kisírta. Ment hegyeken, folyóvizeken keresztül, hogy ha élve már nem találja kedvesét, legalább a holttestét megkeresse. Odaért a hatalmas kőfalhoz. Bánata megindította a köveket, leomlott a nagy fal, és kiadta Van csontjait. A hűséges asszony híre a császárhoz is eljutott. Odautazott. Csiang csodálatos szépsége megbűvölte. Mindjárt meg akarta tenni császárnénak. Az asszony tudta, hogy nyíltan nem szállhat szembe a zsarnok akaratával. Ezért három feltételt szabott. Kikötötte, hogy hétszer héthónapos gyászünnepet tarthasson az ura emlékére. Hogy a gyászünnepen legyen jelen a császár és az ország valamennyi főembere. Végül építsenek neki egy hét öl magas tornyot, ahol majd bemutatja a halotti áldozatot. A császár mind a három kívánságát teljesítette. Meng Csiang kiállt a torony erkélyére, hangos szóval megátkozta a kegyetlen császárt, és levetette magát a szédítő magasból a folyóba, és a halálba menekült a császár elől. Testéből száz meg száz aranyhal lett. Ezekben az aranyhalacskákban tovább él a szerető asszony örök időkig.”

Az igazán ős-hun-avar ország ahol sorozatosan építettek várakat, a mai Erdély volt, melynek eredeti neve nyilvánvalóan ERŐD- ország. Ennek megfelelően a mai Erdély- nevet ki kellene igazítani, mert ezt csak a középkorban adták, hogy a ókori dicső nevét minél előbb elfeledtessék. Előbb -teljesen tévesen- az Erdőelve-névvel illették. Ez a név azért helytelen, mert Erdélyre társadalmilag, katonailag és gazdaságilag nem az erdők, hanem a sok erőd, a sok vár, valamint az arany-bányászat volt a jellemző. Az Erdőelve hamis határozószó helyett az Erődölve, vagy az Erőd-öve a helyes meghatározás. Erdély ugyanis VÁR- ORSZÁG, amit az osztrák Burgenland- szellemében, a német Siebenbürgen név fejez ki. Ez ugyanis: HÉT-VÁR- at jelent és címerét is egy Hét-váras pajzson jelenítik meg. Ezt a+várságot, - vagyis a hun-avarságot bizonyítja a kultikus Kőműves Kelemen ballada is, mely arról szól, hogy magas Déva várát nem tudták felépíteni, mert reggelre mindig leomlott a tegnap épített fal. A kőművesek tehát úgy döntöttek, hogy az egyik kőműves feleségét megölik, majd elégetik és az ő hamvait kötőcementként a kövek közé rakják. A ballada népi szókincse sok ezer éves ősfogalmakat tár elénk. DÉVA vára, -FO= a-véd + vár. A kőműves németül Maurer, magyarosan a Maur- Mór-úr, tehát- Awar-úr. A rovásírás V betűje sűrűn válik M-mé. Pld: válik- málik, volt- mult, vendéglő- menedéklő, váradék- maradék, vagy a puha /ném/= Weihe- Méhe, mező /ném/= Wieze- Míze= mező, vagy ideges, izgága /fr/ vehement- méhe-ment, azonnal szülni fog. A /fr/ házasság= mariáge /mariázs/- varázs. stb. A Kelemen név -FO= nem-elek /nem-élek/, már előre kifejezi a mester kezdeti sikertelenséget és a fenyegető halált. A történet tehát tanmese- szerűen idézi fel a véd-várat építő hun-avarok zavarát, az elégetett anya halálát és a kiégetett anya+g /mészkő-por, vagy cement kötő-anyag/ által nyert megoldást. A daha-dák- dac=hun- avar nép ugyanis véd- várakat épített, amit A-véd- helyett, ősi módon "Dévának" írtak és az idegenek rosszul olvastak el, majd terjesztettek el. Ma is sok város visel fordított nevet. pld: van Abód és Doba, Arak- Kara, Ecseg- Gecse, Vécs- Csév, Tápa- Apát, stb. A hun- avarok hosszú-hajú nép, kinek férfi dísze a varkocs- viselete. Ezt a viseletet a hétfalusi csángók az 1930-as évekig megőrizték. A másik az, hogy a fekete a kedvenc színük, elvégre ők a fekete magyarok, kiknek másik neve a sícamber. Ő a szíki ember,

© Copyright Mikes International 2001-2015

aki olyan, mint az alföldi paraszt, az igazi szik-ember, a ki- szikkadt- barna arcú ember. Ők az alföldi sík, szikes- tűzes talajon, a síkságon éltek és gabonát termeltek. A sziki /SZ-K/ - sicamber= szik-emberek gabonájának /gör/ neve a= sicalia= szik-ália, vagyis szik-álló- forróság-álló növény. Ezek a szikkadt- szikes- emberek aztán szíkek- székek /SZ-K/ szerint szervezték meg a nemzetüket. Ősi szóval ők voltak a sziki- lú-k = 1, kiknek neve hangugrással= szik-ul-ok= szikul nevű nép lettek, amit latinosan- sicul-us, illetve saecul- us-nak irtak, amiből a székely szónkat származtatják a nyelvészeink.

A várak építése egy szakrális folyamat volt, ezt táltosok, mágusok vezették. Az áldozat bemutatás is hozzátartozott, de nem feltétlenül emberi áldozat. Az ígéretüket szegett mestereket, a nem tisztességes munkásokat, a bűnözőket néha befalazták. Az Atlanti-óceántól a Csendes-óceánig a Fehérvár nevű városok hun eredetűek, és építésük azonos szertartásokra utal, ezért mindenütt megtaláljuk a Kőműves Kelemen balladáját is. Ezt találjuk Tongwancheng, Gyulafehérvár, Nándorfehérvár, Székesfehérvár rejtett történetében, amire az elkövetkező ásatások is fényt derítenek.

A kínai Senhszi tartomány Jinbian nevű városában 2013.június 13-16 között nemzetközi konferenciát tartottak a déli hunok páratlan fővárosának, Tungvancsengnek az alapításáról. A kínai krónikák tudósítása alapján a várost 1600 évvel ezelőtt, 413-ban kezdték építeni ugyanolyan építőáldozattal, mint magos Déva várát. Ez a konferencia is jelzi, hogy a történészek figyelme egyre jobban a hun múlt feltárása fele tart, de félő, hogy a Pekingi Egyetem professzorai saját javukra próbálják hamisítani a hun örökséget, ragaszkodva tovább a Tungvan fantázianévhez, ahelyett, hogy a helyi mongolok és kínaiak által használt nevet, a Fehérvárt használják. Remélhetőleg a közeljövőben a magyari népek és a 24 hun szövetség fontos zarándokhelye lesz, és felkerül az UNESCO világörökségi listájára is.

Tungvancseng

Déva vára

BENCZE, Mihály: The Hun Origin of Kelemen Kőműves

In this article the author presents his thoughts on the Hunnic origin of the famous Hungarian legend Kelemen Kőműves.

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

NÉPMŰVÉSZET

László Péter Sándor : Kerülén mentén´

1.

Kerülén egy Ordosz-síkság menti Oxus megetti folyó-…. Ma már mind a tó (ahova befolyik), sőt maga a folyó elszikesedett „csúful" ,-mondanák erre itten mifelénk…

Sok embernek, akik a különféle viharokban (sós-homok szállong) kereskedéssel, halászattal kínlódott, megélhetésért küzdött éppen,- egyre csak fájt a feje, fájt a *file. Kiváltképp katonaruhás fogolykinézetű emberek beszélének…*

„ - Mi a helyzet ?„ Cziczkórót, és még-inkább erőst' több kakukkfüvet -tea fűnek? (előbbi deákul: Achillea sibirica v. mongolica) emennek formájában – kortyolgatva,- ezt kérdezte a fülfájással bajlódót, a gyógyorvos kinézetű *primorszékely* katona:

„- Tán' pennieg' az hogy kutyául hideg van. Ha Csikból bé'Gyergyóba vagy pl. ide es vajegy' békanyarodna egy hosszi-tacskó, - a kanyarban kettétörne eccö' a nagy hidegtől."

A hidegtől fülzúgattyús páciens erre egy paradoxonnal válaszolt:

„Nó, hallj ide csak: *ha bent akkor – kint, s - ha fent- akkor lent.*"

„Kinn a nyakad nem–e benn" –pislogott az egyik, góbékinézetű-, „úgy-é mostanában mindenkinek kissé megrövidült volna a nyaka."

„Nem es lehet az folyton Mindiglé' Erős napsütést Örökké csak igenelni. Csak nem jó az mindég." –toldotta meg egy sróffal komája…

Amúgy meg „itt" történt a mese, az eredet-forrásvidékről az Oxus folyó mögötti Kerülén partjától, -másodsarjúként -, kisarjadva:

2.

Szufit, a nagyhasút – egyébiránt költő - ki szabadidőben bátor mód gyógyorvosolt íme így faggaták:

„-*Nó, lehet-e fokhagymától igen-gyorsan felgyógyulni? Estvéli fülzúgásból- mondjuk*". Kérdezte a felajzott - de eléggé leharcolt – mandzsu – vitéz. Belső, valami baja volt... tán vese- elégtelenség? Vagy tán' böködte-é veséjét erőst'a puzdra…

„-*Nos lehet… ha fogsz egy gerizdet, s hónod alá szorítod ügyesen…"* S átnyújtotta szívesen a föld gyümölcsét"…. majd spekulált…

„ -Na ja, és elvágtatol erre a Kerülén partján… de ne a magas marton menj… S reggel Napnak *reggelköszöntésnek indulj!"…* majd megáldá' és elbocsájtá' a bámuló még mindig –ziháló, vesszőkkel teli-puzdrájú mandzsu vitézt.

„*Az biztos, hogy vagy jobban leszel, vagy meghalsz, de hogy pont így nem maradsz az bizonyosság!"*- morfondírozott az eset után a Bölcs … s erre még egy kicsit kortyolt a cziczkóró teából…

Tudta jól: hogy a lovas a kíméletlen pusztaságban jól megéhezik. Éhségében ráfanyalodik az embertpróbáló fokhagymára. ÉS ATTÓL MEGGYÓGYUL.

Az űzött vitéz meg sebesen elhúzódott fel-Szajánba, s eléggé jól tette, mert két másodperc múlva elárasztottál e hegyi-vízválasztókat a mongol s erre rá az ellenlábas feketezászlós tangut seregek fő szárnya. Mindent felperzseltek fenekedő ütközetükben …. kivéve a láthatatlanná vált Bölcsünket, Szufit.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Aki egyszerre… eltűnt. No, nem a láthatatlanság Királyi Szkítapalotájában, s nem s a messzi Khorezm (Korezim) vidékén Szárnyas Kancán- áttűnéssel, hanem egy mindközönséges űverben – odúfélében – bújt meg…. Ügyesen mégpedig a Kerülén-folyó egyik szeszélyes oldalágán. A Kara-Nuur tava még oda ahajt', s messzi. Ez vonta be amottan magába egy folyó- társával magát a vénséges Kerülént…

„…íme íme paradicsom
szaxaul és sün-tökfa-
ott lakik véle a Vén Buka:
ráadásnak meg tótusz-faktusz
íme még: egy tamarisztusz
nincsen itten sömmi hiba…
…Ejsze' véle esmég végig
lakott ejsze' de …Nem tudta'!"

Nos: sajnos, de így csúfolták a tudatlanok a Mestert.

Az öreg Kerülén-folyó meg csak lassacskán ballagott vénséges medrében. A szufi Mester- tanító elékerült- eltűnése után, épp mint tűnő árny, jött elé a tevetövis cserje-fedezék oltalmából. Elvonultak hát mind az összes „zsivány" hadak… Amikor a tamariszkusz (így írják helyesen!) fa árnya elé kilépett, itt megtorpant és jó alaposan elgondolkodott a sokat próbált vén szufi. A nagyvilágról és szívének világáról elmélkedett éppen. Ám fizikailag meg volt „gyötrődve" kissé. Nem a skorpiók, és a szalamander-szabásúak gyötörték, hanem másféle- metafizikai-güdülések, (bent, *Lelkében* éppen !) egyenetlen- ezért rémítő görgetegségek, szakadások…. „- *Mily társak (Vén Buka?)… vagy mifélék gyötörték e rejte –mélyben?* „ – ezeken töprengett, míg találgatta sorra fajaikat, nemeiket: és sorra vette mind-ezeket, kik körbejárják a vízi világban és sztyeppei martokban a lelkek rontására: „Vajh' vízi rettenetek, mint vízi Bornyak s a Lúdvércz?... vagy éppen vízi rémetskék tsapodár szellő-zúgásai?, esetleg pitiáner flikk-flakkos vízi-bukferenczek… kolumbácsi szúrkái? Pocsékoló piszkái ?!? – Lehetséges ez utóbbi! Imígyen Világosodott meg: „*Óvakodj, oh Szufi Mester-bácsi a kolumbácsi …légytől!!!"* - csapott diadalmasan homlokára a tamariszkusz fa előtt hangzott elé a bokorból,- , mert éppen jól megcsípte egy…

De még … a megvilágosodás némely hasznáról…

A tamariszkusz-fa alatt újra felhangzott:

„- Nó, nesze itt van mégegy!!!",- s újra homlokára csapott.

„-*Ímé, hogy Megvilágosodott'"*- mondta egy éppen arra járó s meglapuló gyanútlan zarándok. Ő szólott hát közbe: Neve *legyen Ajándok*.

Ez érdekes lehet még, mivel éppen karácsony felé járunk ezen ordosi pusztán. (Ilyenkor készülődik, a fehérfenyő lefelé szántalpakon.) És ő a szeretett Tuva-i testvérétől *Szeret-vitéztől* érkezett, s ment gyaloglatában éppen egy köves úton, melyben messzi Khorezm (Korezim) felé tart. Íme hogy a Megvilágosodás hatására –ami fura módon mindig tamariszkusz fa alatt ment végbe – megnyílott előtte a Vén Kerülén-folyó eme rejtett partszakasza. Nem kellett így hát nagyot *kerülnie* a vén, sós gázlókig felgyalogolva. Így hát jó darabon máris száraz lábbal gázolhatott majd a szakszaülök között hamarosan el is tűnt alakja kéklőn messzi puszták felé. Vehette ezt Karácsonyi Ajándéknak (felaggatván képzeletben fejérfenyőre) ,- Ajándok. Óvatosan - hogy ténykedésében meg ne zavarja - követett egy Angyalt… Amely egyre-csak egy borsika-fa felé szállongott le-s fel. S a fácska oltalmában enyhet talált…

© Copyright Mikes International 2001-2015

Buka Vénasszony ezt az illatot – angyalkaszag – „állagában" már nem viselhette, általában nem bírhatta el vénséges szervezete... Mint mondjuk mai napság: itten Erdélyben és odakü' a magyar Rónán, viszolyogta, mint: *ördög a tömjénfüstöt*. Elrabolt pelyhesmadár-gyerekeiket és a varázzsal bávává ,- pelyhe-szőrgombóczá - tett baglyokat szaxaul-erdejében elsőre mind szabadon ereszté, másodjára meg jómaga is bucskázott egyet, s borókafüstté változott… S ide felmenekült s mondjuk meg ügyesen tette…

A Szufi bölcset azonban – s ismeretlen vendégét - az Angyal így mentette ki az alkalmatlankodó Buka vaskarmai közül. Ajándokkal „kínálta" meg és nem Bukával…

3.

Buka, – de már odahaza álomban -Csíkban, Gyergyóban-, olyan lett mint egy csöpögő iszaprög. Jó-naná, mert mérgébe belefordult a téli Kerülénbe, illetve hogy álomban a Békénybe. Pedig, pedig… Oly szépen eltervezte, pedig - a szufira-székelyre mindegy *egyféle-miféle*, - reászáll, rákapaszkodik és megmarad hátán, mint a mesebeli bűvös és levehetetlen batyu.

Szómagyarázó

Puzdra: nyiltartó

Primorszékly. főszékely. A lófőszékelyek vezetője (promor-ja)

Ejsze, 'ISA'- magyar ősszövegekben (hiszen, pedig megmondtam- jelentéssel)

Kerülén : Keleti folyó

Oxus: keleti folyó antik (hellenizált-Ptoleimaioszi) neve

Szaxaul: sivatagi növény

Tevetövis: sivatagi növény

Békény: erdélyi folyó

Szaján: Jelentős magasságú Keleti hegység, Altájtól keletre

Khorezm: fontos karavánszeráj, majd karavánközpont a Kaspi vidéktől K-re, DK-re. Ma nagyváros.

Ordos: keleti medence Bajkál és É-Mongólia között

feketezászlós tangut: a tatárokkal együtt a mongolok esküdt ellenségei

Tuva: nemzet a Szaján mellett

güdül: folyócskában, hegyivízben, patakban vizeket görögtet

szufi: keleti (perzsiai, indiai, baktriai, szogdiana-i) tudós

Achillea sib.v. mong. : gyógy-és varázserejű vessző. Konfucius sírján ezt találták meg.

Madár: Lélek

Madár-gyerek: lélekgyerek: perszonalizációban még nem kitejesedett gyermeki lélek

borsika fa: szent erejű fa, bokor (Juniperusz), nálunk boróka

LÁSZLÓ, Péter Sándor: A Tale

Inspired by Hungarian folk tales, the author presents his own one.

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

IRODALOM

Bencze Mihály :

Sándor József az Alecsandri, Eminescu, és Mureşanu versek első fordítója

Sándor József (Bukarest, 1853. november 27. – Kolozsvár, 1945. június 6.) magyar közíró, szerkesztő, etnográfus, politikus, a háromszéki pákéi primor székely család sarja volt. Édesapja, Dénes az 1848–49-es szabadságharc kimagasló személyisége a bécsi megtorlás elől Bukarestbe menekült, mint annyi értékes magyar. Fia, József itt született. A már négyévesen árvaságra jutott gyereket az édesanyja, született Keresztessy Erzsébet (1826–1893) nevelte, apja álmainak a folytatására. Az elemi osztályokat a Koós Ferenc vezette bukaresti református iskolában kezdte, majd a katolikus német és a Szt. Száva román iskolában folytatta, hogy e két nyelvet elsajátítsa. Különös élmény volt számára Cuza fejedelem trónfosztása és I. Károly trónra kerülése. 1866 őszén beiratkozott a nagyenyedi Bethlen Kollégiumba. A hat gimnáziumi és a két bölcselmi osztályban éltanuló volt. Kovács Ödön teológus professzor vezette önképzőkörben képzőművészeti tanulmánya, lírai és epikai versei, műfordításai pályadíjakat kaptak, 1873-ban a hagyományos ünnepségen az ő Bethlen-ódáját szavalták. Történelem és a magyar tanára Makkai Domokos, a természettudományokra Herepei Károly tanította, de Mihályi Károly filozófiai-lélektani előadásai hatására az 1874 júliusában letett érettségi után az orvosi szakot választotta.

A budapesti egyetemen orvosi karán kezdte tanulmányait, majd 1880–1881-ben egy évet Bukarestben végzett, ahol Titu Maiorescu irodalmi előadásait is hallgatta, az utolsó tanévet Kolozsváron fejezte be, ahol Purjesz Zsigmond kedvenc tanítványa volt. Már cikkei, versei jelentek meg, és érezte, hogy az orvosi pálya már nem vonza. Nem is doktorált le, hanem a bölcsészeti karon nyert pályadíjat egy filozófiai tétel kidolgozásával. 1883. augusztus 1-jétől a *Kolozsvári Közlöny* napilapnál segédszerkesztő, ahol a külföldi szemle és a nemzetiségi rovatokat vezette. Cikkeiben meghúzta a vészharangot, mert ő belátta azt, hogy a magyarságtól elszakadni vágyó kisebbségek, a vegyes lakosságú területeken gyors ütemben többségbe kerülve asszimilálják és kiszoritják életteréből a magyarságot. Ezt a munkát alattomosan szervezte az ortodox és a görögkeleti egyház is. A román politikai és művelődési mozgalmak szaktekintélye volt, tökéletesen fordított románból. 1884-ben elsőként, Sándor József fordította magyarra Andrei Mureşanu *Deşteaptă-te române (Ébredj román föl, ébredj! halotti álmaidból)* versét, ami a Kolozsvári Közlönyben jelent meg, ez 1990-óta Románia hatodik himnusza. Lapja 1884 karácsonyi melléklete közli Sándor József Vasile Alecsandri *Maros és Olt* versének első magyar fordítását. Ma már irodalomtörténeti tény, hogy az Eminescu-vers első magyar tolmácsolása még a költő életében megjelent. A Kolozsvári Közlöny közölte 1885. december 25-én az *Atît de fragedă* című verset magyarul, *Cseresznyefa fehér virága* címmel, Sándor József tolmácsolásában. 1934 és 1964 között tizenhárom Eminescu-kötetet fordítottak magyarra, 1966-ban pedig napvilágot látott Eminescu verseinek megközelítőleg teljes magyar tolmácsolása. Ez utóbbit Kacsó Sándor szerkesztette, a Perpessicius gondozásában megjelent román kiadás alapján. 1883–1886 között a szabadelvű párti *Kolozsvári Közlönyben* Sándor Józsefnek, több mint 300 cikke jelent.

Kolozsvár polgármestere, a jogászprofesszor és politikus Haller Károly 1884 decemberében felhívást közölt a napilapokban egy közművelődési egyesület felállítására, Sándor József volt az aki az 1885. április 12-i alakuló gyűlésre kidolgozta az alapszabály-tervezetet. Haller lett az ideiglenes elnök, Sándor József pedig a titkár. Így alakult meg az Erdély(rész)i Magyar Közművelődési Egyesület, melynek rövidített neve, az EMKE is Sándor Józseftől tőle származik. Az Egyesületnek ideiglenes, majd 1885. augusztus 31-től rendes titkára. Nagyrészt az ő érdeme, hogy a szórványban élő magyarság megtartására óvodák, iskolák, könyvtárak, parókiák sokasága létesült az Egyesületnek köszönhetően. Az EMKE lett a dualizmus korának legnagyobb magyar egyesülete. 1889-ben ő lett a főtitkára, és ebben a minőségében szerkesztette az EMKE 1885-től évente kiadott jelentéseit, valamint hivatalos értesítőjét, 1894-től 1918 júniusáig. 1890-ben örökös főtitkárrá nevezték ki, 1892-ben pedig tiszteletbeli alelnökké, majd elnökké választották. Kun Kocsárd gróf a 1800 holdas algyógyi birtokát és 48 szobás kastélyát hagyta az

© Copyright Mikes International 2001-2015

EMKÉ-re, azzal a feltétellel, hogy ott egy földműves-iskolát létesítsenek. Sándor József szervezte meg az Egyesület negyedszázados jubileumát 1911. szeptember 8-án, melyre *Az EMKE megalapítása és negyedszázados működése* 1885–1910 (Kolozsvár, 1910) címmel díszkiadványt állított össze. Az EMKE-palota kolozsvári felépíttetése egy kis kudarc volt. Az egykori Trencsin tér saroktelkén a MÁV üzletvezetõsége kívánságai szerint húzták fel az 1285 négyzetméter területű kétemeletes épületet, homlokzatán az EMKE-fiókokkal rendelkezõ vármegyék és városok címereivel, egyik timpanonjában az EMKE-alapítás, a másikban az építkezés évszámával. A fõtitkári hivatal csak a tér felöli földszint néhány helyiségét foglalta el. Rövidesen az egész teret EMKE térré keresztelték. Az 1891. október elején elkészült épületet 15 évre bérelte ki a MÁV, amely viszont azután nem volt hajlandó megfelelő bért fizetni, s így az EMKE arra kényszerült, hogy a vasútnak eladja az épületet. Ma is a román államvasutak, a CFR tartományi igazgatósága működik benne. A tér nevét rövidesen átváltoztatták Bocskai térre. 1907 októberétől a fõtitkári hivatal a Magyar utca 1. szám alatti református sarokházba költözött át, s ott is maradt az egyesület megszüntetéséig. Dózsa Endre alispán, valamint Boros György teológiai tanár javaslataikkal, vádaskodásaikkal felkavarták a közvéleményt az EMKE körül, erre Sándor József az önéletrajzi jellegű *Megtámadtatásom* s egyszersmind adalék az EMKE újjászervezése kérdéséhez (Kolozsvár, 1913) című írásában tisztázta magát. Az Egyesület, 1941. március 15-i ünnepségén mondott, a baloldallal szimpatizáló beszéde miatt tiszteletbeli elnöki címétől megfosztották, de 1944 decemberétől haláláig az egyesület tényleges elnöke maradt.

Sándor József 1886 decemberétől 1891 szeptemberéig a *Kolozsvár*, majd 1900 januárjától az *Újság* című napilap munkatársa volt. Az EMKE életére és a nemzetiségi mozgalmakra vonatkozó több száz cikkének bibliográfiáját 1915-ben Sipos Kamilló állította össze. Az EMKÉ-ből vált ki 1888-ban az Erdélyi Irodalmi Társaság, és 1891-ben az Erdélyi Kárpát Egyesület, melynek Sándor József egyik alapítója és tiszteleti tagja lett, az 1891–92-ben létesült 1848-as Ereklyemúzeumnak is egyik alapítója, majd 1903-tól igazgatója, 1887-től az Unió Szabadkőműves Páholy aktív tagja, majd nagymestere. 1884 szeptemberétől 1885 végéig a *Protestáns Közlöny* felelős szerkesztője, 1887-től egyházkerületi képviselő, tanácsbíró. 1887–1888-ban az új kereskedőnemzedék kialakítását célzó *Ifjú Erdély* című folyóiratot szerkesztette. Az első világháború előtt a romániai református egyház főgondnoka, majd Bukarestből való távozása után is megmaradt a román főváros református egyházközsége védnökének, 1896-tól a Kemény Zsigmond (KZST) tagja.

1896-ban Kovásznán képviselő lett, tíz évig viselte a mandátumot. 1906-ig a magyar parlament tagja, Bánffy Dezső támogatója. Az EMKE érdekében kifejtett tevékenységét 1911-ben I. Ferenc József magyar király magyar udvari tanácsosi címmel ismerte el. 1918 novemberében a Kolozsváron megalakuló Székely Nemzeti Tanács elnöke, majd a december 22-i kolozsvári nemzeti gyűlés háromtagú kormányzótanácsának egyike. Az 1921 júliusában létrehozott Magyar Szövetség egyik alapítója, szabályzatának kidolgozója, majd az Országos Magyar Párt alelnöke. Az 1922-es parlamenti választásokon bejutott a román alkotmányozó országgyűlésbe, 1926-tól 1938 végéig pedig Háromszék megyét képviselte a szenátusban. Mikó Imre írja: *Sándor József „volt a parlamenti csoport legtevékenyebb tagja, aki mint bukaresti születésű székely, kitűnő nyelvismeretével és a magyar parlamentben szerzett gyakorlatával felvértezve egyedül küzdötte végig a magyarság első politikai harcait”* (Huszonkét év. Az erdélyi magyarság politikai története 1918. dec. 1-től 1940. aug. 30-ig. Budapest, 1941). Sándor József írt néhány művelődéstörténeti-politikai dolgozatot Kossuth Lajosról (1892), Kőrösi Csoma Sándorról (Vasárnapi Újság, 1904) és Orbán Balázsról (1929).

A második bécsi döntés első március 15-i ünnepségének egyik szervezőjeként a baloldalal szimpatizáló beszédet mondott, de amikor a munkásság képviselőjét, Nagy Istvánt nem engedték szóhoz jutni, kisebbfajta tüntetés alakult ki a diákházban. Ennek következtében Sándor Józsefet, tiszteleti elnöki címmel 1941. július 1-jétől kényszernyugdíjazták a az EMKE éléről. Nagy István önéletrajzi sorozata negyedik kötetében, és Balogh Edgár emlékiratában (*Szolgálatban*) is leírják ezt a nevezetes márciusi ünnepséget. A második világháborús front átvonult Kolozsváron, és a 91 éves Sándor József hozzáfogott az EMKE újjászervezéséhez. 1944. december 27-re közgyűlést hívott össze, amelyen az egyesület tényleges elnökévé választották. 1945-ben még részt vett és beszédet mondott az 1848-as Ereklyemúzeum anyagából rendezett március 15-i kiállítás megnyitóján, de június 6-án éjfél tájban elhunyt.

A Balogh Edgár napilapja, a *Világosság* tudatta a gyászhírt, közölve Sándor József életrajzát. Jékely Zoltán az özveggyel, Sólyom Fekete Margittal készített interjút. A június 9-i temetés volt Kolozsváron a háborút követő első

© Copyright Mikes International 2001-2015

nagy végtisztességtétel. A Farkas utcai templomban László Dezső esperes és Vásárhelyi János püspök búcsúztatta, a gyászmenetben a magyarság minden rétege megjelent. A koporsó előtt két diák a *Világosság* piros-fehér-zöld szalagos koszorúját vitte. A lutheránus sírkertben szeretett édesanyja mellszoborral díszített síremléke elé temették. Az EMKE nevében Tavaszy Sándor alelnök, a Magyar Népi Szövetség részéről Balogh Edgár mondott gyászbeszédet. Nehéz évtizedek következtek, még a nevét sem volt szabad bevésetni a sírkőbe, ezt végül 1982-ben Balogh Edgár megtette. A sírkő tetején elhelyezett szép női mellszobrot 2010 februárjában ismeretlen tettesek elrabolták.

Sándor József életével többen is foglalkoztak. Érdemes megemlíteni a következő írásokat: Abonyi Árpád: Sándor József. Fővárosi Lapok, 1895. jún. 5., Fülöp Árpád: Sándor József. Ellenzék, 1911. szeptember 7., Sipos Kamilló: Dr. Boros György […] föllépése Sándor József EMKE tiszteleti alelnök-főtitkár ellen. Kolozsvár, 1913; Sipos Kamilló: A magyarságért., Sándor József könyvészete. Kolozsvár, 1915. Ligeti Ernő: Erdélyi fejek: Sándor József. Napkelet, Kolozsvár 1922/5., A Magyar Párt törvényhozó tagjai: Pákéi Sándor József. Magyar Kisebbség 1926/13., Meghalt Pákéi Sándor József. Világosság, 1945. jún. 8., Sándor József. Erdély, 1945. június 9., Teofil Bugnariu: A legelső magyar Mihai Eminescu-fordítás. Korunk 1964/10., Nagy István: Szemben az árral. 1974., Balogh Edgár: Szolgálatban. 1978., Zágoni Jenő: Sándor József. Megyei Tükör 1980. október 25., Gaál György: Sándor József, az EMKE-alapító. Szabadság, 1995. április 12–13.

Mihai Eminescu
Cseresznyefa fehér virága

Cseresznyefa fehér virága
Nem olyan üde, mint ki jössz,
Éltem útján szemközt találva,
Angyal föld emberei közt.

A szőnyegen, mit alig lépdel
Kis lábod, nyomban zene lesz,
S hablábaidtól termeteddel
Álomalakként lengedezsz.

Redők között, lengő alapra
Merészen épülsz, mint szobor:
Lelkem szemeidhez tapadva,
Hol könny és boldogság honol.

Oh, álom-e, mit félve látok?
Menyasszony a mesebeli?
Ne mosolyogj! mert mosolygásod
Édességed még növeli!

Bűbájosságnak éjjelével
Megronthatnád még szemeim,
Észbontó ingerlő beszéddel,
Jégöleléssel éveim! ...

De lám, egyszerre szempilládra
Egy gondolatnak fátyla hull:
És a lemondás sötét árnya,
Mely a vágy sírjára borul.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Elmész! megértettem egészen,
hogy ne kövesselek soha:
Elvesztve vagy örökre nékem,
Oh, én szívem menyasszonya.

És vétkem az, hogy elvesztélek,
És megbocsátni nem birom.
Szögezvén szemeim a fénynek
S a légbe nyújtva két karom.

Előttem lépsz égi alakba' ,
Mint az Örökszűz, ő, a Nagy;
S mindig azt kérdem hajtogatva:
Mikor jössz vissza? merre vagy?
(Sándor József fordítása, 1885)

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

Kukucska Ferenc : Katis mama

- No, öreglány, ma mozogsz egy keveset, mert csak növeszted azt a méretes farodat. Gyere már! Ne akard, hogy végigvágjak rajtad egy vesszővel!

Az idős, kék melegítőbe és otthonkába öltözött asszony feddte ekképpen lovát az istállóban - morgós, mély hangon, már-már dörmögve - mely becsületére vált volna egy hasonló korú férfi hangszálainak is. Hangja szigorú tónusával ellentétben azonban soha nem bántotta az állatot, de úgy vélte, Kati nevű lovának tisztában kell lennie a ténnyel, hogy a tanyában sosem lesz egyenjogúság, s kettejük egymásra utalt viszonylatában ezért nem a ló a főnök. Kivezette Katit az udvarra, befogta a rozoga kocsi elé. Piacnap lévén a kocsira már hajnalban felpakolta a tegnap késő délután szedett újhagymát, salátát, a kamrából az almát, krumplit, hagymát, tábla szalonnákat, két sonkát. Ezeket kosarakba, a kiscsibéket és a tyúkokat ketrecekbe rakta. A papír tojástartókba szép sárgájú tanyasi tojások kerültek. Az idős asszony a lovára is gondolt, vizet, szénát rakott az ülés mögé. Nemsokára lesz borsó, zöldbab, majd az is felkerül a kocsira - gondolta. Kati, mintha értette volna a gondolatot, a kocsi elöl visszafordulva ránézett a tetemes mennyiségű eladásra szánt árura. Nem lelkesedett az ilyesfajta látványért. Ezért és gazdája kora reggeli udvariatlan viselkedése miatt törleszteni kívánt, akár kimutatva a foga fehérjét. Pontosabban megsárgult fogait, melyeket vagy huszonhárom éve viselt, s évenként a patkolókovács reszelője távolította el kemény munkával róluk a fogkövet. Kati felhúzta ínyét, horkantott néhány gyomorból jövőt, nyerített, megrángatta hátán a bőrt. Jelezte ezzel, nincs túlságosan kedvére a felszerszámozás, meg ezt követően a megpakolt kocsit maga után vonszolni. - Nyughass már! - mordult rá az apró asszony, ki a ló hátáig sem ért fel. - Visszafelé könnyebb lesz. - Ránézett a keservesen nyüszítő barna korcs kutyájára: - Te meg Ügyes vigyázz itt mindenre, majd jövünk!

A tanyasort a várossal földút kötötte össze, melynek minősége az időjárástól és a nehéz traktorok kerekeitől függött elsősorban. Néhány esős tavaszi nap után lettek szakaszok, melyek miatt gépkocsival sem lehetett az alig három kilométeres távolságot megtenni. A képződött sártenger eső után néhol a tengelyig ért. Ilyenkor a jobb érzésű gazdák kövekkel, gallyakkal töltötték fel a traktorok kerekei szántotta mélyebb gödröket.

Kati poroszkálva a város felé olykor-olykor megállt, ha a hosszú tél után frissen nőtt szép zöld fűcsomót látott az út mentén. Ezzel gazdagította nem túl változatos reggeli menüjét, mely általában szénából és takarmányrépából, vagy jobb esetben tökből állt. Közben pihent. Szükséges volt időnként kifújnia magát, mert jobb hátsó lábára évek óta sántított. Főnökasszonya a bakon nem sürgette a pihenők miatt, csak, ha már kezdett egyre sűrűbben megállni. Ilyenkor a levegőben megsuhogtatta ostorát, mogorva hangon annyit szólt: menjünk te sumák gebe, mert estig sem érünk a piacra!

A két testvér kislány hátul az udvarban nézegette az ól résein át a vörös és a fehér szőrű - anyjuktól a napokban elválasztott mangalicákat. A szomszéd faluból a tenyésztő zsákokban hozta tegnap őket. Télen majd lesz belőlük sok kolbász, hurka, meg amit szerettek nagyon: sonka. Ezt Terka nagymamájuk mondta bólogatva. És azt is, azért tavasszal kell megvenni őket, mert csak így nőnek télire szép nagyra. Lenke a hét éves idősebb leány szomorúan annyit mondott erre: - nekem nem kell belőlük a sonka. Mikor kiengedték a zsákból szegényeket, akkor is visítottak, és amikor levágják őket… A malacok hallották a gyerekek hangját, belül kíváncsian a résekhez szorították turcsi orrukat, pislogó szemükkel pedig igyekeztek a kinti hangok tulajdonosairól többet megtudni.

- Fúj de büdik! - fintorgott vidáman Anna az öt éves kisebbik testvér.

Megcsikordult az utcai vaskapu, az altnál egy fokkal mélyebb hang szólt be az udvarba.

- Na, ki ad puszit egy szatyor csokiért a Katis dédinek? És ki akar felülni a kocsijára?

Anna izgatottan a nővérére nézett.

- Lenke! Megjött a Katis mama, fussunk, nézzük meg!

© Copyright Mikes International 2001-2015

- Anya! Be kell jönnie, már nem tudja magát ellátni a tanyán. Itt van víz, fürdőszoba, villany.

- Szépek a kendermagos tyúkjaid. Tojnak rendesen? - Katis mama végignézett az udvaron.

- Tojnak. De ne terelje a szót. Be kell költöznie, minél előbb. Már ősszel mondtam, mikor agyvérzést kapott. Nem motorozhatok ki magához minden nap, ha ápolni kell.

- Terka! Mindig ezzel egzecíroztatsz! Jó nekem ott kint - megfőzök, ellátom a jószágokat, nem lógok senki nyakán. Meg… majd minden nap rám nézel, hisz ott dolgozol a szőlőben.

- De Anya! Bármikor történhet újra magával valami. Már nem fiatal.

- Fiatal vagyok én lányom. Jövő pénteken leszek kéthetes. Hetvenhét az nem sok!

Anna szaladt oda a két asszonyhoz. Hüvelykujjával a szájában mondta:

- Katis mama! Felülhetünk a kocsidra?

- Ha kiveszed a szádból az ujjad, akkor fel. Másként nem!

- Nem veszem ki még neked sem, mert ez finom. - Anna mégis kivette szájából az ujját, megnézte, megforgatta szeme előtt, majd visszatette a szájába. - Ez a legfinomabb!

- Na, fogadjunk, hogy mire elmegyek, már nem szopod!

- De szopom! Inkább nem ülök fel a kocsidra. Máskor majd megengeded, ha elfelejtetted!

Lenke átölelte Annát. Mikor édesanyjuk dolgozott, ő vigyázott a húgára Terka nagyival. A nagyinak azonban temérdek elfoglaltsága akadt otthon és a szőlőben. Ilyenkor Lenke az én kicsi anyukám, mondogatta büszkén Anna.

- Katis mama! Anna mindig szopja az ujját. Hiába kérjük, nem hagyja abba.

- Ha most itt az udvaron megfogjuk hárman egymás kezét, és arra gondolunk, Anna ne szopja az ujját, meglátod - nem fogja többé.

- Jaj, Anya, ne foglalkozzon már ezzel, csak jobban ráirányítja a gyerek figyelmét. Így is van elég gondunk az ujjszopásával, az anyja elvitte a gyerekorvoshoz, az sem tudott mit kezdeni vele. Jövőre elsős lenne, hogy írassuk be iskolába? Most mennek majd pszichológushoz.

- Ne beszélj már annyit, értem én! Inkább azt mondd, van egy pohár borod?

- Tudja, hogy van, minek kérdezi?

- Akkor menj a pincébe és szívjál frisset, ne a demizsonból adj. Addig Annát leszoktatom erről a csúnyaságról. Nagylány ilyet nem csinál. Mutatom, hogy kell! Leguggolunk, megfogjuk egymás kezét, becsukjuk a szemünket, és arra gondolunk, hogy Annuska mától kezdve…

Ami hang csak kifért Anna torkán úgy elkezdett visítani. Az ólban a malacok megijedhettek, mert bekapcsolódtak az elkeseredett lármába. A kapirgáló tyúkok riadt kotkodálásba kezdtek. Anna berohant a pincébe, zokogva mutatta nagyanyjának az ujját.

- Mama! A Katis mama belenyomta az ujjamat a tyúkkakiba! Nézd meg… Annyira büdi!

- Anya! Mit csinált már megint? - kérdezte csüggedten Terka a pincéből kilépve.

- Mit csináltam volna? Megbillentünk, ahogy becsukott szemmel gondolkodtunk. Az én kezem is olyan lett.

- Mama! A Katis mama bejön hozzánk lakni? - kérdezte a könnyeivel küszködve Anna. - Mert akkor én világgá megyek! - Ujját, nagyanyjának többször le kellett szappannal mosni, kölnivel befújni. Hiába! Ha Anna lopva kis kezére nézett, elfintorodott és eltartotta magától.

- Anya! Mi szükség volt erre? - Terka reményvesztetten csóválta a fejét.

- Még hálásak lesztek nekem ezért. Ideje lenne már bízni anyádban!

© Copyright Mikes International 2001-2015

A korán sötétedő téli délutánokon Katis mama néha átlátogatott a szomszédokba. Ilyenkor vitt magával kemencében sütött pogácsát, vagy egy kisebb demizson bort. A tanyasiak megbeszélték előre ezeket a „klubesteket", ahogy egymás közt nevezték összejöveteleiket. Majd mindegyik szomszédból jöttek és hoztak enni vagy innivalót, s leültek a tévé elé. Más alkalommal az itt élő, városba bejáró kántor harmónium-játéka mellett zsoltárokat énekeltek. Az öt lakó, - és gazdasági épületből álló tanyasoron két házban volt televízió. A készülékeket akkumulátorról üzemeltették, melyeket a közelben ismerősöknél töltöttek fel. A tévézés közbeni beszélgetés vagy a kántornál az éneklés hamar kiszárította a torkokat, s a petróleumlámpa hangulatos félhomályában gyakran koccintottak egymás egészségére. Kimondatlan szabályként szigorúan betartották, egymás közötti vélt vagy valós sérelmet nem hoztak fel ezeken az estéken. Megtapasztalták néhány rossz példából, a finom viccelődést, és a megszokott udvarias beszédet, a bor csak rövid ideig tartja tiszteletben.

Nehezen érkezett meg az igazi tavasz, napok alatt máris nyárba váltott. Szinte kánikula lett. - Mostanában alig van átmenet! - magyarázta lovának Katis mama, miközben kipányvázta a legelőre egykedvű hallgatóságát. - Mikor még élt a férjem, volt tavasz, s hetekkel később jött a nyár. Csak neked mondom, miután eltemettem, azóta van máshogy minden. Talán így bosszulta meg az emberem, hogy az Úr magához szólította. Elég vén vagy, emlékezhetsz rá.

Katit viszont az évszakok változásánál jobban érdekelte az a néhány szemtelen bögöly, melyek a hasán és hátán szúrták a bőrét. Lakomájuknak farka csapkodásával vetett véget.

- Beszélhetek én neked, akár a falnak! Annyira sem érdekel, mint egy hintalovat.

Kati ránézett a gazdájára, farka rövid időre abbahagyta a vérszívókkal folytatott küzdelmet.

- Tudom, hogy meséltem már… Jól van. Ha nagyon meleged lesz, menj be a fa alá.

Anna belesett a kismalacokhoz. A malacok észrevették a kíváncsi gyereket, elhallgattak.

- Gyere Anna! Szedünk gyöngyvirágot a Katis mamának, mert azt szereti legjobban. - Lenke ollóval a kezében türelmesen várta húgát a lépcső előtt. Anna meglepődve nézett rá.

- Majd anya szed holnap délután, ha megjön a munkából. Azt mondta este. Utána a barátnője kivisz bennünket a tanyára autóval. És együtt felköszöntjük a Katis mamát.

Lenke a földre nézett majd az ollóra. Odament húgához, megfogta a kezét, szemébe nézett.

- Anya sokat dolgozik, mindig fáradt. Ha most felköszöntenénk a Katis mamát, anya holnap délután pihenhetne, nem kellene kimennie a tanyára. Biztos örülne neki.

- De a tanya messze van gyalog, és el sem kéredzkedtünk. Nem kapunk ki?

- Nem hiszem - rázta meg bizonytalanul a fejét Lenke. - Nem akarunk rosszat.

- Tőlem. Én már nem haragszom a Katis mamára, pedig belenyomta, tudod – kuncogott Anna. - Mehetek iskolába, mert már nem kell ez - nézett vidáman az ujjára.

A két gyereket féltő érdeklődéssel szemlélték a földút menti szőlőkben dolgozók és az úton közlekedő járművek vezetői, utasai. Anna egyik kezében nagy csokor gyöngyvirágot tartott, másikkal erősen fogta húga kezét. Ha motor vagy autó jött, az út menti fűben megvárták, míg a jármű elhalad. Az emberek csóválták a fejüket, megálltak a kapálásban, megtörölték izzadt homlokukat.

- Hová mentek kislányok? Anyukátok elengedett?

- Felköszöntjük a Katis mamát. Ma hetvenhét éves - hadarta Anna. - Anya meg dolgozik.

- És nem féltek, hogy eltévedtek?

- Én nem félek, mert Lenke vigyáz rám!

© Copyright Mikes International 2001-2015

A kutya egyre hangosabban csaholt. A tanya épületei visszhangozták az ugatást.

- Elhallgass már te bolhafé… - förmedt az ebre Katis mama, de a mondatot nem tudta befejezni. Anna és Lenke dédnagyanyjukhoz futottak, és egyszerre harsogták.

- Isten éltessen Katis mama hetvenhetedik születésnapodon! Ezt neked hoztuk.

Katis mamát gyerekkora óta senki nem látta sírni. Most azonban a cserzett,ráncos arcon könnyek peregtek végig. Megcsókolta a gyerekeket, és csak nézte őket hosszan, szó nélkül.

- Gyöngyvirágot hoztatok, gyalog kijöttetek - csóválta a fejét. - Azonnal megcsutakolom a kezeteket szappannal. Ez a virág, még ha szép és illatos is, mérgező. Főleg gyerekeknek. Terka!! - kiáltotta mély hangján a tanya mögött kapáló lányának. - Gyere gyorsan! - Elrévedt tekintettel a lányokra nézett. - Tavasszal a dolgok rendeződnek. Jóra fordulnak. És ez nagyon rátok férne. Talán anyátok is megváltozik… Vagy orvoshoz megy…

- És akkor apa visszajön? - kérdezte alig hallhatóan Lenke, s átölelte kishúgát.

- Még nincsenek elválva - dörmögte Katis mama. A tanya előtti zöldülő mezőt nézte. - Apátok szeretett engem. Ha segített permetezni, főztem neki paprikást, megkínáltam egy pohár borral. De jön Terka, beszélgessetek. Én addig befogok és hazaviszlek benneteket.

Terka mama futás közben kétségbeesetten csapkodta össze tenyereit. Sírt, jajveszékelt.

- Kicsikéim! Soha többet ne tegyetek ilyet. Rettegni fogok ezek után, hogy bármikor baj ér titeket. Megszakadna a szívem! - Úgy csókolta a lányokat, mint aki sosem látja többé őket.

- Veled meg mi van, te vén gebe? - hallották Katis mama hangját az istálló felől. - Állj fel!

Terka és a két kislány az istállóhoz futott. Kati a szénán feküdt, próbált felállni, de csak a levegőt csapkodta patáival. Nagy szemeit időnként lecsukta, és egyre lassabban nyitotta fel.

- Terka! Ülj a motorra, menj az állatorvosért! - Katis mama ordított a lányával. - Siess már!

Az állatorvos jó háromnegyed óra elteltével érkezett. Kocsijával Terkát követte. Bement az istállóba, néhány perc múlva kijött. Szó nélkül ingatta a fejét, úgy nézett Katis mamára. Táskáját betette a csomagtartóba.

- Doktor úr, mennyivel tartozunk? - kérdezte Terka mama.

- Nem tartoznak semmivel.

- Doktor úr! Megfizetném. Hazavinné a két kislányt?

Az orvos végignézett az asszonyokon és a gyerekeken. Bólintott.

Katis mama beköltözött a lányához. Nem érezte jól magát. Hiányzott neki a tanya, Kati, a szomszédok. Napok teltek el úgy, hogy egy szót sem szólt. Anna egyszer látta, mikor dédije a kerti nyírfa alatt a gyöngyvirág leveleit szedi. Összesodorja két tenyere közt a növényeket, a nedvet pedig ajkaira keni. Elmondta Terka mamának, de már későn.

A temetésre sokan eljöttek. Szerették az idős asszonyt, tisztelték férfias keménységét. A pap hosszan és szépen beszélt. Anna unatkozott már és Lenke fülébe súgott.

- Katis mama azt mondta, tavasszal rendeződnek a dolgok. Pedig olyan öreg és okos volt. Mégis ott van - mutatott a koporsóra.

- Lehet, hogy nem magára gondolt. - Most Lenke mutatott előre. Egy távolabb álló magas, fekete hajú férfira. A férfi és a lányok anyja alig észrevehető mosollyal egymást nézték.

- Apa! - szaladt a férfi felé Anna.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Kukucska Ferenc : Hűségpróba

Domoki Titusz homloka a gondok mély barázdáitól ráncolódott mostanság. Eddig nem volt féltékeny a feleségére - de egy ideje nem tudta mit is gondoljon asszonyáról. Négy éve tartó házasságuk alatt a zöld szörnyeteg nem kerítette hatalmába? Viszont Edit megváltozott, sajnos nem az előnyére. Titusz gondját csak tetézte, nem tudta mi a teendő, ha egy asszony megcsalja a férjét. Elválnak? De hisz rajongásig szereti Editet még ma is. És még meg sem bizonyosodott igazán a hűtlenségéről, lehet, hogy csak bebeszéli magának - aminek ha az ellenkezője derülne ki, örökre szégyellne a tükörbe nézni. Hát akkor? De érezte valami nem stimmel, aminek utána muszáj járnia.

Csanádi Balázsék kétutcányira laktak Tituszéktól. Régi barátság kötötte őket, még az egyetemi évek alatt ismerték fel, mennyire hasonlóan gondolkodnak, nem kevés közös vonásuk van. Udvarolni is együtt jártak két barátnőhöz, akik később a feleségeik lettek. Gyerekeket mindannyian akartak, de a karriert szintén fontosnak tartották. Van még időnk Hédikém! - szokta volt a feleségének Balázs mondogatni. Egy kis utazgatás, szórakozás, utána jöhet a trónörökös! Rendszeresen összejártak Domokiékkal, úgy két - három hetente. Ilyenkor elbeszélgettek a munkájukról, az aktuális pletykák is szóba kerültek, és a terveik. Némi alkohol növelte ezen alkalmakkor a szókincsüket, de sokat egyikük sem ivott.

A nappaliban megcsörrent a telefon, Hédi levette a gázlángról a palacsintasütőt, kiment a konyhából, és felemelte a kagylót.

- Igen! Csanádiné.

- Szia Hédi! Titusz vagyok. Balázs otthon van?

- Persze. Nézi a meccset, mellette vedeli a sört. Én meg sütöm neki a palacsintát, mert arra fáj a foga. De jó nektek, férfiaknak! Mindig azt teszitek, amihez kedvetek van. Bezzeg mi nők…

- Nekünk csak azért jó, mert mellettünk vagytok ti nők. Arra gondoltam átjöhetnétek egyet traccsolni, közben nézhetnénk a meccset, sör van a hűtőben. Unatkozom egyedül, amúgy is régen találkoztunk. Edit most telefonált, bent kell maradnia, befejezni a hó végi zárást.

- Megbeszélem Balázzsal. Csak kisütöm még ezt a pár darabot, utána visszahívlak.

Balázs először csak hümmögött, miután Hédi elmondta neki Titusz meghívását, de rábólintott az ötletre. Feltétele annyi volt, hogy a meccs félidejében menjenek, és Hédi csomagoljon be néhány palacsintát, amit a barátjával majd elcsemegéznek.

Az utca elején álló négyes sorház egyikében lakott Titusz Edittel. A ház lakóinak szorgalmát bizonyította az összkép; a kis előkert pázsitja frissen nyírva, körben a sövény egyforma magasságúra vágva, a csillogóra tisztított ablakok mögött hófehér vasalt függönyök. Titusz kinézett az ablakon át a kertre, a látottakon viszont elkomorodott, hiába volt minden szemet gyönyörködtetően fitt. Szomszédjai jól működő házasságot, konszolidált életet sejthetnek a falak mögött - gondolta, ha rátekintenek a kertjére és lakására - amit Edittel közösen szereztek -, de ez már két hónapja csak látszat. Gondolatai megszakadtak, Hédit és Balázst látta befordulni a járdán, s fellépni a teraszra.

- Ne csengessetek, nyitva az ajtó! - kiáltotta.

- Nagyon várhatsz valakit, ha az ablakból figyeled, pajtás - Balázs kezet nyújtott és rázott Titusszal.

- Csak kinéztem milyen az idő. Szevasztok, gyertek be.

Az ízlésesen berendezett tágas nappaliba vezette a házaspárt. Festményeket a falakon, fadézsákban méteres szobai növényeket, szórakoztató elektronikát látott a belépő első pillantása. A könyvek és a porcelánok hangulatot árasztottak. Az üveg dohányzóasztallal szemben állt a tévé.

© Copyright Mikes International 2001-2015

- Üljetek le, kezdődik a második félidő. Hozok sört. Neked is Hédi?

- Miért maradnék ki? Itt van egy kis palacsinta, még meleg - elővett a szatyrából egy műanyag dobozt, lepattintotta a fedelét - nem tettem szalvétát, azt kérek! Egyetek fiúk. - Titusz sört, rágcsálni valót és poharakat szervírozott. Kibontotta az üvegeket.

- Mi van veled mostanában cimbora? - kérdezte Balázs két korty között. - Nem valami nagy meccs mi? - meredt a tévére - még kikapunk.

- Két hónapja vidékre járok, de a múltkor mondtam már. A dokikat győzködöm a gyógyszereink hatékonyságáról. Valamiért nem igazán megy az üzlet - rázta a fejét Titusz.

- Így van ez mindenhol barátom a válság miatt. De ne aggódj lesz még itt Kánaán - emelte fel a mutató ujját Balázs. - Már megint csak a kapufát találta az idióta! Miért nem megy az ilyen inkább kapálni?

- Gondod van Titusz? - kérdezte Hédi.

- Nincs - a válasz túl gyors volt. Hédi ujjai végét lassan egymáshoz illesztette.

- Pszichológus vagyok. És régi barát. Mondd el. - Titusz feszengett. Látszott rajta, hogy vívódik, küzd magában. Pedig már eldöntötte, kitálal - mert tanácsot kell kérnie. Ezért hívta ide Hédit és Balázst, amit persze ők nem tudnak, de ez cseppet sem baj. Nem akart annyira szerencsétlennek tűnni a szemükben, nem akarta, hogy lássák mennyire tehetetlen. Jobb, ha Hédi veszi észre a baját!

- Edittel van gond - mondta az asztalt nézve Titusz.

- Edittel? - Balázs bekapott egy marék mogyorót. - Apám! Tietek a legjobb házasság messze e vidéken. Milyen nyűgöd van Edittel?

- Nem tudom, de szerintem van valakije - Titusz nehezen mondta ki, de örült, hogy ki merte.

- Miből gondolod - kérdezte Hédi. Tituszból ömleni kezdett a szó.

- Két hónapja, mióta sokat járok vidékre - Edit megváltozott. Feltűnően öltözik, megbámul mindenkit az utcán, velem egyre kevesebbet törődik. Az ágyban… meg szinte semmit. Mikor felhoztam neki ezeket, nevetve megpaskolta az arcom, és azt mondta: - Mit szedsz te? Viagrát vagy Potemixet? Néha egy kis szünet jót tesz a házasságnak, drágám. Uralkodj egy kicsit magadon! Mert szeretlek. - Kérdezem én tőletek: mire gondoljak ezek után? Most is túlórázik, éjjel jön haza.

- Lehet, hogy valóban úgy gondolja, ahogy mondja. Fel akar töltődni, téged egy kicsit kiéheztetni, tudod, mindig ilyen játékos volt. Szerintem nincs senkije. - Balázs már nem a tévére figyelt. Komolyan nézett Tituszra. - Hédi te mit gondolsz? - Hédi bólogatott.

- Szerintem sincs senkije. Van egy ilyen flúgja most, lehet, holnap abbahagyja. Jól ismerem Editet, nem csalna meg. Szereti mások idegeit borzolni egy kicsit, piszkálódni, de tudja hol a határ.

- Ha valami bizonyosságot szereznék, az megnyugtatna… - mondta a hallottakon fellelkesülve Titusz. Hédi elgondolkodott. Ujjaival az asztalon dobolt.

- Nekem lenne egy ötletem… igaz kicsit kényes a dolog, és mind a kettőtökre szükségem van hozzá.

Benne vagytok? Bizonyosságot szerzünk Edit hűségéről! Mondom, miről lenne szó.

Hédi nem köznapi tervet eszelt ki. Meghívják Editet magukhoz vacsorára, mikor Titusz éppen vidéken dolgozik és szállodában alszik. Hédi közben kap egy telefont, hogy kolléganőjét baleset érte, be kell mennie helyette éjszakára, helyettesíteni a klinikán. A hívást Titusz kezdeményezi, aki hazajön titokban, és nem a szállodában éjszakázik. Tehát. Edit és Balázs ketten maradnak. És Balázs próbálkozni fog Editnél… Nyomulni gőzerővel. Ebben komoly tapasztalata van, vagyis volt mielőtt összeházasodtak. Itt kiderül Edit hajlandó-e…? Közben Titusz, aki Edit érkezése előtt megbújik a másik szobában, egy falba fúrt nyíláson át mindent látni és hallani fog. A lyukat Balázs lerendezi előre.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Titusz jó tervnek tartotta Hédi ötletét. Ugyanakkor szégyellte magát barátai előtt, hogy egy ilyen nemtelen, alattomos játékba kényszeríti őket. Nem is beszélve Editről, hogy ebbe az aljas csapdába próbálja csalni, mikor semmi olyat nem tett, ami miatt ezt teszi vele. Titusz megrázta a fejét, most már mindegy, a dolgok elindultak, nincs visszaút!

Késő délután ért haza Edit. Melegítőre cserélte utcai ruháját, bement a konyhába. Elmosogatta a reggeli kávéscsészéket, és néhány edényt. Lezuhanyozott, mikor megcsörrent a mobilja. Felvette. Hédi hívta. Elmondta, hogy Titusz és Balázs beszéltek telefonon, és hallotta, Titusz nem jön haza estére.

- Arra gondoltunk Balázzsal, főzök egy jó vacsorát, átjössz, és dumcsizunk egyet kaja után. Egyedül vagy, legalább nem unatkozol este - mondta Hédi.

- Jól hangzik - válaszolta Edit. - Nem akartam sehova menni, de egy jó vacsoráért, főleg ha te főzöd, szívesen átöltözöm. Egy óra múlva jó?

- Akkor veszem le a gázról a paprikást. Benne a kolozsvárival, ahogy régen is szeretted! Véletlenül egy üveg pezsgő is hűl a hűtőben. Vörös. A kedvenced.

- Mindig jobb voltál nálam a konyhában. Pontos leszek.

Titusz és Balázs csendben álltak Hédi mellett, miközben Edittel beszélt. Hallottak mindent, egyértelművé vált számukra: az „akció” beindult.

- Ideges vagyok - érezhető volt Titusz hangján, hogy őszintén beszél. Megbeszéltünk mindent, de akkor is. És ha igaz a sejtésem? Ha Edit belemegy, hogy Balázzsal… lefeküdjön? Ha Balázs túl jól csinálja a rámenősséget? - Titusz kétségbeesetten nézett Hédire. Balázs válaszolt.

- Nézd barátom. Meggyőződésem, hogy nincs igazad. De ha mégis, ha egy kicsit is… tudom, ott állsz a fal mögött, és én magam állok le, és leállítom Editet is. De ennek szerintem semmi esélye.

- Teljesen igazat adok Balázsnak. Régen ismerem Editet, rendes nő - Hédi nevetve megcsóválta a fejét. - Nem szoktam tévedni az embereket illetően. Ellenőrizzük a megfigyelőhelyedet, csináljunk egy próbahívást, halkan beszélj majd.

Edit időre érkezett, Hédi bement a klinikára. Balázs próbálkozását Edit felháborodva visszautasította és elrohant. Titusz boldogan köszönte meg barátjának, hogy segített bizonyítani felesége hűségét.

Másnap Edit felhívta Hédit.

- Köszi drága, hogy így leszervezted a fiúk előtt.

- Ez csak természetes, kicsim. Nincs édesebb a te csókodnál - válaszolta búgó hangon Hédi.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Kukucska Ferenc : Sára és Marci

Sára négy éves korában kapott egy vastagon bélelt bordó overált, ami változást hozott fiatal életében. Hideg novemberi szelek fújtak ez idő tájt reggelente, mikor édesanyjuk busszal az óvodába vitte őt és egy évvel idősebb nővérét Nórát. Sára mogorva gyereknek számított a kis közösségben, mivel ritkán mosolygott, és alig barátkozott ovis pajtásaival. Kivétel csak egy akadt, Marci, a csendes, visszahúzódó fiú, akit még a lányok is kicsúfoltak, megérezve a fiú gyengeségét. Sára valamiért vonzódott Marcihoz, és megvédte, ha a gyerekek bántani akarták. Négy évesen még selypített, s az óvónők elnyomtak arcukon egy mosolyt, ha a kislány összeráncolt homlokkal a fiú védelmére kelt. Csípőre tett kézzel Marci elé állt, és a csúfolódó lányokhoz így szólt:

- Fülye szajok! Maj' kaptok ety pofont!

A gyerekek lassan megtanulták, hogy Marcit nem szabad bántani, mert Sára barátja és vigyáz rá. Együtt játszottak, egymás mellett ebédeltek. Marci keveset evett, hiába biztatták az óvónők: egyél még, hát nem akarsz megnőni? A fiú étvágya nem javult, csak rázta a fejét, hogy nem kér többet. Sára elgondolkodva figyelte ilyenkor Marcit, és kigondolt egy tervet.

Este szalvétába csomagolt egy szelet sütit és eldugta az ágy mögé. Reggel, mikor mindenki sietve készülődött, overálja egyik zsebéről a sok közül, lehúzta a zipzárt és beletette az este elkészített sütit. Az óvodában lopva odaadta Marcinak, aki megette azt. Ettől kezdve Sára mindig dugott otthon az overál zsebeibe valamit: kolbászkarikákat, kifli csücskét, tepertőt. Marci szó nélkül mindig elfogyasztotta, amit Sárától kapott. Mikor tavasz lett és az overál a szekrénybe került, már nem volt szükség a zsebeire. Javult Marci étvágya, megette az ebédet. Ilyenkor hálásan nézett kis barátnőjére, tekintetében apró lángok kezdtek lobogni, hasonlók, mint Sáráéban.

Az általános iskolában egy osztályba kerültek, s kérték, hogy egymás mellé ülhessenek. A tanító néni ezt nem ellenezte. Marci, hasonlóan az óvodához, itt is nehezen illeszkedett be az új közösségbe. Tetézte még ezt, hogy az otthoni problémákat az iskolában sem sikerült felednie. Szülei sokat veszekedtek apja félrelépései miatt, s ezeket az egyre hangosabb viszálykodásokat nehezen viselte az érzékeny lelkű fiú. Iskolai eredményei romlottak, alig kapcsolódott be az órai munkába, keveset jelentkezett. Sára hiába nyomkodta könyökével: jelentkezz! Füzeteit, ellenőrzőjét gyakran otthon hagyta. Egy ilyen alkalommal - mikor a matematika munkafüzetét nem hozta el - osztályfőnöke megdorgálta, és beírt Marci ellenőrzőjébe. Szüleivel kívánt beszélni. A fiú arcán könnyek jelentek meg, s a szünetben félrevonulva tovább sírt. Sára vigasztalta, mindhiába. Azt mondta a lánynak, itt hagyja az iskolát, nem megy be a következő órára, mert otthon biztos ki fog kapni. Sára szeméből is könnyek bújtak elő, s a csengő hangjára nem indultak el az osztályterem felé. Ketten maradtak a folyosón. Az új építésű iskolában a kabátok, köpenyek, váltócipők, tornafelszerelések tárolására minden tanulónak meglehetősen tágas, zárható szekrénye volt. Sára elővette kulcsát, s intett Marcinak. Bebújtak a szekrénybe, behúzták az ajtót, s csendben sírdogáltak összeborulva. Megfogadták, soha nem hagyják el egymást.

A tantestület úgy ítélte meg, az ilyesfajta renitens viselkedés rossz példát teremthet. Amúgy sem árt ezt a túl korán kezdődő fiú-lány viszonyt - ami egészségtelenül elmélyült - felszámolni. Ezért Sárát áttették másik osztályba.

- Semmi baj, Marci! Bármit tehetnek, mi akkor sem hagyjuk el egymást. Igaz? - igyekezett vigasztalni kis barátját Sára.

- Igaz, mert a szekrényben megbeszéltük - hangzott a tétova válasz. - De mi lesz… eddig együtt jöttünk és mentünk.

- Továbbra is jöhetünk együtt - bólogatott Sára és megsimogatta Marci arcát. - Órák után megvárlak az osztályod előtt, vagy te várasz meg, ha hamarabb végzel. Ha egyikünknek több órája lesz, megvárjuk a másikat az iskola előtti lépcsőn.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Először kicsúfolták őket az osztálytársaik. Milyen dolog várakozni az iskola lépcsőjén egy órán át? Csak azért, hogy együtt menjenek haza. Látva, hogy a csúfolódással nem mennek semmire - a két gyerek mégis megvárja egymást - legyintettek s nem törődtek velük.

A középiskolában újra egy osztályba kerültek. Marcit lassan Mártonnak kezdték szólítani tanárai és osztálytársai. Magas, jóképű fiú lett, szemébe hulló barna, dús hajjal - és az edzéseknek köszönhetően kidolgozott izmokkal. Vele ellentétben Sára megmaradt apró, csúnyácska lánynak, akinek az alakja cseppet sem keltette fel a fiúk figyelmét. Márton egyre terhesebbnek érezte Sára gondoskodó figyelmét, mellette ekkor már több eltitkolt kapcsolata is volt.

A gimnázium harmadik osztályában így szólt Sárához a kapualjukban:

- Saci! Nincs ennek így tovább értelme. Te egy aranyos, szeretnivaló csaj vagy, én pedig egy hálátlan nőbolond. Fejezzük be, kérlek, mert annyira genny vagyok, hogy rosszul érzem magam tőle. Nem tudok ellene tenni, és te nem ezt érdemled.

- Marci! Nem mondhatsz ilyet! Megfogadtuk, hogy nem hagyjuk el egymást. Én nagyon szeretlek! Sára érezte, hiábavaló minden tiltakozása. Zokogva szaladt el Márton sehova sem néző tekintete elöl.

Az érettségiig keveset beszéltek. Csak Sára nézett sóvárgó szemekkel Márton után, mikor a fiú karján egy új barátnővel nevetgélve elment mellette.

Az egyetemi felvételin találkoztak újra. Sára nem a Közgázt akarta választani, magyar tanár szeretett volna lenni, de megtudta, Marci hová jelentkezett.

- A tanároknak nem itt osztják a belépőt - lépett Márton Sárához.

- Miattad felvételizek ide.

- Miattam a holdjárókhoz is felvételizhetsz, akkor sem érdekelsz. Vannak barátnőim.

- Szerettük egymást gyerekként. Mi változott meg?

- Hogy egy csúnya banya lettél. Fogd már fel! Nem kellesz.

Sára negyven éves lett, nem ment férjhez. Önmagának egyre gyakrabban tette fel a kérdést: miben reménykedik még? Marci megnősült, jó állása, szép felesége, két szép gyereke van. Ha nagyritkán találkoznak, Marci csak ránevet, alig nyög ki egy köszönésfélét. Amikor eszébe jutottak ezek a dolgok, Sára szeme mindig könnyes lett. Negyven évesen már nem számít annyira a szépség - győzködte magát. Igent kell mondania banki kollégájának. Igaz, Péter alacsony, kopasz és némi pocakot is növesztett, de már többször megkérte Sára kezét. Mind a ketten magányosak, gyermeket szeretnének, és túl sok idejük már nincs gondolkodni… Megcsörrent Sára telefonja. Nem törölte ki Marci számát, pedig évek óta nem beszéltek. Most erről a számról jött a hívás.

- Valéria vagyok, Marci felesége. Be tud jönni a kórházba? Az intenzíven leszünk és nincs sok időnk.

- Hogy mi? - nézett a készülékre Sára, de a vonal kattanva megszakadt.

A kórház intenzív osztályán három beteg feküdt. A középső ágy mellett nemrég még ápolt, szép nő törölgette zsebkendőjével a könnyeit. Szemfestéke és rúzsa arcán szétkenve, szemei vörösre sírva.

- Te vagy Sára, ugye - állt fel az ágy mellől s kezét nyújtotta a belépőnek.

- És te Valéria - fogadta el a felé nyújtott kezet Sára. Megismerte az ágyban fekvő Marcit, akiből műanyag csövek lógtak ki. Szíve hírtelen megtelt félelemmel és fájdalommal. - Mi történt Marcival?

- Autóbaleset. Az orvosoknak sikerült rövid időre visszahozni a kómából, de szerintük nem sok ideje lehet… - Valéria szándékosan nem mondta ki a „hátra” szót, mintha ezzel meghosszabbíthatná férje életét. - És a te nevedet suttogta - kezdett újra sírni. - A telefonjában szerepelt a számod, ezért hívtalak. Megfognád a kezét? - A kérés inkább könyörgés volt.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Sára remegve megfogta Márton kezét. - Marci - mondta halkan. A férfi eddig homályos tekintetében értelem villant, először Sárára nézett majd a feleségére.

Sára bólintott.

Finoman megszorította Márton tenyerét, másik kezével Valéria ujjai után nyúlt.

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

Mester Györgyi : Elbeszélések

Anyaság

A perzselő meleg elől enyhülést remélve gázolt át a magasra nőtt, száraz fűtengeren, hogy elheverhessen a közeli, árnyékot adó, szúrós bozót tövében. Izmai a szokott módon dolgoztak, méretes tappancsaival gyűrte, tiporta a keményre aszott kórókat, csak az utóbbi időben hatalmasra nőtt hasa himbálózott szokatlan intenzitással a lábai között. A jókorára duzzadt teher a vadászatban nem akadályozta, kissé lassította csupán, de azért mégis minden más volt, mint azelőtt. Azelőtt, mielőtt megmérkőzött a felségterületét megsértő hímmel, s a verekedést követően, legyőzöttként, ténylegesen megadta neki magát.

A királyi méltóságú, busa fej, és a csíkos bundával borított széles hát, néhány lépés után elérte a bozótost, ahol kényelmesen leheveredett. Magányában nem zavarta semmi. A táj körös-körül csendes volt, épp senki nem vadászott a közelben, és mintha még a madarak is elhallgattak volna. Így, délidőben, a hőguta közeli aléltság állapotában elfeküdt, megpihent minden élőlény.

Míg vackán, melyet a természet almozott alá, a melegtől pihegve fujtatott, furcsa, erőteljes mozgásokat érzett a hasában. Mintha a tegnap elfogyasztott antilop nem akart volna beletörődni abba, hogy a futóversenyt ő, a tigris nyerte. Persze, nem volt nagy hajsza, ezzel a hassal nemigen tudott a szokásos lendülettel utána nyargalni. Talán le sem dönti a lábáról, ha az állat nem olyan fiatal és tapasztalatlan. Mindegy, a gyomra tele van, egy-két napig kibírja, ha nem vadászik.

Akkor váratlanul erős görcs nyilallt a hasába. Mintha a beleit csavargatnák, és a hátsó fele szinte belezsibbadt a fájdalomba. Egyszer érzett már hasonlót a fara tájékán, de az karom okozta mély combsérülés volt, amit a területbitorló hímtigrissel vívott küzdelemben szerzett. Lassan gyógyult, kicsit sántított is egy darabig, de aztán beforrt a seb, a mozgásában csak rövid ideig akadályozta.

Gondolatai eközben visszakanyarodtak a mostani érzésére, mely nem volt elviselhetetlen, csupán érthetetlen. Még inkább érthetetlen volt, amikor az átmeneti szünet után a fájdalom ismét fokozódott, és pár óráig tartó vissza-visszatérést követően, valami megindult ott a másik végén. A hátsó lábai közül nyálas, hengeres valamik csusszantak a fűbe, gyors egymásutánban három, majd utána még kettő. Ilyesmit még sohasem élt át, még nem voltak kölykei.

Ösztönétől hajtva nyalogatni kezdte a vinnyogva nyöszörgő, szőrös lényeket, amelyekből lassan kibontakozott egy-egy kölyökállat.

Ahogy mozgékonyabbak lettek, egyből a hasa alá másztak. Az elmúlt időszakban érzékennyé vált és erősen megduzzadt csecsbimbóira azonnal ráharaptak a kis jövevények, egy azonban ott maradt a fara mellett, és alig tudott feltápászkodni a földről. Nem volt ugyan tudatában annak, hogy öt kölyköt hozott a világra, és a táplálásukhoz csupán négy csecsbimbója van, azt azonban hamarosan észrevette, hogy a kölykök egyike rendre lemarad a többitől. És ez így volt a következő napokban is. A kis „maradék” csak akkor fért az életet adó táplálék forrásához, ha a többi négy már jól lakottan szuszogott, és művészi rendezetlenségben, anyjuk hátán, lábán, nyakán, vagy csak úgy mellette, a legyűrt füvön hevertek.

Ahogy múlt az idő, a nagyobb, erősebb kölykök már nem csak a tejért, a játék kedvéért is megküzdöttek egymással. Csak az a kicsi, a „maradék” volt tőlük többnyire távol. Egyedül szopott, már ha testvérei hagytak számára valamit a bimbókban.

Anyai ösztöne hajtotta, hogy ezt, a legkisebbet, a leggyámoltalanabbat gyakrabban nyalogassa, mint a másik négyet. Amikor a vadászatból hozott egy nyulat, és elvonult, hogy az alomtól távolabb elfogyassza, a kicsi apró, ingatag léptekkel odatámolygott hozzá. Hagyta enni. Érezte, hogy annak jobban kell a táplálék, mint a többinek, mert az teszi lehetővé, hogy életben maradjon. A nagyobbak jó erőben, sőt túlerőben voltak, a kicsi azonban mindig a végére szorult, és vagy maradt számára a tejből, vagy nem.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Ez a kicsi szerette őt. Míg a többiek egymást gyúrták, lustán szanaszéjjel hevertek, ez minduntalan körülötte volt. A pofáját paskolta, nyalogatta, a fülét cibálta, apró körmeivel belekapaszkodott a bundájába, hogy le ne essen a hátáról.

A szeretet kölcsönös volt. Mindent megtett volna érte, és meg is tett, mégis, a „maradék" egyre gyengébb lett. Már nehezen állt lábra, menetközben fel-felborult, sokat nyivogott, mintha folyton a segítségét kérte volna.

Az idő múlásával a nagyobbak elevenebbek, a kicsi azonban egyre csendesebb lett.

Egy hajnalon, míg a kölykök mohón habzsoltak, rossz érzése támadt. Egyből a legkisebbet kereste. Valami nem volt rendben, nem volt olyan, mint máskor. Szemével mindenfelé a kis szőrcsomót kutatta, fülével igyekezett kiszűrni a környezet természetes zajaiból, meg a szopással járó, fújtató hangok zűrzavarából azt a kis nyüszögést, amit már annyira megszokott.

Nem hallotta, bármilyen éles is volt a hallása. És akkor váratlanul, a vacok szélén, meglátta a nyugodt mozdulatlanságba dermedt kicsi testet. Lerázta magáról a kölyköket, és odaballagott a magányában végtelenül esendő, aprócska szőrhalomhoz. Melléheveredett. Nem bánta, hogy a kölykök újra rámásztak, dögönyözték, szívták a tejét, ő merőn nézte a halott kölyköt. Fel nem fogta, hogy mi történt, de a zsigereiben érezte a rosszat, a jóvátehetetlent, a véglegest.

Pár napig nem is vadászott, csak a közeli maradékot ment megdézsmálni, amit nem is ő ejtett el, de a vadászt elkergették a dögmadarak, ő meg azokat. Jól megférték egymással, végül is, ez a rendje az ő világuknak.

Még napokig őrizte a kis tetemet, és amikor az a melegtől összezsugorodott, a pofájába vette. Úgy tartotta a fogai között, mint amikor az élőket hordta át a régi vacokból az új helyre, amit biztonságosabbnak tartott. Nem vitte túl messzire. Akkor lefeküdt, mellső lábai közé vette a testet, és miután párszor még megnyalogatta, elkezdte enni. Nem az éhség dolgozott benne, temetett. Temetett, a maga módján.

Amikor úgy érezte, elég volt, az egészen kicsire fogyott szőrcsomót még odébb vitte, és egy tövises bokor alatt füvet kotort rá.

Az már nem az ő kölyke volt, csak egy csomó szőr. Ő tisztességgel eltemette, hogy más állat falánkságának ne essen prédául. Eltemette, meggyászolta. Magába temette, oda juttatta vissza, ahonnan a világra jött. Így lehetett továbbra is az övé, az ő legkisebb első kölyke, a „maradék"…

© Copyright Mikes International 2001-2015

Kívánj valamit, ha mersz…

Harminc év, nem kevés idő egy házasságban. Ilyen hosszú ideig együtt élni valakivel, akit egykor hőn kívántunk, imádtunk, és mi lett belőle mára? A test taszít, az érzelmek kihűltek, és hol van már az együttérzés, a megértés… Ez már mind a múlté.

Újsággal a kezében, olvasást mímelve, ilyen gondolatok kavarogtak a fejében. A nejére gondolt, aki az évek során jellemében megváltozott, fizikai külsejében megcsúnyult. A valamikor gusztusosan molett nő rémítően elhízott, a haja megritkult, tokáján fekete bibircsók éktelenkedett, szigorúan összezárt vékony ajka fölött sötét pihék, kezdődő bajusz körvonalazódott.

Ez még csak hagyján, hiszen a külsőnk változásáért nem állhatunk jót, na de a természete! Elhízásával egy időben, a szokásai is megváltoztak. Lelassult, lusta lett, már nem ügyelt annyira a háztartása tisztaságára. Hová lett a régi, pedáns nő? A szennyestartóból időről-időre kibuggyant a sok belégyömöszölt piszkos holmi, és ő csak várt, várt, nem fűlött a foga hozzákezdeni a mosáshoz. Talpuk alatt roszogott a konyhakőre lehullott kenyérmorzsa, zsírtól ragacsos volt a tűzhely, ujjnyomoktól feketéllett a konyhaszekrény. A mosogatóból nem folyt le a víz, na de ki törődött vele? Majd csak veszi valaki a fáradságot, és ha nem tetszik neki, megcsináltatja. A hálóban egy idő után sosem ágyazott be, és még meg is magyarázta: széthányva jobban szellőzik az ágynemű. Az előszobában hetekig nem cserélte ki a kiégett villanyégőt, inkább bebotorkált a konyháig, és ott gyújtott villanyt.

Persze mondhatnák, hogy miért reklamál, hiszen ő is ott élt vele egy lakásban, miért nem csinált ő rendet, hívott szerelőt, cserélt égőt…, de hát a kenyeret is meg kellett keresni. Valakinek el kellett szegődni, dolgozni, és megkeresni az életben maradáshoz szükséges pénzt. És ez ő volt, nem az asszony. Eladta magát, bagóért. Egy hatalmas áruház raktárában kulizott, hetente hat napon át. Az árukat nem csak bevételezni, rendszeresen rakodni is kellett, munkaköréhez az adminisztráció mellett, a fizikai munka is hozzátartozott.

Esténként holtfáradtan ért haza, és akkor már nem volt kedve semmihez, az asszonyhoz sem, hát miért fáradt volna a háztartás káoszának felszámolásával. Az asszony, mint egy nagy basa, egész nap otthon terpeszkedett, rég felhagyott a munkába járással, arra hivatkozván, neki ott van a háztartás minden gondja, baja. Pedig gyerekük se volt. Mert az legalább elfogadható hivatkozás lett volna, a gyerek gondja. Nem lett. Akartak, de nem sikerült. Talán a nőiessége csődje is hozzájárult ahhoz, hogy az asszony ennyire kifordult magából?! Nem érdekelte sem a külseje, a lompossága, sem az, hogy a férje szinte már nem is nyúl hozzá. Beletörődött, megszokta. Könnyebb volt így. Az élet meg csak hömpölygött tovább, ment a maga útján. Így teltek az évek, így jutottak el idáig.

Mivel az újságot már többször átlapozta, feltűnő lett volna, ha még tovább forgatja a lapokat, úgy gondolta, inkább lemegy, jár egyet az utcán, a kellemesen enyhe, augusztusi alkonyatban. Így túl az ötvenen, kutya nélkül, furcsa volt az egyedül baktató férfi. Mások párosával sétáltak, a derekabbja meg kocogott. De ő már ezt se bánta. A fő az volt, hogy ne legyen otthon, ne lássa a nagy lomha test jövését, menését maga körül.

Egy parkhoz ért. Beljebb sétált, és a szökőkút melletti padra letelepedett. Újra végiggondolta előbbi eszmefuttatását. Vitriolosan kritizálta az asszonyt. De hát amit gondol róla, az mind igaz. Ez a szomorú valóság. És ő? Nem akarta magát se fényezni. Tény, ami tény, ő is megöregedett. Lehet, hogy nem szép, egy fiatal nőnek talán nem akadna meg rajta a szeme, de egy hozzávaló, középkorúnak, talán. Hiszen nem hízott el, még csak nem is kopaszodik. Persze őszül, de a bajusz férfiasabbá tette. És csendes. Nem veszekszik, még az ilyen asszonnyal se, akivel megverte az ég. Belenyugvó, béketűrő, magát rendben tartja, még főzni is tud, bár évek óta nem próbálta. Megette, amit az asszony főzött, és megette, amit ő főzött magának. Hiszen a társát ő választotta annak idején, a válást pedig sosem merte megpróbálni.

A szökőkút csobogó vízére meredt, és akkor a medence szélén észrevett egy kis, zöld békát. Ha most fiatal lennék, ami nem vagyok, és hinnék a mesékben, amikben nem hiszek, talán azt kívánnám, legyen nekem is egy békám, amit, ha megcsókolok, gyönyörűszép asszonnyá változik. Igaz, a mesében fordítva volt, a békából királyfi lett, na de miért ne kívánhatnék ilyet? Annyira csak nem vagyok tehetetlen, hogy még kívánni se merjek! Augusztus van, valahol biztosan lehullik éppen egy csillag, és kívánságok raja száll az ég felé. Ha én megcsókolhatnám ezt a kis békát, és átváltozna egy jó asszonnyá, az lenne ám a csoda!

© Copyright Mikes International 2001-2015

Elmosolyodott, hogy lám, milyen gyerekes gondolatok jutnak az eszébe, a nagy, lelki nyomorúságtól. Még egy kicsit elidőzött, nézegette az egyre sötétülő, ibolyalila égboltot, de egy hulló meteort se látott. Na, ennyit a kívánságokról.

Lassan hazafelé indult. Az utca sötétebbnek tűnt a szokásosnál. Hirtelen egy nagy széllöket kiborította az egyensúlyából. Por vágódott a szemébe, s nagy csöppekben eső kezdett dobolni a járdán. Furcsának tűnt, hiszen nem is volt felhős az ég, és a csillagok is jól látszottak. Valami idegenszerű feszültség érződött a levegőben. Talán az én csodám érlelődik – gondolta.

Szinte felvillanyozódva nyomta le a lakásajtó kilincsét. Zárva volt, csöngetnie kellett. Türelmetlenül, a kelleténél kicsit erősebben nyomta a csengőt, annyira várta a csodát. Az ajtó kinyílt, és ott állt előtte egy… ember nagyságú béka. Óriás volt, kövér, mintha felfúvódott volna, nyakán nagy, fekete bibircsók látszott, és a szája fölött sötét bajusz körvonalazódott……

© Copyright Mikes International 2001-2015

Cím nélkül

Az előszoba ablakán beszűrődő élénk világosságról nem tudta határozottan, hogy az a napfény, nem volt nevesíthető a számára, de szépnek találta a sárga színt, mely szinte vonzotta magához, egyben kellemes melegérzetet keltett benne. Közelebbről is érezni akarta, többet akart kapni belőle. A rácsos ablakon kihajolni nem tudott, ezért a másik irányba indult. Az ajtó nyitva volt, akadály nélkül kijutott a lakásból.

A betonlépcső érdes felületén posztópapucsa megakadt, mely pillanatnyi megtorpanásra késztette, de reflexszerűen szétdobta a kezét, ami szerencsére falat ért, így nem esett le. A lépcső aljára érve, kicsoszogott az utcára. Elárasztotta a fény, de azért megborzongott. Még csak kora délelőtt volt. A lábai maguktól mozdultak, elindultak a járdán jobbra, bár az is lehet, azért fordult abba az irányba, mert mások is arra mentek. Lépegetett, egyik lábát rakta a másik után, ment céltalanul, mert haladtak előtte is. Sietett, ha a többi járókelő szaporázta a lépteit, és lassított, ha utolért valakit, aki lassan sétált. Most meglátott egy csoportosulást. Mivel mindenki csak álldogált, ő is megállt mellettük. Hirtelen kisebb szélvész kerekedett, a megállóba befutott a busz. A jármű által kavart légörvény lekapta válláról a lazán megkötött kendőt, és odafújta a bokrok tövébe. A könnyű kelme fennakadt egy ágon. A többi, ott várakozó ember egymás után besorjázott a buszba, tétovázását látva egy barátságos hang megkérdezte: segítsek felszállni? Hagyta, hogy a buszra felsegítsék. Az előzékeny fiatalember rögtön ülőhelyhez kísérte. Ültében kifelé nézegetett az ablakon, szeme mozgásával élénken követte, mint szaladnak mellettük a fák és a házak.

Hosszú ideig üldögélt, jólesett a pihenés. Amikor egy megállóban többen is leszálltak, követte őket. A papucsos, háziruhában, vékony kardigánban, láthatóan tanácstalanul álldogáló öregasszonyt, középkorú nő szólította meg: címet tetszik keresni? Ekkor homályosan valami gyümölcsnév jutott az eszébe, hogy oda kéne menni. Talán szőlő?! – már ha a szőlő egyáltalában gyümölcs. Érezte, a szót ismeri, de a jelentésével nem volt tisztában. Azért fennhangon kimondta: szőlő. A Szőlő utcát tetszik keresni? Hát itt, az V. kerületben, valóban van egy jópár gyümölcsről elnevezett utca, egymás után következnek sorban. Tessék csak előre indulni, úgy emlékszem, arrafelé van a Szőlő utca. A mutatott irányba indult. Csak ment, ment, emberek siettek el mellette, szembejöttek vele, kikerülték a lassan csoszogó asszonyt. Már nem emlékezett, hogy mit mondott neki az a kedves nő. Mert kedves volt, nem? Talán a lánya volt? Nem emlékezett. Ismerős arcokat keresett maga körül, de senkit nem talált. Megéhezett. Ki ad neki enni? A járda véget ért, és ahogy a szegélyről lelépett, a papucsa lemaradt a lábáról. Nem is vette észre, csak kicsivel később, amikor harisnyás talpát durván megbökte egy kavics. Találomra a szélesebb útra fordult. Hangos fékcsikorgással fékezett le, szinte az orra előtt, egy autó. A pillanatnyi megtorpanás után, továbbcsoszogott. Mivel gyenge volt a hallása, nem értette, mit kiabál a sofőr, de azért a hangra visszafordult, és látta, amint a férfi feléje integetve hadonászik. Automatikusan visszaintegetett, majd ment tovább. A házak apránként elfogytak mellőle, fákkal beültetett, parkos részhez ért. Bement a fák közé, és mivel fáradt volt, leült egy bokor tövébe. A talpa fájt, nem tudta, hogy miért, és ettől rossz érzés fogta el. Az éhsége időközben elmúlt, most már szomjazott. Amikor úgy érezte, tovább tud menni, feltápászkodott, és akkor a távolban megcsillant előtte valami. Arra felé indult, és elért a vízhez. Csak egy pillanatra torpant meg a töltés tetején, de valahogy biztos volt benne, hogy ha eléri azt a csillogó valamit, az majd a szomját oltja. A töltés tetején, a friss füvön megcsúszott, és leszánkázott a folyót szegélyező kövekig. A kemény szikladarabok között fekve, éles fájdalom nyilallt a bokájába. Odanézett, és valami furcsa pózban látta a lábfejét. Nyöszörögve, vinnyogva sírni kezdett, majd amikor a sérült testrésze teljesen elzsibbadt, abbahagyta a sírást. Most vette csak észre, keze a hűvös, nedves valamibe ért, a víz szó nem jutott az eszébe. A kezének jólesett, azért úgy fészkelődött, hogy a szája is odaérjen. Az első kortyok után szédülve fordult a folyóba. Arcra borulva, orrával a vízben, kétségbeesetten próbált levegőt venni, de levegő nem jött, csak a vízből nyelt egyre többet….mígnem elcsendesült. A virágmintás otthonka napokig ott lebegett a Tisza felszínén, mert a szürke kardigánt fogva tartották a kövek.

A III. kerület Szőlő utca 15. szám alatt lakó család mindenütt kereste. Bejárták a környező utcákat, mindenfelé kérdezősködtek, a kendő nyomán a busz útvonalát is nemegyszer végigutazták. Az egyik sofőr emlékezett is a szürke kardigános, zilált külsejű, réveteg tekintetű öregasszonyra, de arra már nem, hogy hol szállt le. Egy fiatal szerelmespár, a folyóparton andalogva, maguknak csendes búvóhelyet keresve, akadt rá.

A temetés után az öregasszony lánya összeomlott. Aznap neki kellett volna vigyáznia rá, de a gyerek után, amikor reggel elment az iskolába, nem ellenőrizte le, hogy szokás szerint, kulcsra zárta-e az ajtót…

© Copyright Mikes International 2001-2015

Csörgősipka

Kulcsával kinyitotta az ajtót, belépett az előszobába, majd, mintegy képletesen, a kalaptartóra dobta a csörgősipkát.

Hát igen. Három héttel ezelőttig fogalma sem volt arról, hogy köznevetség tárgya, bolondnak nézik, ha láthatatlanul is, de csörgősipkát visel a fején.

Azon az ominózus napon, teljesen véletlenül történt, hogy a hatalmas munkaterem másik végén, távol az ő íróasztalától, megcsörrent a kollégája telefonja, és ő automatikusan felvette. Bele sem szólhatott még, amikor egy ismerős hang a következőket búgta a fülébe: Szia, te drága! Mégis tudunk ma találkozni. A „tudod ki", túlórázik, este nyolcig szabad vagyok. Fél ötkor találkozhatunk a szokott helyen. Csókollak!

Ezzel meg is szakadt a vonal. Egy teljes percbe tellett, míg magához térve konstatálta, a saját felesége hangját hallotta, amint éppen randevút, és valószínűleg nem az elsőt, beszélt meg a feketehajú, sötétszemű, nála tíz évvel fiatalabb, jóképű kollégával.

Ezek szerint, csalja a felesége, és a munkahelyén valószínűleg mindenki tud a dologról, kivéve őt. Most vált csak számára világossá, miért is súgtak össze néha a háta mögött olyan gunyoros arckifejezéssel a kollégái.

Hetekig várt, de ma végre döntésre jutott. Tisztázza a dolgot az asszonnyal, nem hagyhatja, hogy továbbra is bolondot csináljanak belőle.

Átöltözött, s amikor kiment a konyhába, a feleségétől üzenet várta az asztalon: „Fodrásznál vagyok, sokáig el leszek - dauer -, egyetek, amit találtok. Csók, anya." Legalább most tudom, hogy hol van - gondolta.

A konyhaajtóban összefutott a tinédzser lányával. Na, még ez is! Épp a napokban derült ki, hogy a lánya is átverte. Fél évig pumpolta azzal az indokkal, hogy beiratkozott egy francia nyelvtanfolyamra, és arra kell a plusz pénz. Aztán kiderült, szó sincs nyelvtanulásról, a fiúját kidobták az állásából, és a szórakozásaik fedezésére kellett a pénz. A franciáról azt sem tudja, eszik-e vagy isszák. Na, de legalább ezt egyszer s mindenkorra tisztázták.

A lánya, tőle merőben szokatlanul, melegen üdvözölte, és rögtön rá is tért a tárgyra. Apu, nagyon bánom, hogy nem voltam veled őszinte, ígérem, többé nem lesz ilyen. Képzeld el, azt hiszem, a megkomolyodás útjára léptem. A suliban madárfigyelő klub alakult, és én beléptem, mert nagyon érdekesnek tartom, hogy még vidékre is fogunk utazni, madárlesre. Az éves tagdíj megfizethető, de persze a vonatjegyre is kell majd pénz.

Adott neki, hogy ne adott volna. Ilyen értelmes célra sosem sajnálta a pénzt, talán tényleg észhez tér ez a lány.

A szobába lépve, négyéves fiát a televízió előtt kuporogva találta. Szia, kisöreg! Mi újság? – kezdte volna, de a gyerek hátra se nézve, csak odalökte: Apu, ne zavarj! Nem látod, hogy az oroszlán most cserkészni be az antilopot! Ma ezt másodszor adják, de megnézem, ha lehet, harmadszorra is. Olyan izgi!

Aranyos kölyök - gondolta. És milyen szép kisfiú. Fekete haj, sötét szemek, csinos kis arc. Bomlanak majd utána a nők, ha egyszer felnő!

És akkor valami szöget ütött a fejébe, amire eddig még sohasem gondolt. Ő maga nem egy kifejezetten jóképű férfi, éppen csak megjárja. És nem is fekete hajú, de a felesége sem. Igaz, hogy az asszony vörös haja festett, de az alapszíne is világosbarna, mint az övé. Nincs is fekete hajú a családjukban! Legalább is, az övékben nincs. De bizonyára van a kollégáéban! A munkahelyén hat éve dolgozik, az asszonyt pedig az első év végén vitte el bemutatni. A karácsonyi buliban ismerkedtette össze a kollégáival. Azóta tartana?! Azóta csalja az asszony?! A fia talán nem is az övé?!

Azt hitte, mindjárt megőrül. Akkor más jutott az eszébe. Madárfigyelés? Hiszen a lánya utálja a biológiát! Amikor két éve kanárit akartak venni, ő volt, aki leginkább tiltakozott. Azt mondta, ki nem állhatja azokat a tollas dögöket. Neki ugyan ide ne hozzanak a lakásba egy madarat, mert akkor ő elköltözik a nagymamához!

Vagyis megint átverte. Pénzt csalt ki tőle egy olyan célra, amiről azt hitte, és jól hitte, biztosan adni fog.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Az asszony meg épp most nincs itthon! Nincs kivel megbeszélni a dolgot. Hol is van? Fodrásznál? De hiszen három nappal ezelőtt is fodrásznál volt! Vagy akkor se, és most se?!

Őt mindenki csak átveri! Folytonosan becsapják, hülyének, bolondnak nézik. Hát az is, ha hagyja!

Felugrott, és azzal a feltett szándékkal sietett ki az előszobába, hogy azonnal elmegy. Már az éjszakát sem tölti velük egy fedél alatt, inkább szállodában alszik. Elhagyja az asszonyt, és az egész csalfa családját. Nem lesz többé mindenki bolondja!

Kabátot vett, belebújt a cipőjébe, és már nyitotta is az ajtót. A kalaptartóról a láthatatlan csörgősipka a fejére ugrott, s amikor kapkodva behúzta maga után az ajtót, az egyik bojt majdnem odacsukódott…

© Copyright Mikes International 2001-2015

Holdvilág

A lenvirág kékségű ég ibolyaszínűre fordult, majd mélyfekete lepel borult a tájra. A jellegtelen, fehér korong feltornázta magát az ég közepére, egyre feljebb és feljebb, hogy elfoglalja szokásos helyét, s ragyoghasson, de olyan áthatóan, hogy a szomszédos csillagok fénye csak sápadt utánzatnak tetsszen mellette….

Egy krumplival megrakott szekér kocogott az úton. Gazdája a két sovány ökörrel hazafelé igyekezett. A krumpli drága kincs, és bár munka közben rájuk esteledett, szekérre rakodták. Haza kell vinni, a földön, a puszta ég alatt nem maradhat. Reggelre lába kelne, s oda lenne az egész téli élelem. Ekkor az égen felragyogott a hold, és olyan erővel sütött, hogy végig bevilágította a szekér előtt az utat. Milyen szerencse, hogy holdtölte van - gondolta a gazda.

Ezalatt egy szegény paraszt és a kisfia ráerősítették a targoncára az utolsó rőzseköteget is, s az apa körbekémlelt. Csak most el ne kapjon bennünket az erdőkerülő, mert akkor lesz nemulass! Elveszi a nehezen összegyűjtött fánkat, nem tudunk főzni, fagyoskodhatunk majd a télen. Óvatosan, lassan közelítették meg az erdő szélét. Bárcsak ne sütne a hold, bárcsak koromsötét lenne, nem kellene tartanunk attól, hogy észrevesznek! A hold, meghallva az apa fohászát, vastag felhőpárnát húzott az arca elé, s eltűnt mögötte, mintha csak bújócskázna. A rőzsegyűjtők viskója a közelben volt, az átmeneti sötétség leple alatt szerencsésen hazaértek.

Amikor a hold eltolta maga elől a felhőt, ragyogó tekintetét egy megkapó jelenet vonta magára. Az almáskert - háztól távolabbi, alsó végén - egy hevenyészve összetákolt padon, fiatal pár üldögélt. A fiú kereste, de nem lelte a megfelelő szavakat. Valami nagyon szépet szeretett volna mondani a kedvesének Olyan szép vagy, mint a, mint a ……ekkor felnézett az égre - mint a ragyogó hold! A lány szelíden a fiú vállára hajtotta a fejét. Hang nem esett közöttük. Érlelődött az első csók, de szemérmesek voltak mind a ketten, ezért hát a hold hátat fordított nekik, s feljebb kúszott, hogy egy hatalmas lombkorona teteje éppen eltakarja őt.

A folyóhoz sietve közeledett egy férfi. Valami elől menekült tán, vagy csak a szeretteit kívánta minél előbb karjába ölelni, ki tudja? A révésznek nem akaródzott, de aztán mégis ráállt, hogy átvigye a túlsó partra. Beszálltak a csónakba. A hold éppen akkor bukkant ki a lombok közül, s ezüsthidat vert a folyón át. A csónak halkan, nyílegyenesen siklott a kivilágított úton, s partot érvén ugyanolyan zajtalanul úszott vissza az innenső oldalra.

Egy szegényes berendezésű, komor hangulatú szobában ketten virrasztottak egy kiságy mellett, melyben páréves fiúcska vívta magányos harcát a magas láz, és a súlyos kór ellen. Az anya fáradt kezét az apa karjára tette. Pihenned kell - mondta. Holnap munkába mész. Ha elveszíted a munkád, elvész a kenyerünk is. Elég úgyis a magunk baja. Az apa lassan kisomfordált a szobából. Szégyellte magát, hogy ő, az erős férfi pihenni tér, az asszony pedig tovább virraszt. A hold ekkor éppen az ablak elé ért, és erős fényével bevilágította a szobát. A kisgyermek az erős fénytől felriadt, akaratlanul is könnyek gördültek alá a szeméből. Függöny nem volt az ablakon, nem telt rá. A hold ránézett a sápadt kis arcra, melyet az ő fénye még fehérebbé fakított, aztán, megszánta az alvót, s fényét visszafogva, gyorsan tovaúszott.

Ahogy gyenge fénye mellett, tovább pásztázta az alant elterülő, csendesen lélegző tájat, az egyik tanya kerítésénél mozgást észlelt. Két alak valami rosszban sántikált. Az egyik bakot tartott a társának, mire az átlendült az amúgy sem túl magas sövénykerítésen. Az udvaron, kihasználva a félhomályt, az ólak felé osont. Kisvártatva újra feltűnt, hátán duzzadó zsákot cipelt. Már épp elérte a kerítést, amikor a kitisztuló erős holdfény, felriasztotta az alvó háziakat. A gazda feltápászkodott, az ablakhoz ment, s az olcsó gyolcsból varrt függönyt odébb húzta. Ekkor a vakító fényben észrevette az idegent a ház udvarán. Azonnal átlátta, mi történik. Mezitláb rohant az udvarra, közben csak a seprűt kapta a kezébe. Kiabálására a tolvaj eldobta a zsákot, s a földön kisebb-nagyobb rikácsoló szárnyasok keltek lábra és szárnyra. A tolvaj elszelelt, de legalább kár nem esett.

A reggelbe hajló szürkületben már nem kellett a fény. A szekér hazatalált, rőzseláng mellett melegedett a család, a lány nem tudott aludni, mert az első csókon járt az esze. A révész és utasa révbe értek, a kis beteg kialudva magát a gyógyulás útjára lépett. A gazda hálát adott a holdnak, amely leleplezte a tolvajt.

A hold eközben égi pályája végéhez ért, reggelre egészen megfakult, elerőtlenedett. Az ismét jellegtelen, fehér korong aztán egész nap gyűjtötte az erőt, hogy estére fénye teljében ragyoghasson, de tudjon elhalványulni is, ha kell…..

© Copyright Mikes International 2001-2015

A székfoglaló

A tágas belterű, magas mennyezetű termet zsúfolásig megtöltötték a székek, némi hely csupán középen maradt, ahol a pulpitus terpeszkedett, s a hozzá vezető út volt szabadon hagyva.

A zsúfoltságban azonban valami rendezettség is mutatkozott. Az emelvényen álló hosszú asztal mögött, egymás mellett, három - ülésén barna szövettel kárpitozott - szék sorjázott.

Kicsit lejjebb, parányi asztalka kíséretében, magányosan ácsorgott egy félig se olyan kényelmes támlásszék, azzal a céllal, hogy használója, munkája során, a kemény széken ülve egy szemernyit se veszítsen éberségéből, el ne álmosodjék.

A helyiség egyik oldalát, a korlát mögött, négyes padsor foglalta el, melyekre gondos kezek vékony ülőpárnákat helyeztek.

A legigénytelenebb ülőalkalmatosságok a padsorokkal szemközti térfélen voltak találhatók, melyeknek már se párna, se kárpit nem jutott. Mintha a lakberendezőnek, mire idáig ért, elfogyott volna minden pénze, ötlete és türelme. Azonban, hogy talán még sem ez a teljes igazság, annak legvalóságosabb cáfolata volt az a hatalmas, trónusra emlékeztető öblös karosszék, mely központi helyen, közvetlenül a bejárati ajtó mellett, a térből abszolút kiemelkedve állt. Nem csak formájára, méretére nézve emelkedett ki az átlag székek közül, de merész, bíborvörös bársonykárpitja egyben tiszteletet is követelt használója számára.

A teremben még nem gyújtották fel a villanyokat, a kívülről beáramló szűrt fényben csak a tárgyak körvonalai látszottak.

A tapintható csöndben egyszer csak megszólalt a trónusforma karosszék. Bár korából adódóan csikorgó, nyikorgó hangot várt volna tőle az ember, de nem. A jól karbantartott, gondozott bútorok lágy, zörejektől mentes hangján kezdett beszélni:

Hát itt vagyunk mindnyájan. Végre. Nektek, bizonyára, hosszú volt az út a bútorgyártól idáig. De, ha viszontagságok árán is, megérkeztetek végső rendeltetési helyetekre. Nagyon sokáig, tán egész életetekben, itt fogjátok szolgálni a közjót. Én, a székek legöregebbje, már másutt is helyt álltam, tudom, ez mivel jár. Ti is igyekezzetek megfelelni az elvárásoknak. Legyetek megbízhatóak, szilárdan álljatok a lábatokon, ne nyikorogjatok, ha csendben kell maradni, tartsátok össze a szerkezetet, ne maradjon bennetek szálka, se harag, se sértődöttség, akkor sem, ha nem becsülnek benneteket érdemeitek szerint. Én is így tettem, és így is kívánok tenni ezentúl is, egészen addig, míg szilánkokra nem aprít a halál baltája, vagy forgáccsá nem fűrészel az elmúlás.

Miután mondandóját befejezte, az utolsó szófoszlányok még sokáig ott lebegtek az éterben, a táncoló porszemekkel keveredve. A székek és a padok megilletődve hallgattak. A legidősebb, közülük a legrangosabb szólt. El kell fogadni, amit mondott, mert az nyilván úgy van jól…

Odakünn a nap egyre magasabbra emelkedett, a terem levegője felforrósodott. A csendben innen is, onnan is apró roppanások, pattogások, a száradó fa hangjai hallatszottak.

A nap már kicsit lejjebb ereszkedett, amikor a tágas helyiség kezdett benépesülni, emberek szállingóztak be egyesével, mások csoportosan.

Először azokat a székeket foglalták el, melyek tömegével, minden kényelem nélkül, ismétlődő, hosszú sorokban álltak, egymás mellett és mögött.

Azután a padsorok ülései is gazdára leltek, majd elfoglalták a pulpitus tövében árválkodó magányos széket is.

Mikor mindez megtörtént, három fekete taláros alak vonult be, és elhelyezkedtek az emelvényen lévő asztalhoz tartozó, vászonhuzatú székeken.

A terem elcsendesült. A középen ülő fekete taláros ekkor halkan súgott valamit - a kényelmetlen széken épp elviselhető ülést kereső - fiatal nőnek: Na, mi van? Hol a Józsi bácsi? Csak nincs valami baj?!

© Copyright Mikes International 2001-2015

A kérdezett hasonlóan halkan, száját kezével eltakarva, kellő konspirációval súgta vissza: Azonnal jön.

Mire a mondatot befejezte, nyílt az ajtó. Minden szem a belépőre irányult. Az ajtónyílásban megjelent egy szigorúan sötétbe öltözött, hajlott hátú, galambősz öregember, Józsi bácsi.

Odaállt a trónusnak is beillő, díszesen avitt, de mégis patinásan nemes székhez, a székek doyenjéhez.

A középütt ülő taláros megnyugodva konstatálta: Na, ha mindenki itt van, kezdhetünk. Majd tisztelettel vegyes nyomatékkal odaszólt az öregnek: Józsi bácsi, kérem hívja be az első delikvenst!

És az öreg törvényszolga, aki immár hat évtizede szolgálta a vármegyét, kiment a folyosóra, hogy a bíró úr utasítására behívja az első tanút.

Azután, dolga végeztével, elfoglalta helyét a trónuson, hogy addig üljön rajta, míg nem szólítja ismét a kötelesség.

_____

Illusztráció: Keglovich T. Milán

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

Valek Tünde : Versek

A déli-hanti Tyerjoskin, a magyar Cser Jóska üzenete

Ne pityeregj, ne keseregj,
Nyikoláj Ivanovics Tyerjoskin!
Hívlak, szólítalak, mint néped
Déli nyelvjárását utolsóként beszélőt!
Téged, ki még életedben zsákba varródtál!
Szemed láttára pusztult, veszett el a káprázatos
Nyelvi világ, ahonnan eredtél, ahonnan származtál.
Nyelvi kincseid utolsó gyűjtője, regéinek
Medveünnepeknek, világ keletkezésének,
Hősénekeknek, idéző énekeknek voltál ismerője,
S e regéknek lettél átadója
A magyar Schmidt Évának
Ez a csodás gazdagság tompán kong
A falakról vissza,
A folyódtól, a faludból
Nincs, ki a szavaidat issza!
A szusz még elhagyja ajkadat,
De te már néma vagy!
Befelé fordult a világ, mert egyedül maradtál,
Te és a nyelv, az utolsó Mohikán
Mint népedből az első diplomás nyelvész,
Elsőből lettél utolsó, hogy utolsóból első lehessél!
Mint hanti Tyerjoskin figyelmezek,
Sorsom mának ható izzó üzenet
Mint magyar Cser Jóska, szólok e képpen:
Népek, őrizzétek, ápoljátok
Az anyátoktól kapott nyelvet
Továbbadásáról gondoskodjatok időben
Hogy legyen, aki mindig megértse,
Röpüljön, szárnyaljon a tarkálló vércse!

© Copyright Mikes International 2001-2015

Megújulás rendelt időben rendelt helyen

Ideje kitelik az Aranybullának,
Közeleg 800. éve kiadásának,
Tudjunk róla és várjuk,
Az elveszett Vezsakori
Utolsó üzenetét,
Szívünkbe fogadni.
Számítva mostantól,
Figyeljetek jól!
Midőn a Halászsas és a Vércse a kerek erdőt nyolcszor körbe repülte,
Midőn az Őz és a Szarvas, s a Rén a kerek erdőt nyolcszor körbe szaladta,
Midőn a Folyó Víz és Ikrás Hala a kerek erdőt nyolcszor körbe folyta s benne úszta,
Midőn a Medve és a Kutya a kerek erdőt nyolcszor körbe csahosan iramodta,
Midőn az Aranyfejedelem, a Csodálatos a kerek erdőt nyolcszor körbetudta:
Így szóland:
A koros ember sok korát fogyasztom,
Az idős ember sok idejét ülésem közben elemésztem,
S ím: Minden elhullott, aminek el kellett hullania,
Minden megőrződött, aminek fenn kell maradnia.
A porokat a szél fújja és gyűjti,
Kárpátok karéjában,
A táltosokat újrateremti.

Kacsafej-kerekségű tó partjára leülök,
Ajkamról felhangzik a cobolyprém-puha imádság,
Kemet, a fekete föld felől hallatszik a sás susogása
Rendelt helyen vagyok, s ez a rendelt idő
Remeg a fürj szárnya, fodrot vet a tó.
Elébem ereszkedik ernyője fehér, hattyú,
Nézek én szépséges tengermélységű fekete szemébe
Igéz ő, igéződök, igéződünk egymásnak, egyszerre:
És élednek füleim hallásos fülekké hangok hallására,
És élednek szemeim látó szemekké látandók látására.
Terítőmet szentelt földre leterítem,

© Copyright Mikes International 2001-2015

Vendégváró asztalomat szépen megterítem,
Tudásra éhezők és tudásra szomjazók,
Üljetek asztalom köré!
Lábasházam ajtaja, ím kitárul,
A gyűjtött gazdagság, fényre kerül.
Búzából és hallisztből dagasztok kenyeret,
Ízesítem bogyókkal, magvakkal, tápláló vérrel
Kínálom vendégeim bőséggel,
Előveszem a hattyúnyakút,
Pendítem daru-fám, a kilenchúrosat,
Pendítem zenélő-fám, a tizenhárom húrosat
S kéregedényemből iszom az áldomást:
Áldom, aki adja, s áldom, aki veszi az őstudást!
Schmidt Éva hanti övét, a veretest visszacsatolom,
A hanti tudás tarsolyát övemre akasztom,
Viszem északot, az erdőt, a nyirkot,
Az áradó vizeket, a medvét, a harcost,
Viszem a három világot,
Hogy nyíljanak sokáig a Földön virágok.
Útra kelek, kicsi népemet hordozom szívemben
Kapnak színes evezőt kezükbe, s alájok erős ladikot
Evezzék körbe a Hadak útját, a hadikot
Tudásukat a rendről, a világról
Utam során a világ népeivel megosztom,
Szétosztom, felosztom, elosztom.
Majdan a tudás magjait, ha elültettétek,
Ápoltátok locsoltátok őket
Újult tudás szökken szárba,
S a világ nem veszik kárba,
Ebek harmincadjára.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Sjohma

Almát szakajtottam,
S véled megfeleztem
Ujjas suba –kelő Nap,
Aljas suba --nyugvó Nap
Én hétölű medveszellem-asszony,
Nevem még így nevezik
Te hétölű igi-égi szellem atya,
Híred még így híresztelik.
Megosztanám mosolyomat,
De tőlem csak könny kell,
Titkolom sólymomat patakzó könnyekkel
Óh miért, óh miért? Tisztátalan lettem.
Tőled én immár külön úton járok,
Külön ágyba fekszem, eszem külön tálból,
Viseltes, ócska ruhában járok
És külön ágyasházban hálok.
Mindent külön teszek, pedig mindenkinél jobban
Tégedet szeretlek!
Mit vétettem, hogy ez a fizetség,
Áldottságomban ez a szeretség?
Látni láthatlak, de nagy ára van annak
Hogy lábaim tisztító szertartást járjanak
Pedig légy büszke, hisz sólymot röptetek,
Növelve véle is nemzetségedet
Magasba emelem, íme e gyermeket
S feledem gyorsan az ártó könnyeket.
És újból,
És újra
Almát szakajtottam,
S véled megfeleztem
Ujjas suba –kelő Nap,
Aljas suba --nyugvó Nap
Én hétölű medveszellem-asszony,

© Copyright Mikes International 2001-2015

Nevem még így nevezik
Te hétölű igi-égi szellem atya,
Híred még így híresztelik.

Sjohma = tisztátalan

© Copyright Mikes International 2001-2015

Sámánösvényen
Hármas vers
Schmidt Éva nyomában

„Ahogy én ismerem a világot, az úgy van megalkotva,
hogy a dolgok nem történnek véletlenül.”

I.

Vadász voltam, vadra akadtam,
Nyomába eredtem, űztem egyre beljebb,
És végül lelőttem, erdő sűrűjében.
Vad voltam és éreztem,
Nyomomba erednek, inam szakadtáig,
Űznek, egyre űznek, s közelednek,
Végül utolérnek, s csorog, beborít
A langyosan párolgó vérem.

Katona voltam meneteltem,
Erdő sűrűjében történt bevetésem,
Lőttek, lőttem, lőttem, amerre csak értem,
S bizton öltem, akit csak értem.
Katona voltam, éles bevetésen,
Golyózáporban megsebesültem,
Inam szakadtáig, vérem hullásáig,
Futottam, kúsztam, vonszoltam a testem,
Míg egyszer csak, mint tarka pillangót,
Útjára engedetem leheletem, az utolsót.

II.

Kannisto finn kutató lejegyezte a Szent-városi Öregnek első idéző énekeit:
„vésztől védő kegyes táncod, pusztulástól óvó táncod, Védelmezőnk, járd el értünk!”

Egy ózdi bányász is hallott felőle,
Eljutott hozzá is dicsősége,

© Copyright Mikes International 2001-2015

Egyszer volt város Vezsakori,
Mára hűlt helye, elhagyatott,
Védőszelleme hírét már nem hirdetik,
Hét évente, három hónapig.
Idézzük hát Vezsakori BESZédét az AKKORIt!
Szólítunk: Szent-városi Öreg medve-alakú védőszellem!
Legyünk bárhol, járjunk bármerre, széles e világban,
Őt felidézve nála védelmet találjunk:
Nagy betegségben, reménytelenségben,
Bánkódásban, veszteségben,
Magányban és szenvedésben!
Hívunk: Szent-városi Öreg hős ember-alakú védőszellem!
Egykor voltál néped kardos-páncélos harcosa,
Ki nem ismer lehetetlent a csatában!
Idézünk, hívunk, kérünk, száll hozzád fohászunk,
Védelmezz minket napi küzdelmünkben,
Élhessünk, békében, szeretetben,
Híredet hirdessük, míg Földön él az ember!
Emlékedre, ím, eszem e medve húsából
Szent-városi Öreg, ki még ma is élsz,
Fent, hol a folyó kanyarul…

III.

Hívó szó

A világ összes fehér embere kevés,
Hogy elhallgattassa bennem
E hívó zenét,
Az Ázsiába hívó szót,
Ébredezik az ősi világ,
A bennem szunnyadó
Az ősi ének csak alkotódik bennem,
Hét regiszteren hangolódom,
Hogy megértsem:
A Föld rengését, a tüzes vízözönt,

© Copyright Mikes International 2001-2015

A népek keveredését,
Hogyan öl meg testvér testvért,
A szellemi ösvény őrizői,
Az utolsó pillanatban még
A tudást átörökítik,
Az ősök útja a medveerő
Hat lélektől lélekig.
A család hőse,
Hadi hőstett véghezvivője
Atillai híre terjed a környéken,
Fohászkodik Felső –Ég –Isten -Atyához
Fejét kéri az újonnan születőknek,
Fohászkodunk Felső -Ég –Isten -Atyához
Nagyobb közösség védőszellemévé váljon,
Fohászkodom Felső –Ég - Isten -Atyához
Erőmet a hátramaradottak
Segítésére ajánlom
Mi mind így vagyunk, s én így vagyok
Az ősenergiával azonos hullámhosszon.
Kapcsolódj, hát múlt, jelen és jövendő
Tárulj ki Csillagösvény kapuja
Vezess engem csodás hangú furulya
Jusson el általam az égi üzenet,
Mindazokhoz kiket az megillet!
Érintem jogarom varázsfogással,
Életre kel a hologram a hegyikristályban,
Szűnik a káprázat,
Mindent felismerek a maga valójában,
A megfelelő helyen, a megfelelő időben,
Épül a jövendő múltja a jelenben.

© Copyright Mikes International 2001-2015

Egy leszek közülük

Volt egyszer egy álmom,
Megkeresem őket,
Ha kell értük, bejárom,
Az egész vidéket,
Itthon nem találtam rokon lelkeimet,
Tanultam érteni, felismerni őket,
Útra keltem keresni térben és időben,
Egyszer csak ott voltam megismertem mindet

Egy lettem közülük.

Odahaza lettem otthon,
Idehaza már nem voltam itthon
Egy nagy erdő sűrűjében
Zsákba varrva szabad lelkem,
Egy nagy város sűrűjében
Zsákba varrva szabad lelkem.
Jaj, meddig bírom még, kiáltanám
Elég, elég
Erdő sűrűjéből nem hallanák,
Város nagy zajában sem értenék,
Mit üzen a zsákba varrt lét.

© Copyright Mikes International 2001-2015

A mítikus öcs mai története
Reguly Antal és Schmidt Éva nyomában

Az Aranyfejedelemnek ő éneke /részlet/:
„Az *ajtós házad ajtaját,* ím, örökre bezártam.
A *tetőnyílásos házad tetőnyílását* az ember ezer koráig, örökre betettem.
Az én *sokáig tartó várásomat,* ne várd!
Az én *rövid ideig tartó várásomat* ne várd!
Erőtlenné lettem, hát erőm elfogyott, mellerőm elfogyott.
Veréblelkem vége, hadd menjen, vércselelkem vége hadd menjen!
Vörös fenyőből csinált ajtódat ismét újra nem nyitom meg.
Ajtós ház ajtaját bezárva, ím elment.”

Mellerőm elfogyott, szuszkéma lettem,
Önmagamba simulva nyugalomra leltem,
De ím, magam fölé hajolok,
Ácsbárddal elvégzem szájam megnyitását,
Belélegzem, és szívembe oldom a rettegést,
Az érzés mindenhová elér.
„Újra itt vagyok. Övé vagyok. Én vagyok Ő.
Tükörvillanás arcomon”*
Visszaszerzem, ami önmagával azonos
Pedig de messze van Belogorje, hegye fehér!
Hol az Irtisz és az Ob összeér,
Akár Ízisz és Ozirisz egyként,
Hol otthon a Világ Felügyelője,
Kinek van rengeteg alakja,
Akár ha hattyúforma volna
Numi Tórem legkisebbje,
Maga az Aranyfejedelem az úr,
Vágtat fehér lován, a világ peremén
Keletről nyugatra vigyázza a világ rendjét,
Akárha délebbre Ozirisz gyermeke
Hórusz sólyomszárnyakon őrizkedne.
Ó Aranyfejedelem, hát ember alakú szobrocskád
A bálványházikóba, küldted el, szívembe,
Hogy a bálványszellem keljen életre.
És általam üzenjen, olvassam a jeleket:

© Copyright Mikes International 2001-2015

Ismét itt ülök a folyó földfokán
A hanti élőszó körén kívülre kerülve
Üzenek magyar nyelveden,
Titkom csínját-bínját feltárom előtted
Mint búvó patak ismét kerülök a fényre,
Igaz embereknek segedelmére.
A világ rendjét megőrizni,
Mindannyiunk örömére.

*Végh Attila: Érő beszéd című versből idézet, ami megjelent a Hamuszáj című kötetben—Magyar Napló 2008

* * *

Versek Schmidt Éva emlékére

De ki volt Schmidt Éva?

Schmidt Éva (Budapest, 1948. június 18. – Hanti-Manszijszk, 2002. július 4.) tudományos kutató, tanár, néprajztudós és nyelvész volt.

Iskolái

- 1962-1966: szakközépiskola (képző- és iparművészeti)
- 1973: angol–néprajz–finnugor szakos diploma (ELTE)
- 1969–1971: egyetemi évek Leningrádban

Egyetemi évei alatt találkozott Leningrádban tanuló manysi és hanti diákokkal és meghívásukra 1970-ben valamint 1971-ben is eljutott az (akkor még a kutatók elől is elzárt) Ob-vidékre.

1991-től 2002-ben bekövetkezett haláláig Nyugat-Szibériában, Belojarszkijban élt a manysik és hantik között, ahol az ő közreműködésével alapított Északi Osztják Folklór Archívumot vezette. Az obi-ugorok etnikus kultúrájának dokumentálása, kutatása illetve megőrzése a visszaszoruló anyanyelvhasználat és a nyomasztó eloroszosodás éveiben - talán így lehetne tömören összefoglalni munkásságát, melynek jelentős része szakmai végrendeletének megfelelően 2022-ig nem publikálható.

A néprajzkutatás és a nyelvészet olyan mennyiségű és minőségű adatot, anyagot és ismeretet köszönhet neki, amely kiemelkedő helyre emeli Schmidt Évát a tudományos életben. Legalább ennyire fontos volt számára a hanti és manysi nép illetve az obi-ugorok megmaradásának kérdése. A kutatásai évezredes mítoszokat keltettek életre. Illetve kutatásai a 24-dik órában még élő szájhagyományba engedtek bepillantást. A nehéz körülmények ellenére is túlélő nép a természetet és törvényeit tiszteletben tartva élte túl, a túlélhetetlent.

A természetben kölcsönös tiszteletben élők Schmidt Éva szerint is– láthatatlanok és láthatók, kövek, vizek, jelenségek, állatok, növények, emberek, vagyis a harmóniára, az egységre törekvés biztosította biológiai sokféleség megőrzése a jövő záloga.

© Copyright Mikes International 2001-2015

A mítoszok, regék, versek közösségi megélésben a múlt jövőnek szóló üzeneteit, az addig felhalmozott tapasztalati tudást hagyományozták nemzedékről nemzedékre. Schmidt Éva e hagyománykincset a magyarság számára is és az emberiség számára is példaértékűnek tekintette.

Schmidt Éva sorsát a külső – kedvezőtlen – körülmények és belső megélések által blokkolt energiák a lét-nemlét határán vívott harc és a meg nem értettség légüres tere és magára maradottsága egyéni életét már nem menthette meg. De elhivatottsága választott népéért vállat önkéntes halála rosszakaróit, irigyeit is megdöbbentette. Vadász alakjában önmaga medveségét (totemállatát) vadássza le, áldozza fel teremtőjének, minden erejével népét segíteni akarva: így vált maga is mítosszá népét segítő szellemmé.

A mi felelősségünk az okulás, Schmidt Éva heroikus kultúramentése előtti tisztelgés és az általa megmentett gazdag kultúrkincs egyetemessé tétele, mindannyiunk jövője érdekében.

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015

KÖNYVISMERTETŐ

Obrusánszky Borbála : A mongol világbirodalom és a kereszténység

A nemrég, kilencvenhat éves korában elhunyt japán származású régész, Namio Egami a nesztoriánus kereszténységgel kapcsolatos kutatásait összegző tanulmánykötet jelent meg Japánban, japán és angol nyelven, térképekkel, számos fekete-fehér és színes melléklettel.

A szerző maga régész, aki az orientalista szakmában azzal vívott ki nemzetközi elismerést, hogy a XX. század harmincas éveiben Kínában, a belső-mongol területeken ásatásokat végzett a hatalmas nesztoriánus keresztény kolostornál, amely a forrásokban az Olon Szüme, vagyis Sok Kolostor néven szerepel. A hazánkban kevésbé ismert tudományos felfedezés Sven Hedin, majd Stein Aurél belső-ázsiai kutatásaikhoz köthetők, akik után számos kutató fordult meg a még felfedezetlen világban. Az első kutató, a kínai származású Huang Wenbi talált rá először erre a helyre, 1929-ben. A tudós egy kínai sztélé datálása alapján úgy vélte, hogy Olon Szüme egy fallal körülvett Jüan-kori város volt. Négy évvel később Owen Lattimore amerikai orientalista is meglátogatta ezt a romot, és felfigyelt a sok kereszttel díszített kőoszlopokra. Ezek alapján ő már nesztoriánus kolostorként írta le az egykori települést. Lattimore véleményével a további terepbejáró kutatók is egyetértettek. A japán régészeti expedíció, amelynek tagja volt maga a szerző is, a Jüan-shi alapján beazonosította a helyet. Ez volt az egykori öngüt főváros, és a Marco Polo által is megörökített Tenduc.

A könyv három fejezetre tagolódva számol be a japán tudós munkájáról. Az első a kutatott területen egykor élt öngüt népcsoport történetét tárgyalja. Érdemes tudni, hogy bár az öngütök nem képviseltek jelentős katonai erőt a mongol népek között, stratégiai elhelyezkedésük miatt Dzsingisz kán harcaiban kétszer is kulcsfontosságú szerepet játszottak. Amikor a nagykánhoz a döntő ütközetben is hűségesek maradtak, jutalmul elnyerték azt a kiváltságot, hogy az öngüt uralkodó Dzsingisz kán tágabb családjából, az Arany Nemzetségből vegyen feleséget. Sőt, maga a rettegett nagykán vérszerződést is kötött Alakus Tegin-Quri-val, az öngüt uralkodóval. A Góbi déli részén élő népcsoport eredete, amely a kínai forrásokban fehér tatárként bukkan fel, erősen vitatott. Egami is megpróbálkozott választ adni, hogy honnan is származtak a Kubiláj korára elmongolosodott, fejlett kultúrával rendelkező nomád és városlakó népesség. Kutatásai alapján azt állapította meg, hogy valószínűleg egy török nyelvű népesség mongolosodott el.

A második rész magával a kolostor együttes régészeti feltárásával foglalkozik. A ma elhagyatott helyen, a Góbi pusztaság szélén lévő rom egykor a selyemút északi leágazása, az ún „sárga út” mentén feküdt. Olon Szüme ezt a kedvező adottságot kihasználva virágzó kereskedelmi és kulturális központtá vált. Erre utalnak az Egami által feltárt leletek. Az arra járó látogató máig rengeteg cserepet, régi díszek töredékeit fedezheti fel az ezer négyzetméteres területen. A könyv mellékleteiben megtekinthetjük a kereszt alakú véseteket a sírköveken, megtudhatjuk, hogy a kora középkortól milyen épületek álltak egy belső-ázsiai keresztény templom együttesben. Számos maradvány, többek között oszloptartó kövek, sztéléket tartó kőteknős, és kerámiadarabok mutatták a központ egykori virágzását. Megfigyelhetjük, hogyan alkalmazkodott a szír keresztény egyház a belső-ázsiai kultúrkörhöz, milyen szinkretizmusok alakultak ki a kereszténység több évszázados jelenléte révén. A kőfaragások azt bizonyítják-írta Egami- hogy a díszítőmotívumokra a nyugat ázsiai iszlám művészet és a kínai motívumok elegye tette a legnagyobb hatást. Sőt, a japán régész azt is megállapította, hogy az öngütök a dél-kínai nesztoriánus közösségekkel szorosabb kapcsolatban állt, mint a selyemút városaiban működőkkel. Az előkerült pénzleletek arra engednek következtetni, hogy a település már a Tang-kortól a Jüan-korig folyamatosan lakott volt. Egami Olon Szüme kapcsán más Kínában előkerült keresztény leleteket összehasonlította. A Kínában eddig feltárt nesztoriánus kereszteket tipológiailag három csoportra osztotta. Első fajtája csak a VII-IX. századi Tang-korban volt használatos, míg a későbbi leleteken már jelentős távol-keleti díszítőhatás is érződik. A második, átmeneti típus után, a XIII-XIV. századi Jüan-korra egy teljesen távol-keleti elemekben gazdag, lótusszal dekorált keresztforma jött létre.

© Copyright Mikes International 2001-2015

A kolostorrom területén több szír felirattal ellátott sírkövet és egy sírfeliratot is felfedeztek, ez többi 1308-ban kínai nyelven íródott a Jüan-korban. Egami felfedezni vélte a Georgosz öngüt uralkodó sírkövét is, akiről Marco Polo és Giovanni da Monte Corvino is beszámolt.

Amikor a mongolok a XIII. században egyesítették az eurázsiai kontinens nagy részét, megélénkültek a kelet-nyugati kereskedelmi és diplomáciai kapcsolatok. A század közepétől sok követ járta az utat a perzsiai mongolok és a pápaság között. Az egyik Olon Szüméből származó nesztoriánus szerzetes európai körútján olyan jól sikerült, hogy a mongolok és a pápaság közt szövetség jött létre. A perzsiai uralkodó, Argun fiát a pápáról nevezte el, IV. Miklós pedig katolikus misszionáriusokat küldött keletre, Perzsiába. Giovanni da Monte Corvino onnan továbbhajózott keletre, a világbirodalom központjába, Kambaligba, a mai Pekingbe. Ő is eljutott az öngüt fővárosba, Olon Szümébe, sőt, egy időre áttérítette a népet a római hitre. Montecorvino tervei alapján gótikus templom is épült a Góbi közepén, a XIV. század első éveiben. Ezt a templomot Egami megtalálta, a kolostorrom észak-nyugati oldalában.

A kiadvány kiválóan összefoglalja a kereszténység belső-ázsiai történetét, az európai-mongol kapcsolatokat, sőt részletes leírást ad az öngütök történetéről, és történelmi szerepéről is. Régészeti munkája alapján megismerhetünk egy belső-ázsiai nesztoriánus kolostor együttes építészetét, művészeti maradványaiból pedig következtetni tudunk a korabeli civilizáció fejlettségére. Mindezt közérthető, olvasmányos formában, de tudományos igénnyel. A könyvben megtalálhatjuk az első római keresztény templom alaprajzát, és azt a jelentős kultúrtörténeti korszakot, amikor az európai és az ázsiai eszmék előnyösen hatottak egymásra.

Namio Egami: The Mongol Empire and Christendom

Tokió, 2000. 210 oldal+70 oldal melléklet

OBRUSÁNSZKY, Borbála: The Mongol Empire and Christendom

In this book review the author provides an overview of the volume *´The Mongol Empire and Christendom´* by Namio Egami.

~ ~ ~ ~ ~ ~

© Copyright Mikes International 2001-2015